Ur larmet

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats från California University i september 2007 av Google Books och anpassats för Projekt Runeberg i juli 2012 av Bert H.

HENNING BERGER

UR LARMET

HENNING BERGER

UR LARMET

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1913

INNEHÅLL.

KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

Lieb Vöglein, vor Blüten sieht man dich kaum! Vom dämmernd beglühten flüsternden Baum, wann von blitzenden Funken sprühn Thäler und Quell, singst du frühlingstrunken — aber die Zeit geht schnell.

Wie balde muss lassen sein' Blätter der Wald, die Blumen erblassen, die Gegend wird alt, erstarrt ist im Eise der muntere Quell — rüst die Flügel zur Reise, denn die Zeit geht schnell!

v. Eichendorff.

I.

Solen lyste en tidig vårmorgon öfver ett ljusgrönskande landskap, som med skogar, höjder och slätter, där ännu icke åkerplöjningen börjat, sträckte sig längs en vid hafsvik. Det var kyligt i den daggstänkta skuggan och de tunna blå rökarna, hvilka stego rakt upp i den friska luften, fingo något frostigt i konturer och spel. Men det starka glittret på den lugna vattenytan, de nyutsprungna bladens glans och färg, strandens varmgula sand och den oändliga molnfria himmelskupan tycktes redan vilja flytta dagen midt in i sommaren.

Ur en lågvuxen barrskog, som gjorde intryck af att vara planterad, slingrade en väg10

och fortsatte ut i solljuset upp- och nedför och öfver små åsar, dalsänkor och backkrön, hvilka tycktes bildade af att marken en gång gått i vågor. Denna väg förde upp på en hög klint och slutade vid ett stenkummel med en grönmålad bänk. En ung man kom ut ur skogen, bländades af dagern, halkade på stigens färska barrfällning, som liknade en mosskantad gångmatta, väfd af gröna nålar, och som doftade af terpentin och kåda. Han stannade ett ögonblick och tog af den mjuka filthatten, strök sig öfver den bleka pannan, med en smal, hvit hand, andades djupt och fortsatte därpå upp till bänken.

Han var mager och litet gänglig, hade ett fint och en smula förläst ansiktsuttryck med kupiga blå ögon, hvars närsynta blick ofta fick något stirrande och inåtvändt fixe* rande hos sig. Det var en känslig mun, men med bleka läppar och den ryckte till ibland som vid en smärtsam erinran, öfver hufvud taget var det något fint och sprödt öfver gestalten, det ljusbruna hårets fall med en pannhvirfvel, nackens rundning som syntesKANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

vänta på en vänlig hands stilla smekning, den nästan klassiska profilen, lugn och linjeren, skuldrornas lutning och händernas form, som, äfven de, berättade om tysta studietimmar och medfödd kultur, något särmärkt och ensamt, något för sig själft, som allfarvägens vandrare hade svårt eller icke brydde sig om att förstå.

Då han nått bänken sjönk han ned på den och slöt ögonen, det såg ut som svimmade han. Han blef blåhvit som celluloid-kragen och svettpärlor sprungo fram på pannan och handlederna. Ehuru han satt midt i solen ristes kroppen af frossbrytningar.

Det varade endast några sekunder. Med ett sällsamt vackert och svårmodigt leende rätade han ryjfgen, slängde hatten från det fuktiga håret ned i gräset, spände af sig en vanlig turistränsel af lärft och drog några djupa andedrag när remmarna lossnat från axlarna, där de märkt djupa fåror i den billiga färdigsydda kavajen, hvars färg hade det enformigt grå som är lika för landsvägsstrykareii och elefanten. En smal, brun rörkäpp, imi-12

terad malaga, föll bredvid hatten och ägaren blef sittande med händerna i knät, synbarligen betraktande sina för tjocka, nyhalfsulade kängor. Han nynnade nigot, men melodien var så obestämd och tonen så vag, att ljudet kunde halft påminna om svag och sakta gråt.

Efter en stund tystnade han och hufvudet sjönk ned mot ena armen som han lagt upp på bänkens ryggstöd. Andedräkten blef jämn, han sof.

Solen lyste varmare. Den sofvandes ansikte fick blod i kinderna. Några svalor slogo snabba kretsar kring hans

hufvud så att vingspetsarna nästan snuddade håret. Sandmyror och tvestjärtar inspekterade hatten och käppen.

Det gick en timme. Då gol en gök — icke i verkligheten, men i vandrarens dröm och han vaknade och satte sig upp. Det vackra leendet kom igen, men ljusare. Han mindes att han aftonen förut hört göken rakt i väster och sagt till sig själf: bäster gök. Men då hade den ändrat läge och ropat i norr och det betydde sorg. Och sen hade han hört både

öster- och söder-gök, hvilket alltså skulle vara tröster- och döder-gök, tills han tappat bort väderstrecken och hvarken räknade eller lyssnade mera. Nu vände han ansiktet uppit — och tänk, svindlande högt uppe i den dallrande ljusglansen sjöng en osynlig strupe, en enda ling jubeldrill, en bländande löpning som icke tog slut, och det var lärkan.

— Nu har jag hört både göken, lärkan och näktergalen, sade han, och syrenerna blomma som vore det midsommar och kastanjerna stå med stora julljus i alla grenändar och så är det ändå maj ännu! Det finns allt sagor kvar, trots allt — för den som ej blifvit bortskämd!

Han skrattade och såg sig omkring med lifligare ögon, hans ansikte strålade upp. Utsikten var underbar. Vid den höga klintens fot skvalpade små vågor in i långa kaflar, utan skum, men med en silfverbrytning i ryggarna som ett ormskinn, och öfver en hvit-snäckig sand, jämn som ett nyhyfladt golf där fläckvis tång underskuggade ytan. Bortom den låga barrskogen, hvars närmaste träd

sågo ut som små julgranar i olivskrud och pyramidform, reste sig en rik bokskog med kupiga kronor och mahognyfärgad fotmatta. De många kullarnas rundlinjer drogo mjuka konturer af kvinnobröst, där ett ensamt kummel kunde liknas vid vårtan, och långt borta inåt det fruktbara och odlade landet lågo hvita längor och lyste som krita mellan häckar och små trädgårdar, hvita hus med röda tegeltak eller torf- och rörtäckning, och från dem alla stego smala rökpelare. Men här och där rörde sig kritbitarna i små cirklar, och då voro de får och getter. En och annan häst och på lika afstånd spridda rödbruna kor, alla tjudrade, syntes, och till sist svann slättlandet in i horisontlinjen med ett myller af rutor och inhägnader, små pilar, popplar, alar och här och där en väderkvarn, ett torn eller en kvällsglömd flagga, hvilken hängde slak och lyste röd som en stelnad lackstrimma. Det var i Danmark han var.

Nu hördes tydliga motordunkningar, fiskarna kommo hem, fast inga båtar syntes. Och då han vände sig och lät blicken löpa,

såg han en buktande strand, milsvidt, mils-vidt. Den bildade vikar och fjordar, .reste sig till fästningar, till sandborgar, som de kallade klitter och skraenter, med grönskande vallar till tak och brådstupande sluttningar, där ibland gräs, ibland några mariga granar eller tallar men oftast nakna sanden och leran voro väggar. Så kom stranden med kullerstenar och små stenar, med grus, sand och musselskal och därefter Kattegatt, blått som Medel-hafvet. Långt bort reste sig ett fyrtorn, ett par båtar lågo på sida högt upp, och armar och brytare af sten sträckte sig ut i vattnet. Under honom, på hela sluttningen, stucko upp villatak, spiror, terrasser och balkonger. Men alla husen voro igenspikade, förseglade, tomma, tillskrufvade luckor, låsta dörrar och fönster, inga människor syntes till, inga sommargäster hade ännu kommit. Där uppe låg ett väldigt badhotell, men också det igenbom-madt, man hade icke ens börjat skrapa, spackla och måla. Tennisplanen liknade en öde hönsgård, vindmotorn, som hissade upp vatten, stod som fastrostad, med skofvelhjulets

vändskifva pekande ut som en pilstjärt, och nigra rester a! gamla nät hängde hvita som skelettrasor på ruttnande pålar. Inga män* niskor, inga människor — bara luft och haf och himmel och sol och doften från växande och blommande träd. Där, midt öfver, låg hans eget land, det såg så märkvärdigt nära ut, han kunde räkna träden och husen och se röken från en järnväg. Det där var naturligtvis Kullen och Mölle och till vänster Arild och bakom

uddarna låg Halland med röda klippor som i södern. — Säker var han icke, ty han var uppsvensk och det var hans första flykt ut, så gammal han var. Sen kom hafvet, gud hvad det glittrade! Som millioner silfver-pengar eller fiskfjäll, och det gick en skiftning öfver den stora vidden som öppnade sin famn mot väster, en skiftning som ett vattradt band i blått och purpur. Så började ett soldis stiga — där ute lågo de riktiga djupen.

Ofrivilligt suckade han. Han hade kommit att tänka på hur kort hans ferie var.

Och för en kort stund sysslade tankarna

med det gamla ämnet: tidens korthet. För litet sedan, inne i den stora skogen, sort var så vacker och omväxlande att den kunde tagas för en park, hade han i skuggan, hvilken under bokarna blef blå, känt vinterkyla som lågo drifvor i de bruna mullskrefvorna där intet kunde växa. Men när solen nått ned från topparna så att bladverket liknade ljusgrönt hafsvatten med simmande alger och man trodde sig vandra på sjöbottnen, då var våren där. Och när han hunnit morna sig här, stekte ju solen som i självfva högsommaren. En plötslig vision visade honom den nyss började dagens vidare förlopp intill natten, och det föreföll honom som om med solens sänkande skulle eftersommar och höst komma, för att slutligen hamna i mörkrets och vinterns famntag. Timme till timme, dag till dag, dygn efter dygn — hvad är ett solhvarf? Att man så litet tänkte på detta, eller rättare sköt undan tanken. För trettiosex timmar sedan hade han varit i Stockholm, ett tåg hade tagit honom ned genom en askblond natt, där ömsom hvita björkstammar, svarta granar, röda

stugor, gri gärdesgårdar och bergknallar, myrar och långa silfverspeglar skymtat bakom lokomotivets böljande sotslöja och ångans hvirflande ulltappar. För tjugufyra timmar sen låg Sundet för hans blick, lika blått och glänsande som nu Kattegatt, och Köpenhamns alla torn pekade festligt upp i ljushimlen där måsarna kretsade. Den långa heta dagen gick i den främmande staden, i hvilken han icke kände en enda människa, men hörde moders* målet genljuda i sydsvenska dialekter utanför butiksfönstren och trottoarserveringarna. Det stora prålande Qlyptoteket lämnade honom oberörd, men i Thorvaldsens museum kände han sig egendomligt både lycklig och beklämd bland de dammiga och illa hållna afgjutningarna i de halft förfallna gallerierna. Här liksom inför taflorna i Konstmuséet stod han i en gammal tid som han trodde ha varit bättre, emedan han inbillade sig vara född för sent. Han kände sig underligt främmande — en främling, kanske genom okänd börd eller ras, och han tyckte sig blott litet släkt med nuet. Han ville vara diktare men

blicken sig bakåt, han var romantiker och älskade en gingen tid — när han såg pi en tafla som föreställde ett konstnärslag i en gammal romersk taverna, fuktades hans ögon utan att han visste hvarför och han mumlade för sig själf:

— De hade det bättre den gingen, de voro trofastare vänner, ärligare kamrater, kol* leger, innerligare i sin konst. De voro goda emedan tiden var god — ja, tiden var lättare och ljusare di, man ville det sköna.

Och di han satt under ett litet kafés tälttak och it smörgisar, som voro berömdare, men sämre än dem han fick hemma, och ville tala med kyparen, som icke förstod hans högsvenska, ehuru han själf fattade dennes storstadsslang, såg han med en viss medlidsam undran på den lifliga trafiken, bruset och rörelsen omkring sig. Det såg så banalt och litet individuellt ut alltsammans. De öfver-fulla turistautomobilerna och stagecoacherna med högröstade guider, de ätande och drickande massorna, strömmen af promenerande, af köpande och säljande, det larmades och

ropades och skreks för mycket, där stodo hopar och väntade på samma i eviga åttatal slingrande spårvagnar och omnibusar, andra bildade kö för att få köpa en tidning, ett vykort, ett frimärke, utanför de små torgkioskerna och åter andra stodo och gapade rätt ut i luften på ingenting. Till och med rådhusklockornas hvar kvart återkommande bitmelodi ljöd till sist som en gäspande klagolåt och dufvosvärmarna parodierade omedvetet

människorna i ständigt ätande och uttömmande, i vaggande gång och meningslöst kurrande. Då han till sist på vaktmästarens egen inrådan var tvungen att tala tyska för att de skulle förstå hvarandra, förstärktes hans intryck af främlingskap i allmänhet, och med ett inre leende tänkte han osökt på sina kära tyska klassiker, hvilka nu voro föraktade och ingen mer läste, men af hvilka han förde med sig en hel bunt i någon liten billig upplaga Volksbiicher. De skrymde icke, men rymde en hel värld — en annan värld, gud ske lof! — och han kunde hela långa citat utantill sedan den gången, då hanKANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 21

skulle gått vidare och skrifvit en spedalaf-handling. — Han hade suttit länge med tankarna långt borta, trött efter fotternas släp öfver bonade museigolf, men full af olust vid föreställningen om ett öfverfylldt hotell och den väntande resandesängen. Med ens hade han fattat ett beslut.

Hans bagage var så godt som intet — hans kassa därnäst. Hans timmar voro räknade, kunde han säga, en vecka var fristen innan arresten började: ett vikariat i ett lif-försäkringsbolag, hans första allvårliga steg i det allmännas tjänst. Nu ville han vandra på måfå — eller så godt som — ut i en natur han icke förr sett och icke kände. Det var något med mycket kust och böljor, långa stränder, sand, och dessa höga sandkullar från Jylland ända upp till Skagen som fått namnet klitter. Det var flygsand som bundits af sandrör och sandhafre, det visste han, och nu var han på Själland och ville ut ur staden. Ett tåg hade tagit honom från Nord-banen strax bredvid, och efter en timme steg han af vid en station där en liten bibana stötte22

till. Men med sin lätta packning pi ryggen och den smala käppen i handen hade han marscherat rakt in i bokskogen under det solen sjönk norrut i rodnad och guldstoft och göken spelade i väster. — Det låg en liten karta i kavajfickan, men det hade gått bra utan den. Och inga människor...

Det var inte tolf timmar sent

Han kisade mot solen. Den stod ju högt på himlen och öfver det svenska landets ås-ryggar började sticka upp små molnnystan.

— Tiden är kort, var det ja.

Nu var han så varm, riktigt genomstekt, ty det strök ej minsta bris öfver höjden, att ett bad skulle smaka skönt. Men tordes han verkligen bada kallt, i öppen sjö, så godt som, och i maj månad? Hans klena fysik tålde icke mycket, första lilla lunginflammation skulle också bli den sista, hjärtat skulle svika och allt vara slut innan femte dygnet. Det var vissheten som följde honom likt en skugga — den hörde ihop med hans obestämda fantasier om annan tid än nuet, de gamla romanticidrömmarna. Han reste sigKANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 23

och blef lättjefullt stående, tänkande på några rader ur favoriterna. Joo, det var en sär* skildt älskvärd charme öfver det gångna... Liksom hos gamla hus och gamla möbler, antikviteter och bleknade bokband, kopparstick... Vi kände trefnad, sade de.

Men på en gång brast han i skratt, ögonens inåtvända uttryck försvann och logo liksom munnen, hans år hörde ännu till våren och i denna luft flöt blodet snabbare. Han hade ofta skrattat åt sig själf, liksom han också gråtit, när ingen sett det, men denna gång var löjet muntrare och mera omedelbart. De allvarliga reflexionerna hade upplösts för vinden och vinden var denna gång en doft och denna doft var kaffe.

Han hade sofvit ett par timmar under natten på en bänk i ett litet öppet stationshus vid det gröna stråket genom bokskogen, och somnat med en månskäras milda ljus i ögat. Men han hade icke ätit eller druckit sedan föregående afton och kände heller ingen hunger. Nu hade han slumrat igen och vaknat och rufvat litet öfver trista tankar, han säkert24

fått i arf af föräldrar som redan voro gamla då han föddes och hvars hela lif varit en strid med bekymmer och plåga för morgondagen. Då kom doften af kaffe och med den det förlösande skrattet åt eget allvar.

Nu var han vaken och kaffehungrig — tiden var plötsligt lång, en evighet hade förflutit sedan kafébesöket och äfven semestern fick ett oroande perspektiv.

Han spanade så godt hans syn räckte åt alla håll och kanter. Långt, mycket långt borta, i sydost, där hafvet kröktes af ännu större berg eller sandhöjder låg visst en liten stad eller ett större fiskeläge, han tyckte han såg en gyttring hustak, i hvilka solen slog gnistrande reflexer, och äfven ett kyrktorn och en fyr samt en båthamn med vågbrytare och en massa segel, röda, gula och hvita. Men det var litet oredigt och skiftade för blicken som solfläckar och vattenringar. Så mycket såg han dock att hela strandremsan alltjämt var folktom, likaså skogsvägen och stigen bortåt fälten och klittervallen. Båtar syntes nog, till och med en ångare, platt och

låg som en af de gamla monitorerna vid galärvarfvet. Kanske lukten kom från den, buren af hemlighetsfulla meteorologiska lagar.

— Jag går till närmaste by och det i röda rappet, afgjorde han. Den rulle chokladkakor i stanniol, som är en oundviklig ingrediens i den danske perrongförsäljarens låda, bar han naturligtvis i fickan, men nu lockade den icke till konsumtion. Icke heller påsen med gra-hamskorpor, hvilka instufvats enligt årslång vana hemifrån, ja, inte ens droppflaskan méd patenteradt munvatten, som annars började dagen, kom i fråga. Han såg ned på de damm-pudrade, klumpiga svarta skodonen och tog hatt och käpp, slängde ena ränselremmen öfver axeln på jägarvis och började hasa sig nedför kullen. — Doppa fotterna, åtminstone, och sen följa stranden för omväxlings skull, tänkte hän och hade velat hvissla om icke nedstigandet tagit på bröstet.

Det var också svårare än han anat uppifrån. Sluttningen blef oväntadt alplikt brant och ett par gånger hajade han till, då stora klumpar jord, torf och stenar lossnade under

föttema. Ovan vid all slags sport och alla strapatser, en stackars kammarstudent, hvars resor och äfventyr förlupit mellan bokpärmarna under kvällslampans mine, kände han sig upplefva ett halft lifsfarligt företag. Till sist var han endast några meter öfver stranden och han ämnade just göra ett par i hans tycke djärfva språng från en sandig och marhalmsklädd afsats till en annan, då han med ens stod stilla och stirrade, ännu hållande sig fast vid en ormkrypande rot, hvars upphof, eller rättare stam, var osynlig.

— Det är inte sant, sade han.

Han såg upp mot stigningen, som nu underifrån förekom honom gigantisk, och hvars sandrännor och skred bildade terrasser och platåer, hvilka förstorades för hans närsynta ögon till väldiga sträckor både på höjd, bredd och längd. Qrön var den emellertid som unga vinrankor, och han tyckte att denna färgläggning förtydligade de siennamatta fotografier, han sett i album från Rhentrakten eller Tyrolen. Men det var icke det. Nästan skyggt vände han hufvudet åter mot hafvet.

Där stod i självfva strandkanten en splitternaken ung kvinna.

Hon stod med ryggen mot honom och den hvilade slankt svängd som en antik vas i musselblå skugga, under det skuldrornas och höfternas linjer skimrade i ett pärlemor-färgadt ljus. Solen satte några snedstrimmor i breda band kring armar och anklar, och där blef hullet som fräsch sjöskum mot vattenspegeln, men det i hög knut vridna håret såg ut som skuret i bärnsten och hade en luftgloria i spektrums valörer om sig. För öfrigt spann ljusbrytningen kring den unga kroppen en oval af kristall, där sol och saltstänk och luftens tusende osynliga partiklar bildade regnbågsbubblan. — Det var så vackert att ynglingen velat skrika.

Men i stället höll han andan, rädd och oviss om hvad han skulle göra för att icke förskräcka flickan. I sin rådvillhet rodnade han som en gosse.

Det var för sent att vända om och krafla upp — han skulle knappt ha orkat. Att lägga sig rak lång ned på sandtufvan skulle vid

upptäckt tas som spioneri, och intet var i verkligheten honom mer främmande. Ropade han så förstod hon honom ej, hon skulle blott blifva ännu mer skrämd. Och till sidorna kunde han ej gå, han var ställd som på piedestal, i sin oskuld ett riktigt pelarhelgon. Nu vacklade grunden under fotterna och det fanns intet annat val än att hoppa ned. Han gjorde språnget.

Den vackra synen var i detsamma försvunnen som hade en ridå fallit med blixtsnabb fart. Han såg endast en grusvall framför sig och den ljusblå himlen, hög och oändlig. Hvad som tett sig för hans blick som själfva jämna stranden var ett tämligen bredt dike, eller rättare en vågdal af sand närmast klintens fot. Det var varm, lös, gul sand, fin som mjöl och han hade hamnat i den som på ett mjukt bolster. Då han slutligen vågade sticka upp huvudet ur denna graf såg han ett par lätt brynta skuldror och armar, som, spolade av små genomskinliga vågor, klöfvo vattnet lugnt och säkert. Och hufvudet med bärnstenshjälmen bars upp af en hög

och kraftig hals, också den redan solbränd i en första patina af valnötsbrunt.

Nu vände simtnerskan med några hastiga tag och en båge af isklara småböljor bredde sig på ömse sidor från den porlande kaskad som sköts upp under brösten. Nu måste han gå — men det var det vackraste han sett i sitt lif, allt, det hela, solen, vattnet, flickan, solvattensflickan, så födde hafvet Venus!

Han gick raskt på utan att se sig om, med varma kinder och lysande ögon, hjärtat klappade starkt. Ibland tyckte han sig gammal och trött, det var höstens och vinterns tid, men faktiskt var han ju ung — tjugufem år, var det gammalt eller var det ungt? Det berodde på. Nu, just nu, var det ungt; hela hans fysiska välbefinnande, sinnets lätthet och det tanklösa drifvandet utan mål tillhörde ungdomen; bilden, som ännu fasthölls på ögats näthinna af den badande flickan och lusten, hvilken dröjde i hans minne som något rent och naturligt, att ha vågat springa ut, naken som hon, i det klara friska vattnet och simma vid hennes sida, stödja henne med

armen, låta handen hvila på hennes skuldra, bäras af vågorna och värmas af solen, det var ungdom! Men att grubbla öfver allt det me* ningslösa, han såg rundt omkring sig i lifvet, som han gjort i vintras — och förra vintern och vintern före den — det var ålderdom och det förde intet annat med sig och förde till intet annat än ålder i förtid.

En ljusförändring fick honom att se upp och till sin häpnad fann han sig stå framför en lodrät vägg af sand, den största klittforma-tion han hittills sett. Den gick brant ut i hafvet, den kunde helt enkelt icke kringgås och den skymde solen så att han stod i djup och kall skugga. Det verkade plötsligt hemskt och förändrade landskapet med en dyster ton till något urtidsaktigt — han tänkte på jöklar och isperioder. Här växte inte ens strand-hafren, endast fula brungrå stenar, skarpa och med besynnerliga utseenden som in-älfvor, lågo i högar vid jättens fot.. Och vattnet var svart som tjära i skuggan och blygrått längre ut. Nu slog det honom med ens att han, perplex och disträ, i sitt lyckorus gått

norrut i stället för mot den aflägsna byn, han sett däruppe. Och så måste han skratta igen: ränseln låg kvar vid badstället!

Inte underligt att han marscherat så lätt och spänstigt! Han genombäfvades af en naiv lyckokänsla — detta gjorde ju att han var tvungen att gå tillbaka. Bara hon icke hunnit aflägsna sig...

Och han började half springa.

Redan på långt håll såg han en hvit klänning, och då han kom närmare, urskilde han tydligt figuren. Det var den unga kvinnan som nyss tagit morgonbadet. Hon hörde knastrandet af gruset då han andfådd pulsade fram och vände sig om. Solen stack henne i ögonen och hon skuggade med handen. Det var snarare en putslustig fysionomi än ett vackert ansikte, men det var så ungt och leende, det lyste af friskt öfvermod — ur de grå ögonen, ur kindernas gropar, från de jämna, hvita tänderna och af själfva den bruna hyn. Håret var mörkare än han först tyckt, det var ljus-brunt och hade våta stänk av vattnet i sig.

Han lyfte på filthatten och önskade i32

detsamma att han burit sin studentmössa i stället. Innan han hunnit säga något ropade hon:

— År det er ränsel?

Nu upptäckte han den simpla lärftpåsen liggande vid hennes fötter, hon hade förmodligen flyttat den ur sandgrafven i den tron att den fallit ned från klinten. — Jo tack! ropade han tillbaka och först vid sitt svar uppfattade han att hon frågat på svenska.

— Jag blef så förvånad när jag fick se den, pladdrade hon ogeneradt vidare med skånsk brytning, jag trodde att någon låg gömd för att kika på mig, då jag badade. Ni är ju svensk, vet jag, tänk att redan så många svenskar äro ute här, nåja sommarn är tidig i år, förstås, bor ni på hotellet eller i pensionat? Vet ni hvad — ni ska få en kopp kaffe om ni är hygglig, har ni också badat? Det är väldigt kallt, men vådligt skönt, lampan hade slocknat, jag har ett litet spritkök med mig och kokar alltid kaffe själf, för här lägger dom lejontand i kaffet och så får man alltid kokt grädde med såna där otäcka klim-KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

par i — nej, hvad det var iifvadt att möta landsmän, e n landsman, menar jag, gud hvad jag pratar, ni tycker väl jag är riktigt snakke-salig, som —

Man stod handfallen inför denna ordström, som med förtjusande munvighet slungades emot honom p& en underbar skånska, hvilken i hans öron lät förtrollande som den oefterhärmliga skorrningen i franska. Virrvarret i sammanhanget fäste han sig icke vid, han såg fortfarande badscenen och tyckte att han upplefde något underbart — något sådant som annars endast förekommer i böcker och på filmer.

Med en inre förbannelse tänkte han på att han icke hade visitkort, han ägde inga. Presentationen kom tölpigt och tafatt, han stammade på orden och bad om ursäkt som om han gjort något illa. — Kandidat Lennart Jungström, Stockholm, slutade han, och det var nära att han tillagt sin och föräldrarnas bostad som i adresskalendern: Tyskbagar-gatan sjutton, tre trappor upp öfver gården. 3. — Ur larmet.34

Flickan nickade skälmaktigt, stack hän* derna i ett par fickor, si små att endast fingertopparna fingo rum, och höll ut arm* bigarna pi traditionellt ingenuesätt. Hon hade mycket korta halfärmar och armbigar och underarmar voro röda af solen. Ett fint fjun aftecknades ljust mot denna hudfärg.

— Stockholm — kandidaten kan tro jag kan tala uppsvenska fast jag ä’ en tös frin Skine. Hör bara!

Och hon började verkligen tala en nästan pinligt korrekt högsvenska utan minsta biljud eller provinsaccent. Den unga mannen lyssnade allt mer förvinad, han tyckte sig känna igen rösten, ordens precisering, hvarje staf-velses särskilda betoning och med ens gick det upp för honom att si fraserade en hel del unga skidespelerskor sina repliker. Det var klart och tydligt, men tillika tillgjordt, själlöst och onaturligt, ett ihåligt instrument som icke kunde frambringa toner från hjärtat och som därför också icke nådde till ett hjärta.

— Han blef ännu mera förlägen, nästan förstämd.KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

Hon märkte det och vidgade ögonen på kattvis för att därefter halfsluta dem och se smäktande ut. Så anlade hon en öfverdrifvet trumpen min, putade ut med munnen och sade med hufvudet på sned som en stor bébé:

— Å hva ä’ lilla ja då? Bara en liten skådespelerska åt sej! En teatermamsell (hon neg blygt) som heter Jettan Charlson vid Privata teatern i Stockholm och som frågar om hon får bjuda kandidaten på en kopp kaffe? För då blir hon så glad — åt sej!

— Oj, oj, oj — joj då! tillade hon, då herr Jungström bockade och gjorde ett svagt försök till handkyssning, så artig man blir! Men var så god och hjälp till — här ska dukas —

Och hon snurrade rundt med en van och väl beräknad sväng som visade i en glimt ett par smala, men ytterst väl formade ben i tunna, lilagrå silkesstrumpor. Kandidaten log invärtes, det var ett litet löje, han ofta bestod sig, och det menade egentligen en grimas åt honom själf.

Mellan ett par stenar stod det nättaste lilla tekök, skinande som guld och silfver, och under ställningen brann en spritlåga, alldeles osynlig i det starka solskenet, men surrande som en stor humla och spridande den doft af prima kaffe som kandidaten vaknat vid. Han fattades af pojkhumör, smittades af aktrisens bohemfasoner och tillgjorda jargong, försökte göra sig nyttig, sysslade med fullkomligt opraktiska och onödiga tilltag, i det han förgäfves byggde en soffa af stenar och sand, sköljde en kopp och ett fat som voro rena, och på andra sätt utvecklade en forcerad ifver, afsedd att dölja hans förvirring. Skådespelerskan kisade på honom från sidorna, undrande om han var dum, om han hade pengar, om han betydde något i pressen och om han hade nyttiga relationer. Hon kunde icke erinra sig hans namn i litterärt eller konstnärligt sammanhang, ehuru hon var begåfvad med ett fenomenalt minne och lärde en roll på ett par timmar. Men hans utseende fängslade, det var intressant i all sjuklighet och hon vilfe om möjligt smaka på hans

psyke. Därför började hon välja sina ord, blef en smula sentimental, talade om sin mor, som var änka och fattig och som hon alltid .reste med, och antydde äfven en förlofning och en fästman mot sin innersta vilja — den sortens uppoffring man gör af hänsyn till andra.

Han lyssnade och svarade under det de drucko kaffe och knaprade på hans graham-skorpor. Men han kunde icke göra reda för den växlande känslan af stark tiUdragning och misstänksam antipati som ömsevis förjagade hvarandra. Han ville dra sig till min* nes den unga kvinnan i någon roll, men kunde icke. Det var sällan han gick på teatern, han kände hvarken publicister eller skådespelare och fick. inga fribiljetter. Ibland blef han bjuden och någon enstaka gång köpte han en billig biljett. På Privata teatern hade han endast varit två gånger och naturligtvis hade hon spelat med, men så fort han ville se henne framför sig på scenen blef hon dubbel och han var ej säker hvilken af bilderna som var hon. Han tyckte exempelvis att hon sam-

tidigt föreställde en ung oskyldig flicka med stora rädda barnaögon och en elegant, genom-fördärfvad kokott. Han skämdes att fråga och nöjde sig med att känna igen hennes namn och hennes porträtt från en teatertidning.

Själf blef hon så småningom tyst vid hans enstaka svar och inga frågor. Hon betraktade honom i smyg och upptäckte att han var vacker och sorgsen, fick för sig att han var olycklig och säkert icke skulle lefva länge. Hon anade att han aldrig haft en hjärte-historia, och om han haft det, en overklig sådan, en fantasi, ett tycke som varit hemligt och främmande för föremålet. Här var nog hennes kvinnliga instinkt riktig och hon kände en sorts moderlig känsla, som var äkta, för denna stora och bleka pojke, hvilken såg ut som diktare eller som en diktare borde se ut. Hon öfverlade några sekunder och beslöt att hastigt göra uppbrott och försvinna ur hans horisont, efterlämnande ett minne som skulle vara starkare än om något annat händt.

Hon talade i trött och allvarlig ton om

hvardagliga ämnen och just därför att d$ voro hvardagliga fingo de anstrykningen af oförfalskad reflexion — en smula bitter tillvaro som hans egen kanske var. Därpå reste hon sig och de packade in de få frukost-attiraljerna. Han blef brydd öfver att de korta momenten flytt, så fort och att hennes afsked var så naturligt. Ty det var med tydlig mask hon försökte lifva upp sig och spela glad då hon pratade något om den lilla söta gumman som nu var vaken och saknade henne. Bakom skulle ligga bekämpad tristesse öfver att allt är så flyktigt och att plikten alltid står på lur för dem som svurit att vara dess tjänare.

Med ett stort ljust leende och en käck nick tryckte hon Lennart Jungströms smala och känsliga hand, sade ifrån att hon ville gå ensam, som hon var van, och hoppades att han skulle riktigt njuta af sin romantiska vandring.

Den unga mannen hade bockat sig, på nytt förvirrad och rodnande. Han satt kvar och såg efter henne. Hon gick spänstigt som en tennisspelerska och den hvita klänningen

lyste bländande öfver sanden där ea kort ljusblå skugga följde som en hund. Det såg ut som en tafla af Kroyer.

Han suckade och såg på sin klocka. Den stod. Så kikade han på solen som var duktigt högt uppe. Det var nästan kvaft i luften och de små molnen öfver hemlandskusten hade blifvit till skybankar. Ett dis höljde konturerna. Nu hörde han hammarslag och såg högt uppe på en villaveranda, hvilken likt ett skatbo hängde öfver kullkanten, en man som spikade och snickrade och sågade i färska bräder. Det hvita träet lyste i kapp med solblixtarna från verktygens klingor och järn.

Och nere ifrån stranden malde vagnshjul i gruset. Förspänd med två hästar stod i självfva vattenbrynet en forvagn, i hvilken en karl skoflade sand. — Nu syntes inte längre skådespelerskans smärta gestalt.

Kandidaten reste sig och spände på rän-seln. Hvart skulle han gå? Morgonens friska lust och svala stämning var förbi, han var ånyo den dådlösa drömmaren, som kände sig

predestinerad. Han kunde inte ens återkalla bilden af den .badande unga flickan — nu var hon klädd i silkesstrumpor.

Långsamt följde han stranden bortåt byn till och efter några minuter kände han panna och handleder kallfuktas och i hans bröst pep det som en liten fågel.

II.

Då Lennart Jungström för andra gången denna dag vaknade, visste han ej strax hvar han befann sig. Han låg på ryggen i en be-Jcväm säng och såg upp i ett nystruket tak under hvars hvita kalkyta växlande skuggor rördes och förflyktigade som moln — än skridande, än ilande, i förhållande till de dragande skyarnas dagrar därute.

Han såg sig omkring och upptäckte en ringknapp vid sidan af hufvudgärden. Detta var naturligtvis ett hotell. Men hur kom det sig att han hamnat här? Dunkelt mindes han en portier med förgyllda knappar i lifrocken som höll honom under armen och en vacker flicka som räckte honom ett glas isvatten.

Kunde det vara möjligt att han för tredje gången svimmat och fallit och främmande människor tagit hand om honom?

Han började tänka på de två föregående tillfällena, glömmande som alltid det nuvarande.

Första gången var då han tjänstgjorde en kort tid i tullen. Han kom ned i det stora packhuset för att få förklaring på ett märke och några otydliga siffror. Det skulle egentligen en vaktmästare ha uträttat, men han grep förevändningen för att få litet luft, ty .rummet däruppe hade börjat snurra rundt med pulpeter, stolar, skåp och

skrank. Nere i de stora hvalfven förtullades just några stora korgar med tobak, och af någon tillfällighet .nekades tara på den största, hvarför innehållet stjälptes och då fann man till allmän förvåning på bottnen af bastmattorna under de doftande yara- och sumatraviskorna en hel samling små buddabilder, väl insvepta i dyrbara sidentyger. Han hade stannat och stirrat på de egendomliga exotiska tingesterna, hvars färger passade till den genomträngande luk-44

ten af råtobak, och på en gång såg han som tvärs igenom de grå murarna en solglänsande hafsvik med palmer och pagoder på stranden och svarta och bruna människor som delvis voro nakna men också buro rikt lysande turbaner och tygstycken. Så blef det natt. Då han kom till sig själf satt han inne i en af glasburarna hos kontrollanterna och sög på en isbit. Sen kördes han han i droska och shitade för resten, i tullen; hvilket hvarken betydde' till eller ifrån, hvad inkomsten beträffade.

Andra fallet var en varm julidag ute på Dalarö, dit han var bjuden. Han hade suttit på en drifhushet glasveranda och promenerat i stickande sol i en utbränd trädgårdsanläggning med svedd gräsrundel, utblommade stjälkar, redan vissna växter och knastersand, snäckor och glaskula. Så hade han öppnat en grind och mellan ett myller af staket, lusthus, spjälor och småbackar kommit in i en susande skog med djup skugga. Och på en gång kände han iskyla i maggropen, kväljningar och kallsvett, började darra och föl!KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

medvetslös i armarna på någon inföding. — Men det var nära två år sedan.

Han sträckte på sig, satte sig upp. Hufvudet var alldeles klart — det felades ingenting, han var till och med hungrig. Nu ringde han.

En klocka hördes utanför. Och som oim flickan hade stått på lur knackade hon i samma nu på dörren.

— Hur står det till, sade hon på svenska, är herrn bättre nu? Skall jag kanske dra ifrån gardinerna?

Hon drog några röda och blå gardiner åt sidan och Lennart såg en bred altan utanför de stora fönstren, samt utanför räcket ett vräkande haf. Himlen klarnade och mulnade sekundsnabbt, det gick kårar och ilningar öfver vattnet, hvars vågor ömsom svartnade med smutsgröna kammar, ömsom reste sig stålblå med hättor som snödrifvor. Svenska kusten syntes ej.

— Det är riktig storm, sade flickan och bar in hans skodon och kläder. — Jag är småländska, tilläde hon på hans fråga. Här46

bor ett svenskt herrskap, en fru och hennes dotter, och dottern är vid teatern, det är si snälla och vänliga människor. Och i matsalen sitter en herre som kom just som doktorn blef illamiende och han har sändt upp sitt kort och frigar, om doktorn ville äta frukost med honom ifall doktorn orkar, för han är alldeles ensam och tyckte det skulle vara roligt eftersom herrarna ä’ svenskar och ensamma båda tvi...

Jungström läste pi kortet: Frih. Carl v. Lindencrona. Han tyckte sig se en ung välväxt husarlöjtnant, strilande af manlig sundhet, kortklippt, blond, solbränd, skånsk, blå slättblick med en viss lugn humor i ögonvrån och en svag stalldoft af ädla rasdjur.

Därefter mindes han skådespelerskan — hvem var hon? Var hon ens vid en teater, denna pratsamma och burdusa lilla dam som också kunde vara allvarlig och stilla? Hon kunde väl inte vara ledig före första juni? — Lindencrona, mumlade han, jag känner inga Lindencronor. — Hvad heter ni?

— Jag heter Anna.KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

— Hälsa baron att jag skall komma ned om tio minuter.

Och han stég upp och började hastigt göra toalett.

— Hvarför inte, smipratade han för sig själf, jag känner mig kry — det var längé sen jag kände mig så rask, det är som om jag vaknat till ett nytt lif. Kanske får jag se en skymt af min vackra simmerska, annars tror jag hon var en morgondröm. — Han afbröt monologen och öppnade ett fönster, gardinerna fläktade och slogo ut som fandukar. Han var minst tre trappor upp och såg nu stranden i fågelperspektiv. Några badvagnar med röd- och hvitrandiga hytter stodo lutande med de höga hjulen djupt ned i sanden, på hvilken en smal brädgång löpte. Det hven i knutarna under takåsen, där svalorna byggde och oroligt flögo ut och in, några fina sandkorn slogo kandidaten i ansiktet. Han ryckte till. På altanen under hans egen satt i en stor korgstol den unga aktrisen och läste. Hon var omklädd och hade en tunn ljusgrön klänning, hvilken lämnade halsen

vidöppen, öfver knäna hade hon bredt en hvit stickad tröja. Hon satt i lä och hörde synbarligen intet. Lennart bekämpade frestelsen att ropa och stängde fönstret ljudlöst.

Men denna syn hade ännu mer upp-Hfvat honom. Här kom han, allt annat än tefnadslustig, i ett främmadt land, och si godt som genast var han i kontakt med nya människor. Det blef ändi något af äfventyr öfver en sidan färd — han begärde icke mycket. SmignoUuide gick han nedför trapporna.

Portieren log och bemödade sig att tala svenska. Han berättade att Jungström hade kommit nerifrån stranden, dinglande litet besynnerligt på benen. Men inne i hallen hade han blifvit likblek och sjunkit ned i en stol

— det var alltsammans. Luften var stark härute pi nordspetsen och det var ju en god fottur han tagit sig. Nu sig han så stark nt — var så god, den främmande herrn satt i matsalen...

Från ett fönsterbord reste sig en ung mörklagd man i välsittande, elegant kavajkostym. Han var axelbred som en atlet, hade

svart, omsorgsfullt benadt hår, små kortklippta engelska mustascher öfver en energisk och fyllig mun, som i ett leende visade en rad hvita tänder, ögonen logo också och tycktes därvid fulla af gnistor. Det var en i hög grad öppet sympatisk person, och Lennart kände sig elektriserad af den andres robusta och blodfulla väsen, hvilket verkade som en nyladdad dynamo, färdig till kraftdåd.

— Ood dag, ropade han med stark röst och kom Lennart till möte med ett par långa steg som om han marscherat på ett excercis-fält. — Förlåt bästa doktorn, fortsatte han och tryckte Jungströms händer så att de knakade som brosk, att jag så här ogeneradt har vågat proponera. Men vi äro ju svenskar, för fan, och i det här lilla härliga landet hålla vi ihop, inte sant? »Si saken var den, att rätten skulle sitta» (sjöng han plötsligt med djup bariton), det vill säga, jag skulle egentligen ha varit i dag på flickan Mannerstråles bröllop med Ehrenström, men då jag inte kunde komma med mitt eget monoplan till Vrams-Neckatorp gjorde jag processen kort

och följde med min högtärade herr faders automobil på en tripp Själland och Jutland, och hvad di heta, rundt. Men hast du mir gesehn, alla bivägar, som det kallas här, äro stängda för bilister — utom för en, en boktryckare eller något dylikt, som får fara hvar som helst emedan han ställt sin vagn till härens disposition i händelse af krig, joo, det är verkligen sant — och som det nu nästan är bara bivägar, så var nöjet måttligt och jag satt af vid en vägkorsning och trafva' på apostlahingstarna neråt vattnet till — jag ville se hafvet, för fan! Bien — arriverar just lagom för att se doktorn — ursäkta att jag rent ut glömt fråga hur det nu står till? Var så god och sitt —

Han ropade på serveringsjungfrun, gaf order och letade i vinlistan, beklagade att det ännu var för tidigt att få hummer och pekade i stället på smörgåsbordets räkor samt svarade och frågade hela tiden förbindligt och fryntligt. Jungström å sin sida kände sig genast hemmastadd — något som annars aldrig hände och han förvånade sig själf där-

öfver. Han glömde sin mjältsjuka ensamhets* känsla, sin fattigdom och kroppsliga svaghet, den ovissa framtiden och det alltid tryckande medvetandet att icke vara på sin plats i lifvet. Efter att helt enkelt ha uraktlåtit en ursäkt för att han icke hade visitkort på sig, samt besvarat nekande släktskap med disponenten som ju stafvade namnet med L, åt och drack han med god aptit och började själf fråga. Reducerande doktorstiteln till kandidat undrade han om icke baronen var militär?

Och baronen skrattade så tänderna lyste.

— Nej, jag är gunås bara min pappas son liksom salig Dumbom. Mina bröder representera anor, traditioner och snille. Kurt som har skänklar för oss alla rider och ryter på dragonerna i Ystad och för resten på kapplöpningarna i Klampenborg, Ville blir väl landshöfding en gång och Helmer estetiserar i Lund. Men jag, jag vill bli aviatiker, jag. Får ej för nådig mamma! Nå — en dag är jag det i alla fall. Skulle inte kandidaten bra gärna vilja flyga?

Lennart Jungström, som icke var van

vid stark mat och ännu mindre vid vin — han hvarken drack eller rökte — kände blodet pulsera och hetsa i kinderna. Han var också bara sin pappas son med den icke oväsentliga skillnaden att hans far var fattig. Den flykt, han drömt om, hade icke stäckts af den orsaken — i själfva verket hade han flugit mer än de flesta. Men det blef nog litet svårt att förklara. Han smuttade på sitt glas och log mot sin värd:

— Jag flyger allt emellanåt — fast på annat sätt. Mitt aeroplan är gammalt som världen, det har vingar —

Han afbröt. Det var ju egentligen dumt, det där.

Men den unga Lindencrona blef begei* strad och såg med tindrande ögon på sin nya bekantskap.

— Tro inte jag är idiot, sade han, jag såg med detsamma att ni var poet. År det inte riktigt? Men kan det inte vara något just för en skald att ändtligen få sväfva på en Pegasus med motor — de där futuristema kanske inte ä' så galna i alla fall! Jag och

Blixen-Finecke skola ner i höst och se på ett plan i all hemlighet, och jag tror nog att vi köpa det — det är ju inte kontanterna som fattas, men något som, uppriktigt sagdt, är värre: den dyrbara föräldratillåtelsen som vi hålla på i det längsta. Då kanske jag får invitera — hör, hvarför skola vi sitta och åbäka oss med baron och kandidat, hva? Mitt årtal är åttisju.

— Mitt åttiåtta. Lennart tänkte att så skulle man vara — frisk, stark, impulsiv, obunden, oafhängig. Det var visst också hans samtid. På olika sätt, förstås... Han hörde Lindencrona förtjust utbringa duskål och kände hans hand, varm och fast tvärs öfver bordet. — Tack skall du ha, bror! sade de till hvarandra.

Det hade mörknat ute och uppasserskan talade om åska. Hon var förfärligt rädd för blixten, men ännu mer för dundret På byffé-disken tändes en lampa och den upplyste skänkinteriören som en grotta, där silfver-klenoder dunkelt skimrade på hyllorna i form af sockerskålar och champagnekylare.

Lindencrona fyllde glasen och Jungström drack försiktigt. Han var rädd att komma i den stämning, då han tyckte att allt var både sorgligt och skönt, något vemodigt och ljuf-ligt, och då han inbillade sig mer än vanligt att jorden icke hade någon plats för honom och att han var född odugling. Han hörde redan röster mumla reminiscenser i hans öra af de gamla romantikerna, både vers och prosa, och i fantasin omskapades han till någon af hjältarna för hundra år sen — i ögonblicket dröjde tanken med särskildt välbehag vid Eichendorff och han tyckte sig vara på vandring som mjölnarpojken i Aus dem Leben eines Taugenichts. Men för intet i världen ville han att Lindencrona skulle läsa dessa hans tankar — det skulle ju göra honom löjlig. Och han började tala och

förklara, ganska osammanhängande, hur han afunda-des alla starka och spänstiga, de som ville något och drefvo igenom det de ville, de som med andra ord voro verkligt unga och värdiga sin ålder. Lindencrona svarade, han förstod icke riktigt Lennart, men han ville

påstå att alltid, alltid skulle världen behöfva poesi, sak samma om den besjöng stål och järn och maskiner, eller krig eller kärlek och herdinnor, lamm och små fåglar. Då kom kandidaten in på en annan käpphäst och red rundt. Det var tidens korthet, hur knappt allt var tillmätt midt i evigheten, hur årstid flöt in i årstid och åren flögo icke i rad utan i bredd, kunde man säga, och innan man visste ordet af stod man ensam och gammal under aflöfvade träd på sköflad grund.

— Just därför, kära bror, just därför, ropade baronen, måste vi göra allt för att kunna följa med, ja, hinna före, och därför går vårt härliga århundrade i spetsen för allt hvad hastighet heter, allt hvad rörelse kallas — se filmen, se motorn och allt annat, den trådlösa, undervattensbåtar, de sista skjutvapnen. Därför skola vi flyga —

Men Jungström hakade sig fast vid tidens larm och oro 90m dödade alla betingelser för hvila, dröm och stilla njutning, ja äfven boken var dömd, kontemplation existerade icke mer, man tänkte mekaniskt, icke per hjärna men

per maskin. Naturen var ödelagd, satt i scen, organiserad den också. — Bort ur larmet, sade han och slog handen i bordet.

— Vill du inte läsa några af dina dikter, bad Lindencrona.

Lennart bleknade.

— Det är länge sen jag skref något, sade han i låg ton, det är för länge sen förbi. Jag skall säga dig att jag aldrig någonsin själf trodde på hvad jag skref — det fanns förut och på ett mycket bättre sätt. Därför blef jag så tidigt enstöring och bitter på mig själf. Jag såg dussintals andra som kommo fram utan att jag kunde förstå hvarför, ty det de presterade var i allmänhet svagt och tillräckligt omtuggadt. Jag både afundades, hatade och föraktade dem. Hade jag varit kritiker och släppts lös i en stor tidnings spalter skulle jag ha dödat dem allesamman af hämndlust. Men som sagdt, det var då. Sen —

Han teg. Med ens tyckte han att det bredde sig en oöfverstiglig klyfta mellan dem. Han for baklänges till en fjärran tid och den

nya vännen steg i frisk morgonsol som en falk mot höjden — en falk af aluminium. Men det var icke endast detta, allt tog plötsligt annan form, den andres börd, hans utsökta klädsel, de dyrbara stenarna i kråsnil, manschettknappar och vapnet pi cigarrettfodralet. Och först och sist hans fysiska hälsa, denna kroppsliga sundhet, hvilken skulle tillita honom alla lifvets lockande erbjudanden. Hvad han själf hade velat lig ju i bli luften, var tomma hugskott, fraser frin gulnade blad, den si kallade andens styrka inom ett bräckligt skal. Och hvad hade han istadkommit pi det privilegierade gebitet? Intet.

Men han blygdes för dessa tankar och utvecklade beskedligt hur han kommit in pi de gamla tyska författarnas bli blomsteräng. Det var den ging di licentiaten hägrade — innan han fått upp ögonen för hur pass onyttig och öfverflödig denna grad är. Emellertid, han fördjupade sig i tjogtals namn som de flesta icke kände och han nämnde en hel rad som Lindencrona naturligtvis aldrig hört talas om. Gripen af dessa minnen, hvilka likt

vålnader af gamla vänner trädde fram i den allt mer mulnande dagern, under det åskan började aflägset mullra och tunga droppar slå mot fönstren, kände Lennart sig sitta med Hauff vid ett gammalt vin i Bremens Rats-keller och han reste sig till sist och deklamerade några stumpar för Lindencrona. — Du är flygare på ditt och jag på mitt

vis, sade han, nu skall du få en liten, liten bit om flyktens konung örnen. Jag föddes ej till örn, jag blef inte ens gråsparf, men hågen hade jag. Hör på, Carl!

Han memorerade tyst med slutna ögon och kämpade för att icke tårarna skulle komma och fördärfva intrycket. — Den är så kort, mumlade han, den är af gamle Eichen-dorff — han var för resten baron liksom du. Hör nu på, den heter Durch, förstår du. Dur ch!

Mycket långsamt och med tydligt textuttal reciterade han:

— Ein Adler sass am Felsenbogen, . den lockt der Sturm weit uber's Meer.

Da hat er droben sich verflogen, er fand sein Felsennest nicht mehr,

tief unten sah er kaum noch liegen verdämtnernd Wald und Land und Meer, musst' höher, immer höher fliegen, ob nicht der Himmel offen wär\

Han hade läst med allvarlig och värdig patos, hvilken borttog all sentimental anstrykning, trots att han ovillkorligt mot slutet höjde blicken mot taket och gjorde ett kast med hufvudet. Lindencrona lyssnade spändt, mest gripen af uttrycket i Jungströms ansikte, som nu färgades af en svag rodnad och tycktes förandligadt, liksom man finner det hos personer hvilka länge lidit af sjukdom. — Han är ju vacker, tänkte han, jag håller af honom, jag önskar våra vägar icke så snart skulle skiljas! Och han fick förkänslan af den unga vännens död, den snuddade som fläkten af en vinge. För att dölja sin känsla sade han första banala ord som föllo honom på tungan.

— Det är förbannadt vackert, Jungström, det är sånt där som — som — ja som gör att jag tycker en flygmaskin inte är så märkvärdig i alla fall...

Han reste sig och gick rundt bordet.

— Hör du, sade han och fick fatt i Lennarts båda axlar, ska vi inte vara vänner? Inte försvinna med detsamma utan bli riktiga vänner — vill du vara min vän?

Greppet var kraftigt som kring en ratt, men rösten hade kastat om i en vek underton, det var säkert äkta, en spillra från skol-pojks- och tonårens varma och rika känslovärld, då ännu hjärtat, icke förståndet, söker vänskap. Jungström såg på den unga adelsmannen och blef förlägen. Han var i ögonblicket den mest behärskade och det bedröf-vade honom, ty det visade att likväl den andre var, ännu åtminstone, mer stämnings-och känslomänniska, mer omedelbar, mer ung. Han tryckte hans hand och sade så hjärtligt, han kunde: — visst skola vi blifva vänner! men han visste att det ju icke betydde något så högtidligt annat än för stunden.

De smålogo och satte sig.

Och som för att bekräfta denna öfver-ilning sutto de tysta, liksom eftertänksamma, men i själfva verket lyssnande till dén annalkande åskan, Lennart litet matt efter den

ovanligt rika måltiden och Lindencrona förstulet betraktande honom. I denna tystnad kom flickan med kaffeservisen, och doften från kannan födde i kandidatens minne mor-gonäfventyret från klinten. Olad att vända stämningen berättade han för baronen om den lika öfverraskande synen som oväntade bekantskapen med framställarinnan.

— Å, sade Lindencrona road, lilla Jettan Charlson, jo för all del, hon är en mycket gu-terad liten hoppa, isynnerhet af officerarna. Skall vi be henne komma ner och deltaga i avec'en ?

Men Jungström skakade på hufvudet, förslaget tilltalade honom icke, det var som att låta de båda episoderna bagatellisera, upplösa och utplåna hvarandra. Och ehuru det säkert nog var värdemåttet på dem, tyckte han ändå det var synd. De skulle ju bägge, hvar på sitt sätt, vara ferieminnen och ha en smula glans öfver sig. Talmi, kattguld, tänkte han, men ändå...

— Jag tål så litet, jag är så ovan, urskuldade han sig med, vet du, Carl, det är

en riktig stackare du fått till dubroder denna gång. Jag dricker icke, jag röker icke, jag knappast äter, och lika litet som Bacchi ha Venus' fröjder tilltalat mig. Men det hindrar inte att jag svimmar som en anemisk flicka af rama friska luften, som är för stark för såna pjåk som jag. Och dessutom, vi ha det bäst —

I detta ögonblick öppnades verandadörren och i detsamma som en blixt trasade molnväggen, hvilken stod som bakgrund till de stora skjutfönstren, kom fröken Charlson in i matsalen. Ett åskslag knallade och så kom nya blixtar i sicksack och rullande brak och dunder som gåvo eko i hela det stora tomma hotellet. Det var en riktig teatereffekt och skådespelerskan gjorde sig förträffligt med klänningen uppdragen till knäna och vassgröna strumpor, hvita, högklackade skor, hvars spetsar buro några regndroppar, och för resten huttrande och höjande skuldrorna som i ängslan och bön om beskydd. Nu flöt regnet i strömmar och vattnet ormade in under otäta dörrlister, fröken

Charlson gaf ifrån sig ett par skrin och sprang skrattande bort till en soffa, öfver hvilken hängde en spegel. Ordnande bämstens-frisyrens små löslockar pladdrade hon:

— Uj, uj, så man bäj sej åt — åt sej! God dagen på baron, hur är det med det blåda blodet? Och kandidaten sen som icke hälsar — skall han nypas i öronet för att han icke ser med ögonet? Gud hvad jag känner mig tokig, det är bestämdt åskvädret

— men det är kul. Hvaföj så förskräckligt allvarliga åt sej? Å' man kanske rädd för åskan ?

Hon spetsade munnen och började hvissla en boston.

Jungström hade rest sig och bockat, i hans öron ljöd ännu Lindencronas ringaktande uttryck »en liten hoppa», hvilket förmodligen kunde tydas som hvad som helst. Det gjorde honom litet ondt — det var dock en vacker bild han sett i den svala vårmorgonens klara ljus, och om också icke det inre motsvarade den sköna ytan var han likväl betagen af bilden. En obestämd längtan bemäktigade

sig sinnet — han önskade att han igen vore ensam, vandrande in i det ovissa som kan* ske hade nya skönhetsvärden i beredskap åt honom.

Baronen hade skämtande slagit sig ned i spegelsoffan och fröken Charlson hade stödt sitt runda knä mot karmen, där hans ena hand hvilade. Hon stod fortfarande upprätt med båda händerna ordnande nacklockama, det gaf hela gestalten en vällustig och utmanande pose. Hon talade något om ett gästspel som gjort att en del af personalen fick ledigt innan säsongens slut.

Som kandidat Jungström stod och såg ut genom fönstret hände något underbart. Det Var endast en förändring i belysningen af natursceneriet, men det verkade som ett trol-lerichangement.

Från soffan hörde han skratt och. hviskningar och han vände diskret ryggen till. Det var också vida intressantare hvad som nu utspelades därute. En osynlig hand svepte de tunga åskmolnen åt sidan, de rullades ihop i hvarandra som stora dukar och mattor, en

himmel så blå som vid middagshöjd i juli sken fram bakom dem, och solen bröt i en väldig ljuskägla snedt igenom och ned på jorden, där träden stodo glittrande i millioner vattenpärlor. En regnbåge slog bro öfver topparna och i detsamma började alla fåglar sjunga och en här af små flygfän tumla dansande om som om de varit fjärilar. Ute på hafvet bredde en solgata en skinande väg ända fram till Sveriges blånande kust, hvilken kom till synes som under en uppåtgående ridå. Och på en gång blef allt lif och rörelse, dörrar och fönster slogos upp, en kock i hvit mössa och köksrock kom ut på en trappa och kikade upp mot himlen, hotellkarlar och pigor gingo ut och in som mellan kulisser och från en altan hördes en flöjtspelare. Hästar gnäggade i stallängan och kuskar

drogo ut vagnar ur lidret för att fara vidare.

— Jag vill också vidare, sade Lennart, nu vandra molnen sin väg och jag vill följa dem.

Han vände sig raskt om. Aktrisen fingrade på baronens juveler dem hon med kän-

narmin värderade. — Hvar är den köpt, hvad kostar den, hvar får man en sådan? ljödo hennes nyfikna och ifriga frågor, å, hvad den är vacker...

Jungström nickade förstulet som om han ej ville störa och gick ut verandavägen.

Luften utanför var klar och kristallren som en septemberdags. Han började lycklig nynna en melodi som han ej visste hvar den kom ifrån.

— Anna, får jag min räkning, sade han, då han mötte flickan med en stor handkanna och ett lass rena handdukar. Han gick upp på sitt rum, skref några vänliga afskedsord till Lindencrona, förklarande att han måste gå vidare, tackade för all den visade vänligheten och slutade med att föreslå, att den af dem, som först finge luft under vingarna och kunde flyga, skulle då sända den andre sin hälsning.

Han gjorde en omväg genom trädgården, där en förnöjdt hvisslande dräng gick och krattade och rakade i gruset, och kom in till portieren osedd. Garderoben var tom så när som på hans hatt, käpp och ryggsäck. Han

spände den på sig, nickade och skulle gå, då han upptäckte ett litet bord med suvenirer, hvilka såldes som biförtjänst. Det var den vanliga samlingen — en ståltrådsställning fullsatt med vykort, små träskedar och dosor i granna färger och med namnet på någon minnesort eller utsiktspunkt glödritadt. Men där stod också en del lergods, likaledes med inbrändt namn på fiskeläget eller badhotellet, och han valde en grönglaserad kaffepanna, lät den fyllas med chokladpraliner och sände den upp på fröken Charlsons rum. — Så var det icke mer, glasdörrarna, som hade kulörta kantrutor, svängde, spektrums färger lyste ett ögonblick i solen som om regnbågen sändt en hälsning på färden, och det sista han såg var att den leende och nickande portieren strök ut hans orätt stafvade namn på den svarta hotelltaflan, där det några korta stunder varit nedkritadt mellan ett par andra, bredvid ett nummer.

III.

Regnet hade icke efterlämnat andra spår än en friskare grönska och än mer svalkande luft. Sandjorden hade törstigt druckit hvar droppe och vägens damm låg åter torrt, men likväl bundet. Det var en njutning att makligt drifva bort öfver de vågiga kullarna.

Lennart Jungström följde icke längre stranden. Dels var vägen där nere besvärlig, det var ingen väg utan en slags stig, öfver-sållad med sten, dels ville han vara på höjderna och komma in i ett annat landskap, om ett sådant gafs. Den stora bukt, eller fjord, som här skar in, och hvars namn han icke visste och ej heller brydde sig om att se efter på kartan, borde, tänkte han, dela landet

på så sätt att olikheter uppstodö vid de båda stränderna. En stor fyr stod vakt på yttersta klinthufvudet och liksom viftade vänligt öfver till en svensk broder, hvars hvita gestalt tydligt kunde skönjas på skånska kusten. Nu ville han ta en genväg tvärs öfver det stora högnäset och se hvar han hamnade.

Till börja med var färden icke anmärk* ningsvärd. Eftermiddagssolen lyste öfver gröna slätter, hvars linjer buktade som båg-kurfvorna i ett bollspel. Telegrafstolpar och telefongalgar reste sig som målmärkén, långt borta

drogo leksaksskogar låga bakgrunds-konturer åt småtrefliga dockhus. Till gengäld staplade himlahvalfvet rymd på rymd, vandraren blef en liten punkt, en svart fluga, som sakta krattade sig framåt.

Frånvaron af för stadsbon vanliga ljud förhöjde den nästan ahdaktsfulla stillheten. En ko kunde råma på afstånd, begärande att bli mjölkad eller flyttad från den omsorgsfullt af betade fläck, där hon stod tjudrad. Men hästar och getter stodo stumt afvaktande vid sina i jorden nedslagna kilar, hönsen hade70

tystnat och hundarna skällde ej mer. Inga stängslen, gärdesgårdar, staket eller vallar, med åtföljande grindar och led af delade markerna, det var som att krypa öfver en jättekarta, där endast färger och tryckränder gifva de imaginära gränserna.

Det kvällades. öfver det annars blick-stilla hafvet, hvaraf han ännu kunde skönja en flik, när han ibland vände sig om, drog då och då en stilla kåre som ett stim, och vattnet fick ränder som en makrillteckning. Han mindes vallvisor och folksånger, han skulle ha velat sjunga, men han kunde icke. Nu borde en klocka ringa Angelus.

Se, där låg en flock får på den gröna sluttningen, och mot den alltmer gulnande himlen aftecknades två mörka figurer, en man och en kvinna som på Millets tafla. Ett svagt knekande ljud som han icke visste hvar det kom från — möjligen af vindspelet vid någon brunn borta på en af de hvita gårdarna — nådde i denna obeskrifliga ro hans öra. Men det var så aflägset att man kunde tro det vara musiken från en sommar-KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 71

tidig gräshoppa, det lät som när man låter en fuktad kork gnissla mot en butelj. Annars allt stilla — stilla.

Som han nu långsamt nalkades en gles skog blef vägen bredare, han hade utan att märka det kommit ut på stora landsvägen. Vid ett skäl stod vägvisarn som en galge och några runda stenar lågo likt skallar inunder den. Det var icke utan att en viss spökstämning kom med den fallande skymningen.

Skogen blef tätare men det var ljust därinne på samma vis som när en lampa brinner under skärm i ett annat rum. Bakom stammarna syntes långsträckta skyar, gula och röda och gråblå, de liknade hajar, krokodiler och äfven svanor. Solen hade säkert sjunkit i hafvet, nu gick en vind genom löfven. De rasslade alla på en gång och suset lät som en godnatthviskning.

Då hördes rullandet af en vagn.

Lennart stannade och lyssnade.

Bullret var jämnt och ihållande. Det lät underjordiskt och kom icke närmare, det72

hvarken till- eller aftog. Han gick några steg och stannade på nytt, lyssnande. Detta rullande irriterade honom. Han kunde icke afgöra, om det kom bakifrån eller framför honom, om han skulle upphinnas eller möta den körande.

Vägen höjdes och sänktes i små backar, kröktes till vänster och höger, löpte rak ett stycke och buktade och svängde på nytt. Ett par stora svarta fåglar flögo öfver den. Och alltjämt hördes vagnens monotona rullande.

— Nu sätter jag mig här, sade kandidaten till sig själf, och inväntar denna nattliga skjuts.

En gräsvall bildade en bänk under ett par ekar, hvilka stodo ensamma som ett föråldrat par bland unga och nya släkten, helt olika de gångna. Skogen var i själfva verket en sällsynt blandning af alla slags träd, det märkte Jungström sedan han satt sig. Likt alla närsynta som icke begagna glasögon uppfattade han ej detaljer då han var stadd i rörelse. Nu urskilde han ett halft dussin olika löfträdssorter midt bland barr-KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE

träden, och dessutom många busk- och häck-varianter. Äfven en blodbok växte där, den såg egendomlig, nästan

hemsk ut, i den ljusa natten.

Plötsligt upphörde vagnsbullret.

Det kom så öfverraskande, att Lennart en lång stund satt och lyssnade till sitt eget hjärtas bultande utan att veta att det var dess oroliga klappande han hörde. Så märkte han tystnaden och blef bestört.

Det var som om allt världens larm förintats och i denna djupa stillhet döden skulle komma.

Nu prasslade något, lätta fotfall hördes i bokmullen, det knäppte som af en klöf, och mellan grenar och blad stack fram ett rådjurs fina hufvud med den fuktiga sammets-nosen och de stora, sorgsna ögonen. Så var den borta i ett mjukt hopp.

Och nu kunde han tydligt uppfatta trampet af hofvar som sakta närmades. Det var parhästar i skridt, de flåsade litet, hjulen släpade långsamt. Var det en vagnslykta som skimrade uppe på backen under en gran-

arm — nej det var månen, blek som en opal, ett omvändt C, den var i ny. Och från andra hållet kom vagnen.

Nu såg han den.

Det var en öppen landå med apelkastade hästar, på bocken satt både kusk och betjänt i gammaldags livré med tränsar och tofsar och hattar med kokardrosetter. Det såg besynnerligt ut — äfven hästarna hade en plymvippa i pannan. Midt framför Lennart höll ekipaget och nu såg han att tistelstången hade ett utskuret hästhufvud till krön, att seldonet var silfverbeslaget, att bocken hade schabrak med broderadt vapen, att vapen fanns också på dörren, att fotsteget var att fälla ned och att vagnslyktorna voro otända.

— Inne i vagnen satt en liten hvithårig herre insvept i en bronsgul plyschpläd. Han pekade på kandidaten med en smal ebenholts-käpp och sade något till betjänten, hvilken krånglade sig ur fotsacken och ned på vägen.

Jungström blef sittande, det hela verkade så groteskt i den tysta och genomskinliga försommarnatten, det var som att se

på en glasbild i de gamla tittskåpen. När han såg närmare på gubben i vagnen upptäckte han att denne hade en rökmössa i form af en turban på hufvudet och bar ett par kraschaner utanpå den högknäppta rocken. — Det lefde ännu några underliga gamla fagotter i det här landet.

Emellertid hade lakejen gått bakom vagnen och fällt ned en klaff till en vagnslåda. Ur den tog han ett stort mahognyschatull och ställde på framsätet. Därefter gick han öfver till Lennart.

— Behager den Herre at drikke et Bae-ger med naadige Herr Qreven? sade han i det han tog af hatten.

Jag har aldrig hört på maken, tänkte Jungström, i dag inviteras jag af bara baroner och grefvar. Han reste sig.

— Det skall blifva mig både en stor ära och ett utsökt nöje! svarade han högtidligt.

— Hvad svarer den unge Herre? ropade nu gubben och satte i detsamma en hörlur för örat.

Lennart betänkte sig icke längre. Han

krängde af ryggsäcken och lät den blifva liggande på bänken, som nu liknade ett läger med hufvudgärd. Betjänten — eller som gubben kallade honom: jägaren — skyndade fram till vagnen och slog upp dörren. Han höll alltjämt hatten i hand och där ute i ljuset såg kandidaten att den var trekantig och hade grön fjäderplym.

— Kandidat jUngström från Stockholm, sade Lennart och bugade sig.

— Ah, svarade den gamle lifligt och lät luren sjunka, er De Svensk? Det glaeder mig. Då talar jag gärna svenska. Hans majestät konung Karl XV är en stor vän till Danmark och vårt kungahus.

Det var han, svarade kandidaten.

— Ja, det är han, fortsatte gubben. Stig upp, unge vän, jägaren vill nu servera oss ett glas vin och blåsa på hornet den sedvanliga signalen som vi använda vid våra jakter. — Här är nyckeln, tilläde han och tog ur en ficka en liten förgylld nyckel.

Lennart satte sig på baksätet och såg hur den gröna jägaren försiktigt låste upp res-

schatullet, under hvars lock fyra flaskhalsar med stora kristallproppar stucko upp ur de sammetsfodrade facken. Två silfvertumlare funnos också, grefven valde en flaska, fyllde bägarna och skålade. Jägaren satte ett litet valthorn af mässing för munnen och spelade en munter melodi. Den gamle herrn knäppte med fingrarna och smackade med läpparna, nickade med hufvudet och trampade takt med ena foten. — Hoho! sade han.

Till Lennarts häpnad sjöng han därpå

med ganska ren gubbstämma:

Bröder, hörden I signalen?

Klart dess eko klang i dalen.

Muntert vi till jakten gå; vi rika byten få, hallå!

Och gladt vi sjunga så:

Hallå, hallå, hallå!

Han blef lifligare och svängde hörluren fram och tillbaka som en taktpinne, de små ögonen lyste som en trasts under de hvita ögonbrynen. — Jag är grefve Krag-Juul-Vind-Frijs till Skjoldnaesholm! ropade han, och jag är bara fem og halvfems, nittifem år! Jag tänker lefva länge ännu — intet är så här-

ligt som lifvet, det finns ingenting roligare än att lefva! Men min unga vän är så blek, han ser ut som Döden från Liibeck...

Han fyllde tumlarna på nytt.

— Ergo bibamus!

Döden från Lubecfc, tänkte kandidaten och ryste. Men vinet värmer...

Grefven nickade och befallde:

— Blås, jägare!

Och den gröna jägaren satte valthornet för munnen och spelade. Det lät lustigt.

— Nu resa vi, sade grefven, kör!

Jägaren klättrade upp, kusken, som hela

tiden suttit stram och orörlig, klatschade med piskan så det smällde som skott och vagnen rullade i väg. På ömse sidor gled skogen baklänges, trädtopparna bockade, det susade och fläktade. Lennart såg hur vägen nystades upp som ett band mellan stammar och häckar, och hur himlen sträcktes som en smal och ljus vimpel öfver den. Den gamla grefven satt och log med en silfverbägare i ena handen och hörluren i den andra. —

Hoho! sade han allt emellanåt. Det lät nästan som göken.

Men landån rullade sakta och behagligt genom ett växlande landskap i halfljus. De foro öfver höjder, från hvilka

hafvet syntes och längs sluttningar som stodo likt vallar på ena sidan under det den andra visade ändlösa slätter där dimmor började dansa. En gång följde de en krökande å, vid stränderna lågo små tomma båtar, man kunde tro att de sofvo. Strömmen svängde dem sakta och ibland ryckte de i förtöjningskättingen som bandhundar — de kanske drömde att de voro stora skepp som seglade på håfven. Vid små bryggor speglades tomma bänkar och bord på stup i åns grågröna glas och öfver en mur klängde blommande syren. Så kom skogen igen och då blåste jägaren, och grefven tog upp en guldsnusdosa med krona på locket och tog sig en stor pris. Kandidaten tänkte på sin Taugenichts och de menlöst älskvärda slutorden, som han upprepade i en liten suck, önskande att resan aldrig ville ta slut:

— Urtd es war alles, alles gut!

— Hvad behagas ? sade grefven och satte luren till örat. Nu fara vi till Sierra Nevada, det är bara ett litet sommarställe med en stor granplantering omkring, full af räfvar och gräfsvin. Där har jag min sondotter, den unga komtesse, henne är det blod i fast hon är tunn som en nål, och i blodet är det eld så att det flammar. Hon är en beauté de tliable och rider och kör och jagar, och kan klå upp en karl med sin piska lika bra som jag. Det är bara att lyda och lystra.

Nu var ån framme igen och de foro öfver en bro och sedan uppför en lång backe. På krönet höll vagnen stilla och hästarna fingo pusta.

— Se där, sade grefven och pekade med käppen, där är det.

Lennart såg ett hvitt hus med rödt korsvirke och spetsigt svart tak. Qafveln liknade dannebrog — men omvändt, korsen voro röda och fälten hvita. Det låg på en hög kulle, tätt bevuxen med låga pyramidgranar. Rundt omkring halfön bredde sig öppna hafvet utan

någon kustlinje vid horisonten. Från ett väldigt klitterstup bröt ett cirklande ljusband, det var en fyr som reste sig på sandklintens hufvud. Strålen mejade rundt som en klinga, slog först upp som en låga mot skyn och sköt så ut två långa och tre korta slag, allt efter som klipparen och bländaren arbetade i rota-tronshufven. Då lyste gafveln till och fönstrén blixtrade i huset på grankullen.

— Det är mycket vackert, mumlade Jung-ström — egentligen tyckte han att det var mer egendomligt och fantastiskt. Den lif-aktige gamlingen med ordnar och hörlur, eben-holtskäpp, guldsnusdosa och vinschatull, och med fyrä namn utom gödsets, var ju också en ovanlig företeelse. Och denna adliga fröken som titulerades »komtesse» och prisades som beauté de diable var säkert lika märkvärdig. Nu satte hästarna af i traf, gnäggande af längtan till stallarna, deras hofvars slag ljödo i takt som reveljtrumning.

Och nedanför backen svängde vägen och de foro in med oförminskad fart mellan två höga, halft förvittrade sandstensstolpar bred-

vid n&gra dvärgaktigt små björkar, hvars späda lof singlade som silfvergrå fjärilar. Här var det en riktig hård chaussé och den höjde sig ända upp till huset. De togo stigningen i än mer ökadt traf och huset växte upp med veranda och altaner, nu kom svängen kring en gräsoval, och den körde de rundt tVå gånger under det jägaren blåste något som grefve Krag-Juul-Vind-Frijs till Skjold-naesholm sade vara ur Friskytten af Carl Maria von Weber — och till betjäntens fanfarer stämde kusken i med klatschar och sjöng: trara, trara, trara! och då skällde grefven som en hund: wauwau, wauwau, wauwau! och till och med hästarna frustade i takt och allt detta jubel smittade Lennart så han svängde med hatten och skrålade med: hallå, hallå, hallå! — Det ekade öfver hela nejden.

Om någon sofvit i detta underliga hus så väcktes de genast och grundligt af de hemkommandes spektakel. Vid andra hvarf-vet kring gräsplanen stodo flera tjänare på trappan och öfver altanräcket böjde sig en ung flicka med en dubbelbössa i handen.

Grefven hälsade och hon lade vapnet till kinden, siktade mot stjärnorna och lät bida piporna brinna af. — Bravo! ropade den gamle och slog sig förtjust pi knäna, det är min sondotter! Hästarna ryckte till vid knallarna som om de träffats äf skotten, och si stannade landån vid en stor trappa.

Kandidaten visste knappt hur han kom ur vagnen och upp pi verandan och vidare genom den in i en stor sal. Han sig bugande och livréklädda lakejer och en massa ljus i kronor och stakar, hvars sken reflekterades i stora silfver- och kopparkärl, men allt detta var mera som en strilande ram kring en liten vildinna i kort kjol, hvilken kom stormande nedför en mycket bred balustradtrappa och därefter slog kana emot dem tvärs öfver det bonade salsgolfvet. Klänningen, som gick i ett stycke, var af tunt skarlakans-rödt siden och räckte obetydligt nedom knäna, ett brokigt orientaliskt skärp var knutet kring den smalaste midja Lennart nigonsin sett. Hon var brun som en zigenerska, hade kort svart och sträft hir, hvars lockar voro klippta

som på en rysk bondpojke och foro omkring i ett svall, då hon nickade åt de inträdande. Det var för resten något gossaktigt öfver henne, och hon liknade ett porträtt af Po-laire.

Jungström uppfattade af presentationen endast att detta var komtessen och att hon hette Astrid.

Hon såg ett ögonblick på honom, ovanligt fast och iakttagande, men utan att flytta blicken.:

— Han har en vacker nacke och bra händer. Man skall alltid se på händerna. Händerna säga allting.

Så brast hon i skratt öfver Lennarts uttryck af gränslös förvåning och sprang och kysste farfadern midt på munnen.

— Till bords! ropade denne, och först nu märkte kandidaten att en måltid — han visste icke hvad den skulle kallas — till hvilken han aldrig sett maken, väntade dem. Han kunde nu också i en hast observera salens inredning.

Den var aflång som en hangar, golfvet

var brunbonadt, och stora hudar och fällar af olika slags djur voro strödda öfver det i skenbar tillfällig oordning. Taket var målat björklöfsgrönt och hade bjälkar i brunt och blått — dessa tre färger gingo igen i lister, ramverk och möbler. Men väggarna voro hvitkalkade som i en kyrka och täm* ligen tätt behängda med gamla silfver-, koppar-, tenn- och äfven mässings- och järnarbeten, såsom lock, grytor, fat, pannor och brickor. Bägare, kannor, sejdlar, skålar och ljusstakar af alla dessa metaller stodo på skåp och hyllor. En skänk bar rader af gamla fajanstallrikar och midt på kortväggen reste sig en ofantlig, öppen spis, af den typ som norrmännen kalla »pejs», ända upp till taket. Där fanns väggfasta bänkar, stora allmogestolar och pallar, allt täckt med kuddar och dynor i färgrika mönster. Och från taket hängde tre stora smidda ringkronor. Hela belysningen utgjordes af vaxljus.

Men det långa och smala bordet var öfverfylldt med alla slags rätter, varma och kalla, fåglar, sallader, fisk och kakor. Där

stodo buteljer, flaskor, kristallkaraffer och riktiga glaspluntor, det fanns vin, rödt och hvitt, öl, porter och gammalt brännvin. Man blef yr i hufvudet af att se på all denna blandning. Det var plats vid bordet för minst tjugu personer och mat och dryck till ännu flera och så voro de endast tre! — Bakom hvar stol stod en betjänt och andra kommo och gingo, buro ut och buro in, serverade, skänkte i, bytte tallrikar och ömsade servetter och kuvertens silfver. Framför den norska pejsen stod den gröna jägaren, och på en vink af grefven, som allt emellanåt utbragte någon skål, blåste han en smattrande låt på sitt horn. Det var nästan som i Jeppe på berget.

Lennart tyckte att han åt och drack som aldrig någonsin tillförne. Det hängde täta, saffransgula gardiner för alla fönster och man kunde ej se hur natten ljusnade, men ibland såg det ut som solsken och ibland blef det rödt som inne i vaxlågans eldkärna. Det hettade i hufvudet och han kände sina ögon, läppar och kinder glänsa som de andras, han pladdrade och skrattade som de, talade,

skämtade och berättade, det var rent af som i en förtrollning, ty han talade franska och tyska och danska lika bra som svenska. Han förstod alla anspelningar, och under ett ögonblicks förnuft gjorde han ovillkorligen sig själf den frågan: hvad är detta, är det här jag, kandidat Lennart Jungström? Drömmer jag eller är jag vaken eller håller jag på att bli galen...

Till sist var denna supé slut och en hofmästare i röd frack med broderier slog upp dörrarna till en annan sal eller rättare salong. Den var emellertid så pass excentriskt möblerad, att det var svårt att gifva den rums-namn. Den var i halfcirkelform och med hvälfdt tak som en grotta eller musikestrad, och var väl ursprungligen menad att föreställa . ett rökrum. Nu var den fylld med kinesiska och japanska möbler och bric-å-brac i en obeskrifiig förvirring. Där fanns draperier, dockor, skåp, lackarbeten, pagoder, solfjädrar och parasoller, skrin, porslin, svarfvade dosor, vapen och metallsaker, gudabilder och uppstoppade djur samt masker och

sidendräkter, montrer med mynt och eben-holts-, elfenbens- och lavautskärningar. Fönstren voro små gluggar med fint snidade trägaller och silkesskärmar, på hvilka fyrens blinkar spelade.

Fröken Astrid placerade sin farfar i en stor stol, sköt en silfverbrokadsdyna under hans fötter och satte på hans hufvud en mössa med pärlstickning i svart, gult och rödt. Därefter stoppade hon en stor sjöskumspipa, som hade ett skaft så långt att hufvudet hvilade på golfvet, och drog fram ett rökbord midt i rummet. På detta bord, hvars skifva bars af tre skulpterade svarta elefanter med hvita betar, satte hon en stor speldosa. Då den blifvit uppdragen, läto tonerna som en stor glasharmonikas spröda melodier, och den spelade arior och baletter ur gamla, för länge sen repertoarglömda operor. — Gubben bolmade och nickade. Han mumlade halft i sömn:

— Det är härligt — att vara — så ung som jag — lifvet är härligt —

— Nu sofver han snart, hviskade den

unga komtessen — Lennart visste icke någon annan titel på svenska, då hon ju icke var grefvinna. Hon föreföll honom farligt bedårande, häxartad, och omgifningen förstärkte det stigande intrycket. Dörrarna voro stängda, alla tjänare uteslutna, äfven den outtröttliga jägaren hade ändtligen fått ledigt. Bakom små skärmar och under färgade glasbitar, hvilka hängde ned från ställningar som miniatyreolsharpor, brunno korta ljus. I denna mystiska dager rörde sig den röda, smidiga figuren mellan de svarta, inlagda skåpen som någon hemlig kults och nattens prästinna.

— Nu skall jag trolla, sade hon, öppnade ett stort lackeradt skrin och plockade upp allehanda sinnrika små skurna och svarf-vade pjäser. Det var bollar i bollar, allt mindre och mindre, ringar som löstes och bundos i en sekundsnabb vändning, dolkar som genomborrade kroppen utan att efterlämna sår, ormar som slingrade, kort, som blandade sig själfva och hela askar, hvilka för-svunno spårlöst i luften, den ena efter den

andra. Till sist satte hon tillsammans en hvit stege och lät en svart kanin klättra uppför den. Då djuret var halfvägs klappade hon i händerna och både stegen och kaninen — vips! — voro osynliga.

Hön kastade sig i en liten låg soffa och skakade af undertryckt skratt så att lockarna slogo ned för ansiktet, men Lennart dock hade känslan af att hon såg på honom genom håret.

— Hon är satan själf, tänkte han.

Med ens vippade hon baklänges så benen stucko rätt upp i luften, gjorde en vig volt och stod rak bakom soffan — Jungström hade så när trott att hon skulle försvinna som kaninen.

Hon lade fingret på mun, vinkade åt ho-att följa och gick lätt och tyst före. Oenom en liten snirkeldörr kommo de ut i ett galleri och vidare in i ett litet rum i hvit och blå empir. Här satt en liten sömndrucken groom i rödt livré och han var mormn. Han liknade en af de många nickdockoraa i det kinesiska kabinettet.

Yrvaken for den lilla svarta mandarinen

upp och fröken Astrid lät sin fot hjälpa till med en {ätt spark och det ogenerade utropet:

— Vill du ha en till i stussen!

Så befallde hon:

— Se till att Beduin och Hassan bli förspända — rappa dig bara! Tag engelska vagnen. Jag kör själf, men du skall med!

Pojken försvann som ett rödsvart kol trillar ur en brasa och .vänd till kandidaten fortsatte hon:

— Vill ni med på morgontur?

Lennart blef så glad som om han varit

tolf år och fått löfte om en körtur i hyrkuskekipage kring Djurgården första maj — något han aldrig upplefvat, men hört föräldrarna för länge sedan tala om. Han grep den unga kvinnans hand och hon såg honom en sekund djupt in i ögonen och blef röd och blek och så allvarlig, fast munnen log, att han kände ett styng af rädsla i bröstet. Men lika hastigt gjorde hon sig fri — det hela var blött som en nyans af förändring — satte en röd barett med hvit plym på hufvudet och drog på sig ett par kraghandskar af kastor.

Därefter tryckte hon en af sina egna jockej-mössor på hans hufvud, förklarade att den skulle sitta i nacken och att den klädde honom. — Kom nu! sade Jion.

De gingo ned en bakväg till stallarna, som lågo dolda af granträden och bestodo af låga, hvitrappade stenlängor. Där .höll en blänkande nyputsad, hög vagn. . Hon klappade hästarna, två svarta, otåligt stampande parhingstar och klättrade i en handvändning upp på den höga bocken. Jungström följde otympligt efter på vänster sida, groomen svepte täcken om deras ben och krängde i sista stund själf upp bak i vagnen, som då redan var i full fart utför kullen.

— Hvart skola vi köra? frågade komtes-sen och slog ut i luften med piskan, snärtande alléens blad. — Hennes ögon tindrade.

— Hvart som helst, ville kandidaten svara, men erinrade sig i det samma, ber synnerligt nog, den kvarglömda .ränseln i skogen. Den var ju icke värdefull och han visste ej stället hvar den låg, men han kände en okuflig längtan efter den, eller rättare

sagdt efter de små tyska folkböckerna som lågo i den. Han tyckte han måste läsa upp sina favoriter för komtesse Astrid och ehuru han annars kunde dem utantill, mindes han nu endast osammanhängande brottstycken. Ja, han ville läsa för henne, det var nödvändigt, hon förstod honom icke och nu förklarade han allt om ryggsäcken och ätt den låg på en gräsbänk vid foten af en backe i en skog, där en blodbok växte. Och hon nickade och sade: jag vet, jag vet... och vagnen rullade vidare.

De körde genom ändlösa alléer och nu satt han ju så högt uppe på bocken af en jaktvagn att trädens grönskande grenar lågo under och sidorna tycktes bestå af idel vajande häckar. Solen stod lågt och det var dimma, men en

rosenröd dimma, som ibland bröt i orange. Rundt om .började fågelsången, från hafvet skrek morgonhungriga måsar och det kom fläktar strykande med saltluft i. Aldrig hade han sett någon köra så fort och säkert, hon satt med ett gåtfullt

leende bredvid honom och han kände värmen från hennes vänstersida mot sin högra arm.

Det var otroligt hur hastigt föremålen började dansa förbi, det flaxade rundt i dimman af stammar, bondgårdar, stora marker söm stego upp och föllo likt väderkvarnsvingar. Fortare ginge ej en automobil, nej, icke ens ett aeroplan — det var en flygmaskin, de körde i luften, i dimma som dolde jorden, och endast den blåa himlen var om och öfver dem!

Han slog armen om hennes lif, han tryckte henne hårdt till sig och hon endast log. Nu flög han och vid hans sida satt en gudinna.

Då höll hon inne med strama tömmar, det'var i en brant sluttning, det bar nedåt, träd och buskar växte upp, högre och högre, där syntes vägen som ett mörkt band, här nere var ännu icke så ljust, skogen låg i stark skugga, endast topparna lyste. -— Vagnen stannade, de svarta hästarna stodo skälf-vande stilla, löddret dröp som hvitt tvålskum om silfvermunderingarna ned på den sval-

gröna mossan. Där, på andra sidan vägen, var gräsbänken, som liknade ett läger, och ränseln låg som hufvudgärd.

Astrid hoppade ned och Lennart följde. Hon gaf tömmarna till groomen.

— Kör hundra steg fram! befallde hon, och håll sen bortom kröken! Där sitter du, till dess jag kommer, som om du vore död. Begriper du?

Och hon gaf först morianen och sedan högerhingsten ett rapp med piskan och vagnen fördes bort i galopp.

De voro ensamma.

Hon kastade baretten på gräset bredvid bänken, de svarta lockarna föllo fram i vild oreda, ögonen glimmade sällsamt i det zigenarbruna ansiktet. Hon lade ena handen kring hans nackfäste och drog honom till sig.

— Så kyss mig då, din dumma gås! sade hon.

Han kysste henne.

— Mera, mera! sade hon, besvarande

hans kyssar. Och han kysste henne allt hårdare. --------

Allt hirdare och . kallare blef bänken.

Men ännu kunde han icke vakna, han brottades med sömnen och drömmen som allt fortare förflyktigades, han kippade efter andan och famlade efter ett stöd 'för att resa sig. Han vände sig mödosamt om på sidan, han var stelfrusen, det värkte i nacken, det var som om han brutit den, han kunde knappt röra på halsen, ryggsäcken var en kudde, hård som sten. Han kände håll i ryggen och ett spjutstick i lungspetsen, det gick rundt i hufvudet — allt stod ännu så lefvande för honom, men i skärfvor, sammanblandadt och sönderslaget som kaleidoskopets glassmulor.

Det dagades så småningom, utom och inom honom.

Med stort besvär reste han sig och fick fatt på hatt och käpp — marken gungade under fotterna. Hvilket virrvarr och nonsens han drömt, det var följden af grefvens — nej, baronens starka frukost, sån’t var han ej van vid, tålde det icke. Hvad hette för resten den hyggliga skåningen, de voro ju dubröder, kors i herrans namn! han hade

glömt, namnet... Han såg på klockan: den stod. Det var så Goethe ville ha det.

Han gick ut på vägen, ränseln hängande på armen, han orkade ej få den upp på ryggen, han var som mörbultad i hela kroppen som man säger. Han huttrade och frös, var kall som en reptil, blodet ville ej komma i normalt omlopp — det här blef väl dubbelsidig lunginflammation, och då var han färdig.

Det var stark dimma. Han såg hvarken början eller slut till höger och vänster. Från hvilket håll hade han kommit i går afton?

Jag bryter ut ur skogen, tänkte han, jag är uppe på en höjd, det fläktar från Kattegatt ...

Han hoppade öfver ett lågt dike och efter endast några steg mellan stammarna kom en glänta och strax därpå ännu en. Plötsligt var han ute och studsade öfver synen.

Hela låglandet nedanför stod i lyftande och sig skingrande dimma, här och där voro gröna oaser, de summo som öar i töcknet, solen satt som en eldröd kula utan strålar midt i en hvit sky, en del af fälten liknade

ringberg, vattnet var en bomullsväf, det kunde godt vara en marsmorgon eller ett stycke månlandskap. Det var rédan vinter — en strof gick genom hans hjärna:

Wie balde muss lassen sein' Blätter der Wald

erstarrt ist im Eise der muntere Quell — rust die Fliigel zur Reise, denn die Zeit geht schnell!

Som han stod och såg ut öfver landet sköt en bleknande stråle genom töckenfloret, den svepte rundt i en vid periferi och han förstod att ljusradien kom från en fyr. Den kom honom att fastare och klarare minnas drömbildernas än bisarra och barocka, än egendomligt tjusande och stämningsfyllda faser och moment. Hans blick blef stirrande och inåtvänd, som såge han syner.

Och det var en syn.

På en liten grankulle framträdde ur den sig allt mer upplösande dimman ett hus med högt tak. Det var hvitt och rödt, gaflarna kunde likna landets flagga, men omvändt:

rödt korsvirke och hvita murfält. Det klarnade, himlen blef blå som den blå klockblom-man, solen lyste varmare. Han ville gå fram till huset

Och han gick ned i dalgången, kom till en fallfärdig grind, hvars spjälor lågo murk-nade på marken. En igenväxt gång förde uppåt, allt var misskött, glömdt och förfallet, allt slags ogräs spirade, träden förtorkade, flygsand låg i drifvor kring buskar och häckar. Huset hade stora luckor skrufvade för alla fönster, det knäppte och knakade i väggarna som i gamla möbler, blåsten susade in och ut genom rämnor, hål och springor. Rappningen hade fallit af fläckvis, hakar och beslag hade rostat till och trätrappan var rutten, myror och mask åto bjälkarna. — Det såg ut som om ingen bott där i en mansålder.

Öfver den stängda dörren stod på en trä-tafla en devis. Den var utskuren och bok-stäfverna hade en gång varit målade. Efter att ha stafvat sig igenom sentensen flera gånger kunde han läsa den:

Ikke säa méget et Hjem som et Herberge.

Thi vi leve som Traekfuglene.

Lennart satte sig pi trappan. Underliga känslor rörde sig inom honom. Detta var lifvet, och lifvet var kort. För

tjugufyra timmar sedan var viren honom till mötes och i sommarglans såg han det vackraste han någonsin sett. Det blef höst och han mognade i en dröm, och när han vaknade var det vinter.

Detta var Lennart Jungströms ferie och den var lika god som någon annans, emedan alla lof äro korta och blott innebära att skolan väntar.

Kandidaten böjde hufvudet i händerna och grät.

Han visste icke hvarför han grät, om af saknad eller aning. Men det kunde kanske vara därför att han var midt i verkligheten, eller därför att dröm är dröm och verklighet är verklighet, och att de båda aldrig någonsin låta sig förenas.

IV.

En tryckande rötmånadsdag satt vikarien, notarien och kandidaten (vikarierande re-gistrator lät för skrufvadt, och både fröken Bolander och vaktmästaren kallade honom för resten doktor) Lennart Jungström ensam i ett stort rum, två trappor upp i försäkringsbolagets Nordisk Säkerhet moderna och kom-fortabla lokaler vid Nybroplan. — Sällskapet hade ännu icke eget hus, men det skulle nog fan komma!

Herr Jungströms närsynta ögon lyftes trött från raden af intressanta bokbandsryg-gar, som stodo i ett ställ framför honom på skrifbordet. Det var Adresskalendern, Handelskalendern, Statskalendern och Adelskalen-

dem, några telefonkataloger och andra kataloger, uppslagsböcker, tabeller och tablåer, schematiska verk, årsredogörelser och matematiska beräkningar samt äfven ett par medicinska specialstudier. — Dessutom ett otal direktörsberättelser från hela världens försäkrande sällskap.

Alla chefer och öfverordnade voro på semester — en del i Lysekil eller Hornbaeck, eller något annat namn, ja, en kamrer satt till och med i Luzern på hotell du Lac och bekikade i väntan på en kongress Pilatus. De underordnade voro för tillfället samlade på Dramatterrassen till kräftorgie, förhärligande en kamrats födelsedag.

Kandidatens blick lyftes, som sagdt, från bokryggarna, snuddade parkens träd, hvars sloknade blad voro lika dammiga som björngruppen vid hörningången, och följde en irrande fluga, hvilken slog sig ned på läskpapperet. Han studerade för hundrade gången bolagets stämpel, som inom ett arrangemang af sköldar och flaggor symboliserade säkerheten i norden genom två i hvarandra

knutna händer, plus ett stycke manschett och en bit jackärmsuppslag. Detta vapen drömde han om ibland, han kunde se det då han blundade, det återgafs Öfverallt och fyllde honom med leda — en dag tyckte han det låg som kallskuret på hans frukostsmörgåsar.

Men såg han ut genom ett annat fönster, så låg Nybroplan där med konditoriets soltält och den solstekta Strandvägen, tom och hvit, och några spårvagnar, som också sågo ut att stekas och brynas i solen, och det var heller ingenting särskildt upplifvande, då man såg det hvarje dag. Icke ens en phäno-mobil från stationen till höger kunde sätta lif i taflan. Och vikens vatten liknade olja.

Han gäspade. Nu gick den lata och feta flugan rakt upp en kolumn i den statistiska tabellen, han var sysselsatt med att kopiera. Det såg ut som om kontraräknade den siffrorna, så metodiskt gled den från rad till rad, stannade ibland eftersinnande, undersökte med första paret ben en sjua eller en femma, vände litet på hufvudet och gick sen vidare.

Man kunde blifva idiot af att sitta och se på det...

Fanns det något själlösare än statistik? Det var verkligheten utan dröm. Han måste le när han kom ihåg hur han en gång tänkt sig astronomien som världens fantasirikaste exakta vetenskap (som han uttryckt det) och föreställt sig Observatoriets sagolika innandöme som själfva nyckeln till äfventyrens äfventyr. Så träffade han nyligen en

försäkringsman, mycket äldre än han själf, som var stor statistiker, men också sysslat något med astronomi. Och då kandidaten, naivt nog, muttrat något om statistik, et cetera, hade denna sagt: astronomi, hvad tror ni då det är? Jo, tre ting, siffror, siffror, siffror.

Jungström gäspade ännu en gång, grundligt och länge så det knakade i käklederna. Det var som om hela huset var utdödt, ele-vatorn morrade icke, från expeditionsrum-men hördes icke ett ljud, hvarken skrif-maskiner eller telefonprat, fröknarna höllo frukostpaus och springpojken hade väl somnat. Man kunde ta af rocken, vrida om

nyckeln och sätta sig i den stora läderfåtöljen med fotterna på soffan, och låta väggventilens surrande söfva en. Flugan kunde så länge inspektera tabellen.

Kandidaten sträckte på sig och råkade därvid att se i en väggspegel. Han hajade till — såg han verkligen så dålig ut?

Det var skugga i rummet från patent-jalusierna och hans ansikte var hvitt som papper, utan minsta spår af rodnad eller solbränna. Kring ögonen växlade huden i strimmor af mattgult och porslinsblått som om han fått ett knytnäfsslag. Han såg på sig själf och skakade på hufvudet, det skulle dröja länge innan han kom öfver den svåra förkylningen från ferieresan i våras. Där inne i glaset mötte ju hans blick en dödskalle, det var bara två svarta skugghål under pannan och blacka urgräfningar nedanför kind-knotorna. — Hur var det hans drömgrefve hade sagt? Döden från Lubeck...

Någon gick därute — gumidda, god dag, tack, tack, adjö, ajö — en dörr smällde och så kom efter en stund steg trippande mot

hans rum, han hörde hur de tog diagonalen af direktionsrummets parkettgolf och hann sätta sig och fatta pennan. — Bara det inte är fröken Bolander, tänkte han och skref i en kolumn: Okt. 1 — Okt. 15. 1912. 822 mani. 704 kvinnl. Åld. ö. 25, åld, u. 40. — 28,* °/o.

Det var fröken Bolander.

— Två korsband och ett bref, sade hon med sin tunna röst och log ett dödskallegrin, visande ett blekt tandkött, i hvilket satt en rad jämna, men ingefärsgula tänder. Hon var lång och mycket mager utan någon kvinnlig rundning, vare sig här eller där. Ålder, tänkte kandidaten, stämmer med hvad jag skrifver, från tjugufem till fyrtio, efter behag...

— Tack, sade han.

Fröken Bolander dröjde ett ögonblick.

— Det är från utlandet, tilläde hon, mid-dagsposten har varit försenad. Hennes blick sög på Jungström som på en karamell.

— Jaså, mumlade den unga mannen, tankspridt och resigneradt, han hade redan

sett att korsbanden voro bulletiner från amerikanska bolag.

— Vet doktorn, sade fröken Bolander inställsamt, ni borde fara ut om söndag på landet. Jag kunde just undra om det roade er att se pappas villa, Qräddviken, man far med Tor I.

Lennart ryste. Men han kunde icke låta bli att se på fröken Bolander. Nu log hon igen sitt hektiska leende söm blottade det sjukliga tandköttet. Han var tvungen att le med och tänkte i det samma, erinrande sig spegelbilden, att nu grinade två dödskallar emot hvarandra. Det var verkligen makabert. Hennes tänder fascinerade honom, han mindes den ohyggliga berättelsen af Poe om den lungsiktiga Bernices tänder... Han sade artigt och emot sin vilja:

— Å, för all del, det är förfärligt vänligt — jag vet knappt om jag törs missbruka —

Hon afbröt resolut, leende ända upp till öronen:

— Jo, jo, det skall bli så roligt, doktorn108

får inte säga nej! — Och innan han fått tid att vidare protestera lämnade hon rummet.

— Jag är ju galen! suckade herr Jungström, jag är sannerligen galen. När hon öppnar munnen tänker jag på en osynlig ström af bakterier, som står ut ur svalget med andedräkten. Qud vet hvad det här 6kall leda till.

Han tog brefvet och såg undrande på den obekanta pikturen. Det var returneradt hit och dit, ty adressen var ofullständig. Det bar franskt frimärke och i stämpeln stod Aix-les-Bains.

— Aix-les-Bains ? Han vände kuvertet, det stod ett vapen på baksidan i relieftryck. Nu visste han: det var baron — baron? — baron Lindencronas segerrika meddelande om att han ändtligen flugit! Nåja, det var ju, tänkte Lennart en smula bittert, på förhand klart att han skulle uppnå sin sträfvan. Aix-les-Bains, ja visst, han hade bestämdt läst i morgontidningarna att det var någon slags större flygtäflan där nere om en eller annan champagnefirmas pokaler och pris.KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 109

Och si hade Lindencrona fortsatt sin ferie söderut. Tänk, i alla fall, att han kom ihåg Jungström med ett meddelande. Det var en hygglig pojké —

Han skar upp kuvertet. Det lig ett tjockt och elegant kort inuti. Ovillkorligt förde han handen till pannan, di han läste en vigselnotifikation: Carl v. Lindencrona och Jettan Charlson.

Det var intet klassiskt citat frin hans kära tyskar som läpparna högt och tydligt utsläppte. De sade i stället:

— Det var som själfva fan! Hopp-hop-peti-hopp!

Och han kunde inte undertrycka reflexionen :

— Hade nu Lindencrona varit officer, hade det nog varit slut med karriären.

Han sig hela virdagen för sig. Den klara, blia morgonen, hafvet, i hvilket den unga kvinnan gick ut som om hon varit en del af det: skum och kristall och brytande big-linjer. Allt det okändas charme och det nyas lockelse, solens värme och ljus, den friska110

luften, där hvarje andedrag fyllde lungorna med hälsa och kraft; det obundna i vandringen, löftet om äfventyr, känslan af ungdom, af romantik och behaget att vara borta och utanför hvardagens och allfarvägens larm. Sedan mötet med den unga landsmannen, sammanställningen af de två starka och sunda kropparna, ensamhetskänslan som kom på nytt, men hvars närvaro den gången hade ett visst njutningsdrag i smärtan, som all själf-plågan, och till sist drömmen på gräsbänken, hvars uppvaknande ledde till ett befriande bad efter öfversinnligheten. — Nu hade den lilla obetydliga och tillfälliga historien i alla fall förenat ett par, som säkert med lif och lust ekulle passa för verkligheten.

Kandidat Jungström gaf, sorgligt att säga, i andanom en spark åt allt hvad drömmar heter. Han gaf sig själf en spark. Den förflyttade honom icke ett dugg längre fram än han var förut, ty det var för sent redan från början. Men den kunde — på sätt och vis

— sägas ersätta flygning, äfven Pegasus-flykt.KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 111

Han såg sig på nytt i spegeln och nickade åt bilden:

— Du Död från Lubeck, sade han, die Zeit geht schnell!

Någon fumlade med låsvredet. Det var fröken Bolander.

— Jag ville bara säga adjö, sade hon, jag har telefonerat ut att vi komma om söndag. Pappa bad om sin hälsning.

Och hon log.

För en bråkdel af en sekund svartnade det för kandidat Jungströms inre syn. Men därpå steg han fram som en af de till döden invigda på den romerska arenan, fick fatt i fröken Bolander och kysste henne midt på munnen. — Det var som att kyssa stålkanten på en linjal.

Hon uppgaf ett litet skrik:

— Men doktor Ju— men Lennart! hviskade hon. — Lennart, Lennart, min Lennart!

Och hon hviskade vidare, litet högre:

— Jag heter Selma, du skall säga Selma...112

UR LARMET

— Selma! sade han.

— Ja, det är godt, säg det igen, bad

hon.

Han upprepade:

— Selma...

Han tänkte på en växelsång som hans far och mor en gång (men det var länge sen) halft parodierande sjungit och som diktarin-nan Wilhelmina Stålberg skrifvit. Han hörde den smäktande melodien i luften och måste bita sig i läppen för att ej brista i skratt:

— Nänns du att gå från din maka?

Fåfängt jag lindar min arm omkring dig.

Kan du ej sällheten smaka

längre i hyddan hos mig?

Och vidare:

— Sonen i vaggan, som leker,

se hur ljuft, hur himmelskt han ler,

se, hur ömt han dig smeker

hör hur din Selma dig ber!

Men han återvände hastigt till verkligheten, blef allvarsam, ordnade de statistiska tabellerna på skrifbordet, där Nordisk Säker-KANDIDAT JUNGSTRÖMS FERIE 113

hets trofasta hand-i-handemblem mötte ögat, sade omärkligt »puh!» och funderade i hemlighet på hvad för en slags villa direktör Bolander egentligen hade.

Und es war alles, alles gut!

8. — Ur larmet.jAghAstaremI.

Jägmästarbostället låg ett stycke utanför staden, men staden växte och med åren sträckte den sina polyparmar, hvilka voro gator och esplanader, närmare det lilla huset och trädgården. Där det förut varit potatisåkrar, tobaksland och kåltäppor, restes höga hus, skinande nybyggda. En hage strök med, några granbackar följde och så kom turen till ängen, där korna gått och stadsborna förut vallfärdat för att tidigt om morgonen dricka nysilad mjölk. Till sist stod fasadvallen endast några stenkast borta och om kvällarna såg man den långa lyktlinjen lysa och ett och annat fönster, där icke rullgardinen fällts ned, tindra. Korna fick vallas inne i118

den glesa furuskogen närmast gården, bland ris, mossa och bergknallar, det blefvo de icke feta af. Jägmästaren klagade, gjorde uppvaktningar, skref inlagor och bad slutligen om förflyttning. Hofjägmästaren kom ridande ut, besåg och undersökte, han tyckte bra om jägmästaren, som var särskildt duktig i att hålla trakten fri från uteliggare och alla slags skälmar och lösa existenser, och därför fann han hans kraf berättigadt. Men han ville icke mista mannen, och som hati var en inflytelserik person omreglerades löneförmånerna och det byggdes en präktig och solid vinterbonad villa högre upp i skogen åt jägmästaren. Det lilla landtbruket och ladugårdsskötseln slopades i stället, och nu kunde jägmästaren känna sig nästan som rentier.

Och därmed är den verkliga jägmästaren ur historien.

II.

Meningen hade varit att staden skulle utvidga sig vidare åt detta håll och det gamla bostället rifvas och blifva en dyrbar tomt. Men det är många besynnerliga viljor och underliga institutioner, som styra och bestämma i och om en stor stad, och däraf kom det sig att staden plötsligt upphörde att växa åt det väderstrecket och sökte områden på andra kanter. Det gamla huset refs icke, utan fick stå outhyrt.

Sent en höstafton, det år förändringen skett, sågo ett par murare, hvilka arbetat vid sista nybygget och ännu bodde därute hos en gammal skogvaktaränka, ljus i huset. Det var en lördagskväll och de båda männen voro

på väg till en kamrat, som fått logi hos vedkarlen vid den så kallade Malmgården ett stycke längre österut. Klockan var mellan nio och tio.

— Det lyser hos jägmästarn, sade den ena och stannade vid en tom tobakslada, hvilken, jämte ett par andra uthusruckel, också stod kvar.

Den andra, som var närking och följaktligen vidskeplig, tittade uppåt ladan hvars takgluggar stodo öppna så att vinden for igenom och spelade dystra melodier på torkstängerna, som om de varit strängar. Uppåt enebacken höjde sig buskar som antogo mänsklig skepnad, det var otäckt. Och så det där ljuset mellan fönsterluckornas springor. Man påstod — hade deras värdinna berättat en gång vid en kaffegök — att en man blifvit ihjälslagen och nedgräfd i trädgården. Det var mycket underligt med den saken, ty den tystades ned och sades vara lögn. Det var heller ingen som saknades på orten, och strax efter gjordes huset till jägmästarboställe, kronan ägde gården redan då.

Och lögn var det väl, men närkingen tänkte i alla fall pi mordhistorier och gen-gingare frin sin hembygd och ryckte kamraten i ärmen. — Vi komma för sent till Andersson, sade han, det här angir oss ju intel

Den andra arbetaren hade farit pi sjön och fruktade enligt egen uppgift hvarken gud eller djäfvulen. Dessutom voro de ju tvi.

— Huset är tomt, sade han, det finns min själ inte ens kvar nigot som en ritta kan gnaga. Det skulle ju rifvas, när han däroppe flyttade — det vet hvarenda jäkel. Si inte ä’ det tjyfvar inte! Lit oss gi opp och kika.

— Nej, hvarför det, sade närkingen och började i förskräckelsen att tala pi e och i, man ska inte blanda sej i det som inte angår’en. Om det inte ä’ tjyfvar si ä' det ju detsamma —

Men den andra afbröt:

— Si ä* det nige annat sattyg, det kan du klappa dej pi, och här ä’ en som inte ä’ rädd. Du kan ju sti kvar här nere.

Blisten spelade uppe pi torkvinden och det lät hemskt — Jag kommer med, sade

den första. Han hade lyssnat och hört något som allt emellanåt dunkade mot laduväggen. Det kunde vara en som gått och hängt sig där inne.

De gingo försiktigt upp mot huset. Det var i fönstret till vänster om verandan det lyste. Luckorna voro för, men en tumsbred springa gapade på sidan, där undre gångjärnet gått af. Men grundmuren var för hög och några taggiga buskar togo dessutom emot de nyfikna. En hundkoja stod nedanför verandafoten. Karlen, som varit sjöman, klef upp på kojtaket och höll sig fast i räcket. Nu hade han ansiktet i jämnhöjd med första rutan, där också springan var bredast. Han hukade litet och tittade in.

Det blef ingen lång spionering, ty en bräda brakade under honom och han hoppade ned. I detsamma släcktes ljuset innanför.

Muraren hade -gifvit en handräckning vid flyttningen och erinrade sig nu att en smal stig förde längs trädgårdsplanket som en genväg till landsvägen på andra sidan tobaksladan. Han tog kamratens hand och drog

honom med sig. Då de kommit ned på vägen och hunnit en bit från stället stannade han och tog upp en snusdosa af mässing, lade in en mulbänk och sade:

— Det var, anamma och anagga, kom* missarien i La'gårdslande' och en till!

Och han berättade att han vid skenet af en vanlig ljusstump, som stått i en fönstersmyg, sett två herrar stå midt emot hvarandra. Den som stod närmast fönstret hade vändt ryggen till, den andra stod i full belysning och det var, som sagdt, poliskommissarien. Och det såg ut som var han i sällskap med en öfverhetsperson, ty han bockade sig ett par gånger, och det ganska ödmjukt ändå. Hvad de sade kunde ej urskiljas, lika litet som den andras utseende — han var bara som en stor skuggfläck. Och så hade den förbannade plankbiten brassat...

De båda murarna pratade icke mycket om hvad de sett. Söndagen sofvo de ut efter pokulerandet vid kortspelet hos vedkarlen, och måndagen flyttade de.

Men samma dag kommo några karlar

och röjde upp kring jägmästarbostället De lagade staket och bristfälliga träväggar — huset var af trä. De räfsade och krattade si godt sig göra lät i trädgirden, där det i ett hörn stod ett gammalt ittkantigt lusthus med kulörta fönster. De milade och spikade, och hur de nu plistrade och förbundo, ströko och aflägsnade brite och skräp, si fick byggningen efter nigra dagar ett pinyttfödt utseende, en sorts secunda primavera som i höstsolens glans och naturens efterfägring stämde öfver* ens med bleknande toner och mattare dagrar. Staket och plank voro rödfärgade, huset ocker-struket med hvita knutar, det var som gula och ägghvita, och när verandan milades spe-natgrön (det var en öppen veranda med sex stolpar) si fattades intet i den symfonin. För resten tjärades bide ladugirdens och ladans portar och grundmuren rappades. Det lilla hemlighuset, som hade ett utskuret hjärta i dörren, i närheten af stallets gödselgöl, blef grönt som verandan och ett brygghus gult som villan och med kalkade poster. Det fanns en primitiv vattenledning i köket, men brun-

nen och pumpen putsades upp ändå, och till och med den söndertrampade hundkojan fick en öfverhalning i gult och hvitt. När en vecka gått var det färdigt, söndriga rutor ersatta med nya, hakar och haspar och gångjärn i ordning, plats i källaren och på vinden, sotadt och rensadt och en granrisruska i halfmåne-form lagd nedanför verandatrappan till att torka fotterna på, och ett nytt fotjärn för en efterskrapning fastspikad på första steget. — Någon hade hyrt stället från första oktober.

Äfven invändigt hade det reparerats, men mera flyktigt. Golfven blefvo icke nyinlagda, tiljorna skulle täckas med

mattor. Tapeterna, hvars mönster samt och synnerligen gingo i det rosenrasande, fast i olika färger, fingo sitta kvar — de limströkos helt enkelt i en helfärgad ton, olika för hvart rum, och taken hvitlimmades. Stegen till takluckan till vinden målades hvit, det som var murket eller gistet blef förbättradt, tätadt och kittadt. Innanfönstren sattes i, mellan dem lades lavar och mossa med små rönnbärsklasar och i skafferierna kom utklippta pappersmönster126

som om det varit idel tårtor hvilka skulle stitt på hyllorna. Ny spis kom frin Bolinder och inmurades, den hade en blänkande varm-vattenbehållare at koppar. Och rullgardinerna, som förut varit bli som blikulor, hvilka användes i tvätt och kallades blielse, och haft scener med jakter och bergslott i ramgult pi sig, blefvo ersatta med enfärgade i beige — och de kunde gå upp och ned af sig själfva, om man drog i ett snöre på lämpligt vis. Det var en amerikansk uppfinning, naturligtvis.

Så började leveranserna.

Taket hade fitt en och annan ny tegelpanna, annars var det bra nog. De smi stuprännorna af bleck läckte, men lagades och gulmilades, däremot kom det tvi nya vattentunnor, grönmilade och med svarta järnband, de stodo pi hvita korsfötter som skiltvakter vid hvar sin flank af huset. Vedboden fylldes med prima björkved, huggen, sigad och klufven, flera famnar, och de fattiga gummor och barn, som hade lof att plocka ris och nedfallna kvistar till bränsle i kronskogenJAGMASTAREN

gapade afundsjukt. Därefter började flytt-lassen. Möblerna bestodo af skåp, bekväma emmor, ovalbord, skrifbord, spelbord, matbord och långa soffor. Allt det vanliga, stolar och byråer, men också en chiffonjé och ett taffelpiano. Två piedestaler, runda refflade pelare, med hvar sin byst och ett par stora förgyllda speglar och naturligtvis en sals-skänk. Egentligen såg det ut som auktions-listan vid ett dödsbo — och det var det också. Alltsammans, inbegripet mattor, gardiner, servis och silfver, ja till och med ett parti vin kom från ett stärbhus, hvilket sålt det hela, rubb och stubb, till en högstbjudande mellanhand.

Huset bestod af en bottenvåning på — förutom kök och kökskammare — blott fyra rum, sal, sängkammare, ett förmak och ett herr- och arbetsrum. De lågo, två och två, på ömse sidor om tamburen, hvilken var en gång som löpte tvärs igenom villan från verandan till köksingången och som på midten kunde afstängas med en dörr. Alla rummen hade dörrar till denna korridor och sins-128

emellan också en gemensam dörr. Alla utom skrifrummet, som det blef kalladt, hvilket var minst. Det hade blott en ingång, från tamburen. Men i själfva verket fanns en smal dörr ut till trädgården, strax bredvid köks-knuten. Den var dock låst och öfvertapet-serad för att bereda väggutrymme. Ett bokskåp, med gröna gardiner innanför glasdörrarna, kom nu att helt och h&Uet täcka den.

Dessutom var det tre vindsrum. Två voro tämligen stora gafvelkammare med ordentliga fönster åt hvardera hållet, öster och väster, det tredje, som blott hade en taklucka, blef skräp- och förvaringsrum. Det var för mycket möbler och det som ej passade där nere staplades utan vidare upp på vinden. Ja, äfven brygghuset, som inredts till bostad, blef möbleradt med öfverflödiga herrskaps-möbler — det skulle bo en karl där, en slags betjänt, och han fick ligga i mahognysäng.

När skafferier och matskåp, källare och visthus voro fyllda, och drängen, som hette Palm och var rödlett och undersätsig, och kokerskan, som varit både hos Cadier ochJAGMASTÄREN

hos landtmarskalken, och hette Mathilda Vin-roth, samt en pigsnärta, hvilken lydde namnet Beda, ankommit och vederbörligen installerat sig själfva och hvarandra, väntades husbonden, ägaren, eller hvad han nu skulle kallas.

Oenom ett kontor vid Skeppsbron, en bankirfirma, som utfört alla uppdrag rörande stället, äfven lejningen af tjänarna, underrättades dessa att deras herre skulle komma nästa söndag morgon — så där ungefär vid elfvatiden.

Det var bankirhusets faktotum, en herr Swartz, som meddelade detta. Han hade utfört allting efter en lång lista, på hvilken tydligen ftiinsta detalj fanns föreskrifven. Det var en sirlig liten herre med små grå poli-songer och glasögon. Han hade en storblom-mig sidenväst och i en af fickorna ett guldur, i en annan en dosa med pastiljer. Han tog alltid omväxlande upp uret och dosan, knäppte först med boetten och såg på klockan, knäppte därefter med locket och tog en pastilj. Och så sade han:

— Nu är det riktigt. Efter order, efter order.

Denna dag, sedan han tagit tiden och pa-Btiljen och sagt frasen, tilläde han:

— Qud i himlen vare evigt lofvad och tackad!

Denna utgjutelse kom si direkt ur innersta hjärta, att tjänstetrion ovillkorligen sig pi hvarandra. Hvem var deras herre? Att friga herr Swartz var lönlöst. Han hade redan ett tjog ginger af klippt med: en mycket rik man. Och idet betviflade de ej pi grund af de rikligt tilltagna löner som erbjudits. Men nog var det besynnerligt att för vintern hyra detta' hus med alla dess obekvämligheter, i stället för att bo i staden? De hade sinsemellan fitt uppfattningen att han kanske var sjuk pi nigöt visst sätt — och med det menade de hufvudet. Sidana fall kände de alla till. En rik släkt ville ha den sjuke litet ur vägen, jojo mänsan!

De flyttade blickarna till herr Swartz' glänsande glasögon som för att afläsa en

kompass. — I hvilken riktning borde man styra?

— Så är det en sak till, sade han, och gnuggade händerna, den där flaggstången, hm, hm. Jo. Det är Pälms göra, det

— Jaha, sade Palm och hans kulögon stodo stela.

— Söndag morgon, fortfor bankirfirmans faktotum, hissar Palm två vimplar, på samma stång och samma snodd — eller snöre — eller rep, hvad det nu heter — den ena under den andra förstår sig! De ligga i lusthuset. Flaggor finns ej, och — och om de någonsin hissas igen, vet jag inte. Omedelbart sedan herrn anländt, tagas — eller hissas — eller strykas de, eller hvad det nu kallas, ned, ned, förstår Palm, igen! Begrips?

— Joo då.

— Nå. — Och han fortsatte:

— Ja. Men se nu kommer det. Dessa vimplar äro: den ena svensk, den andra amerikansk. Enligt alla begrepp skall landets flagga (eller vimpel) vara i topp. Och den främmande inunder. Äfven om det så vore en

amerikan som bodde här. I Amerika iter fick vår flagga så att säga stryka på foten, förstår sig. Enligt min mening, oberoende af flagglag, eller hvad det heter, vore det ju lämpligast att ha två flaggstänger, en för hvarje nation. Men ehuru det, hvad omkostnaden beträffar, icke skulle ha betydt en smula för denna herre, så — så .var ordern tydlig nog: en flaggstång och två vimplar, hvaraf den svenska underst, jaha, hvaraf den svenska under den amerikanska.

Herr Swartz blixtrade med glasögonen, såg på klockan och tog en pastilj. Därpå sade han:

— Det gör ju ingenting. Hvar och en har sina idéer — och alla ä' de ju icke så riktiga. Men herrn betalar då åtminstone för sina påhitt. Alltså, Palm, söndag morgon — det är god tid om vi säger klockan tio — hissar du

vimplarna, som jag sagt.

Kokerskan hostade.

— Kommer herr Swartz med ut om söndag?

Herr Swartz tittade upp i luften.

— Nej, svarade han, det gör jag inte. Nej, det gör jag inte!

Och han nickade och gick ovanligt fort ut på landsvägen.

Mamsell Vinroth tänkte följande:

— Att han kommer klockan elfva på förmiddagen en söndag, det är ju nästan som litet högtidligt i alla fall. Under själfva högmässan! Fast det förstås nog kunde uttydas som motsatsen också. Ja vaserra tri.

Palm sade:

— Det är en som blifvit rik i Amerika. Kanske han är rent af slafhandlare. Och ingen titel har han heller. Jag kommer att kalla'n för jägmästare. För mig själf förstås.

Beda sade ingenting, men undrade hur han såg ut. Slafhandlare? Tänk att man kunde rysa af nyfikenhet!

Det var äfven något med namnet. Deras blifvande herre hette Otto Stenstrand. — Otto Stenstrand? Hur svenskt det än kunde låta, var det litet konstigt, som om det var på-hittadt. Det lät icke som ett verkligt namn utan som en pseudonym. Adel var det heller

icke. Hushållerskan uttryckte detta på följande sätt:

— Det kan vara antaget. På hotellet kom det både furstar och prinsar som ibland hade helt andra namn än de riktiga. Det är fint, och det kallas för att resa inkonjito, hade portieren sagt.

III.

Tidigt söndag morgon gläntade Palm på gardinen för att se hur vädret var. Lördag kväll hade varit kylig med klar och strålande stjärnhimmel, och en svärm stjärnskott som i slutet af november. Man var i nedan och det kunde ju hända att hon ändrade sig. »Hon» var i detta fall väderleken, hvilken Palm under sitt lif funnit vara af feminin karaktär.

Brygghuskammaren var så liten och sängen så stor att betjänten godt kunde utan att vända på sig, sträcka ut armen och föra gardinen åt sidan. Vädret var ej det, han önskat.

Det var jämnmulet odi de små rutorna runno. Han hade nog hört regnet — det lät

som trippande fågelfötter pi stritaket, men i den söta morgonsömnen hänvisat det till drömmen. Han sig på cylinderuret hvilket hängde pi en liten broderad kudde öfver •sängen. Det visade sju. Ute var nästan mörkt.

Palm suckade. Det här var inte roligt. Allt var sä ovisst. Han tänkte pä den tiden, di han tjänade hos brukspatron Rosén — kors i herrans namn sina middagar brukspatron kunde äta! Och huset i stan, midt för Karl XIII: s torg, det som nu kallades Sagers, som hade en matsal i svart och guld. Annars var ju den här platsen märkvärdigt bra, en sidan lön hade han aldrig drömt sig. Och han bodde ju schangtilt, pi sätt och vis, ehuru utrymmet piminde honom om drängkammaren pi Hedenlunda, där han ocksi varit. Men allt var nystruket och det gjorde ingenting att det ännu luktade litet unket efter de stora bryggkaren. Han hade bide en matta med rosor och girlander och ett rakbord hvars spegel kunde skjutas upp och ned — maken till jägmästarens i sängkam-

tnaren. Ja, jägmästaren komme han att kalla herr Stenstrand.

Palm rullade upp gardinen, och under det att han klädde sig betraktade han lika surmulet som himlen världen utanför. Där stod tobaksladan och skymde, ofvanför den svarttjärade dörren hade spikats ett bock* horn — trodde de att det hjälpte mot Hin hiie för tobak ocksi? Han sig en skymt af marken mot staden, den liknade ett moras, och landsvägen sen, usch! Här borde man ha träskor på sig. — Palm beslöt att lägga en flyttbar gångbro upp till huset. Här kommo inga andra förbi än en och annan trädgårdsmästare eller mjölksurra, och en flock dragoner eller ett artillerispann när de hade öfningar i småskogen.

Nu skulle han in i köket och få en tår kaffe och litet varmt rakvatten. Han gick i pjäxor, som voro nedhasade, och bar stöflarna i hand. Det hade ljusnat litet och regnade icke mer.

Inne i köket var allt glänsande rent. Pi ett fotogenkök puttrade en kaffepanna och

Beda gick omkring med en vedhillare — det skulle sättas in brasor i alla kakelugnar, det vill säga tre. Hushållerskan hade drömt så styggt frampå morgonsidan, hon mindes icke hvad, men det var om någon som sprang efter henne i en trappa och hon kunde inte lyfta benen, de sutto fast som i ett kärr. — Palm tänkte på väglaget och skakade på hufvudet. Sen han artigt borstat skodonen åt dem allesamman och ställt kängorna i rad nedanför spiseln, gick han ut i sina nedkippade skor.

— Bara det ville torka upp litet! var hans bekymrade tanke.

Trädgårdsgrinden var sur af regnet och de vissnade grästufvorna som våta svampar att trampa på. De enkla rabatterna där bruna likrester stodo kvar efter stockrosor, georg-iner och ringblommor, voro uppmuddrade och i sandgångarna hade bildats gölar. Syrenhäckar och knotiga äppel-, päron- och plommonträd hade samma mossaktiga färg och dröpo af vatten. De lof som ännu lågo kvar klibbade som dy och i dikeskanten växte nakna stänglar, som han icke kände, bland

brännässlornas ruttnande kvarlefvor. Något grönt stod ej att upptäcka, här väntades på den första snöns barmhärtigt skylande lakan.

— En sån trädgård! suckade Palm.

Men där var flaggstången, och den var då åtminstone ny och på sitt sätt festlig, ty den var hvitmålad och sken som lackerad efter regnet, dropparna runno i långa ormslingor nedåt masten. Linan, som var slagen några hvarf rundt, var fuktig och stretade i spelet

— han hade haft lust att hissa vimplarna redan nu, om det ej varit det där med rangordningen.

Som han stod och kisade mot dagern uppåt stången — det ljusnade och kom zink-hvitt i molnens blyformationer kring knoppen — fick han en plötslig förnimmelse af obehagliga ögonstick i ryggen. Han lät linan slakna, samlade ändarna och knöt ihop dem, samt nystade dem långsamt i korsslag kring dubbelklykan. Det var bestämdt någon som iakttog honom bakifrån. Men han ville ej låtsas om det för att ej verka öfverrumplad.

Så! Lika långsamt vände han sig om.

Först upptäckte Palm ingenting. Flaggstången var rest på en liten kulle, eller rättare jordhög, det var den lilla täppans högsta punkt och han kunde se ut öfver det manshöga planket, som bitvis, där det varit sönder, blifvit lagadt med spjälor. Där stod på andra sidan ett halft sönderbrutet dufslag, det enda som man icke funnit värdt att ens nödtorftigt reparera. Det var mögelgrönt och rostbrunt och pålen Icnäckt — det liknade mera en fågelskrämma än ett fågelhem. Men tätt intill fotstocken stod där tau en man och han hade ansiktet pressadt mot

de glesa plankspjälorna. I detta ansikte satt det ett par ögon som på ett obeskrifligt lömskt och likväl fräckt sätt stirrade rakt på betjänten.

Palm måste behärska sig för att ej rycka till. Han stod litet högre än karlen utanför och det ingaf honom en viss känsla af öfver-vikt. Samtidigt var han underligt osäker. Hade det varit på en af herrgårdarna eller bruken eller godsen så skulle han ha rutit:

— Hvad i helsicke står du och glor på

— pallra dig i väg bara, annars släpper jag hunden...

Men här fanns ingen hund, bara en tom hundkoja, det hängde en bit rostigt länk* koppel kvar efter sista gårdvarn. Inte ens en kökskatt hade de, för att ej tala om att stallet var tomt pi hästar, lidret pi vagnar, hönsgirden utan höns. Och: de hade ju icke en husbonde heller — inte ännu.

Det var ett obehagligt ansikte, det där. En lurande, men ocksi hotande min. Nej, nu gick det för långt.

— Hvad är det ni s:er efter? ropade han och gjorde stämman grof.

Mannen tog ett par steg tillbaka och klef upp pi ett rös af ituslagna tegelstenar, som bildats vid reparationen. Nu voro de i jämnhöjd och Palm kunde se honom tydligt. Han hade ett rödt och groft, väderbitet ansikte, som var slätrakadt, men icke nyligen. Bli skäggstubb bildade botten pi haka och kinder. Han hade en kort nankingul öfverrock knäppt ända upp till halsen och med kragen uppfälld, dessutom en ytterhalsduk virad ett

par hvarf kring halsen. På hufvudet hade han en låg rundkullig hatt med löjligt små brätten — just då voro de mycket breda moderna. I handen höll han ett hopruliadt paraply, det såg tjockt och bastant ut. Hans mörka byxor voro ovanligt smala — man begagnade mycket vida benkläder — och upp-vikna öfver galoschema, som voro leriga och tydde på vandring i oländig mark. Det var något af simpel jockej öfver mannen, en brutal jockej som kunde ge hästen en spark i ljumsken. Ovillkorligt fullföljde Palm denna bild med en komplettering: om jag mötte den där figuren, tänkte han, på en ensam väg, kunde jag inte vara säker på om han inte, just när han gått förbi, vände sig om och gaf mig en sinkadus i nacken med det där grofva paraplyskaftet...

Vid denna föreställning blef den annars säfliga och beskedliga betjänten hastigt het-lefrad. Han skrek till:

— Har ni mål i mun, hva?

Främlingen' ryckte på högra axeln och sade med morrande röst, men mycket lugnt:

— Får jag lof att fråga hvem som bor

här?

Palm lät sig instinktivt ej afväpna. Han svarade snäsigt:

— Det gör jägmästaren.

— Jägmästaren! Hvilken jägmästare? Med förlof — hvad heter han?

— Han heter Stenstrand.

— Jägmästare Stenstrand. Sååå — Karlen såg så oförskämdt stryktäck ut att

Palm retades på nytt. Men han hann inte säga något för än den andra lyft en smula på hatten och sagt:

— Ursäkta, jag har gått vilse — jag skulle till Uggleviken. Vet herrn vägen dit?

— Nej, sade betjänten kort.

— Och kanske inte heller till Fiskartorpet?

Det lät underligt spefullt och Palm svarade ännu kortare och sträfvare:

— Nej!

Då förändrades frågarens väsen. Han såg sig hastigt omkring och sade med en slags vagabondsk förtrolighet:

— Säg, är du kanske med frin Amerika?

Det klack till i Palm. Med frän Amerika? Utan betänkande svarade han:

— Ja.

— All right — then let’s talk english! sade mannen.

Palm förstod hvad han sagt, men själf kunde han ej ett ord engelska utan blef stående svarslös. Den andre brast ut i ett rått hånskratt:

— Ood damn you — you do look like it, do you! Och han tilläde en lång rad oförståeliga ord, förmodligen eder, och gjorde en så otäck gest med ena handen att betjänten kände det som om han blifvit spottad, eller något ännu värre, midt i ansiktet. Innan han fattat sig hade karlen tagit ett par långa skutt och var på väg snedt in i skogen.

Palm följde honom med blicken ända till dess han nått bryn et. Men han vände sig icke om utan dök in mellan stammarna och blandades bort med dem.

— En sån knöl, skrek betjänten till, en sån knöl! Han upprepade epitetet flera gån-

ger och knöt näfvarna. Han kunde inte finna något annat ord och försökte förgäfves i stumt raseri hitta på något starkare uttryck. Till sist tuggade han fram mellan tänderna:

— Årkeknöl.

Och med det lugnade han sig. Så här uppträdde icke en bättre betjänt. Mamsell Vinroth hade väl icke hört honom? Nej, i köket var det tyst, hon stod nog på verandan och tittade, och den låg på andra sidan.

Han såg ännu en gång bort åt tallstammarna som i det grå oktoberdiset tycktes stå förklädda som teaterröfvare med kappor och skägg på. En fantastisk tanke korsade hans hjärna: tänk om det varit herr Stenstrand själf som nyss uppenbarat sig maskerad, inkonjito, som hushållerskan uttryckte sig, för att se hur tjänstefolket var? Men nej, det var endast i böcker sådant hände.

— Jag hissar vimplarna, sade han, här finns inte en själ i dag som ser det.

Han gick in i lusthuset, i hvilket stod ett maskätet bord och ett par pinnsoffor. Vimplarna Iågp ännu i sitt kardusomslag. Han

vecklade ut dem, de voro splitternya och lyste grant, öfverst band han den rödhvita med stjärnmärket i en cirkel, och under deq blågula med unionsmärket. Så lät han dem gå till väders och surrade linan. De blåste rätt ut, slingrade som eldstungor för en nordlig vind och pekade på staden nedanför som om de sett jägmästaren nalkas. Så kastade de, gåfvo hvarandra rapp och liftag som i slagsmål och fladdrade därefter ilsket hvar för sig i en ihållande il som om de gjorde på stället kapplöpning. — Palm gick in.

Klockan blef elfva och hon blef tolf, men ingen kom. Hushållerskans oro ökades — hon hade tänkt att laga en omlett med Karl Johans-svamp, som hon själf lagt in i smör och glas, till frukost, men nu närmade sig ju klockan middagstid och hon vågade icke bestämma rätterna. Beda hade svart klänning — den hon sörjt sin mor med —

och hvitt förkläde samt en stor rosett i håret som kom henne att likna en hottentottkvinna, och hvad betjänten beträffade var han i svart och hvitt, det vill säga hvit halsduk och svart bonjour.

De uppehöllo sig i tamburkorridoren, där en smal divan fått sin plats bredvid en konsolspegel.

Hvarannan minut gick Palm ut på verandan och såg bort mot staden. Han ville icke gå ned på vägen för att ej smutsa de skinande stöflarna. Och hans lädergaloscher skulle också ha tagit bort något af glansen.

Några minuter före ett hördes hjulbuller och till de väntandes stora förvåning kom en stor täckvagn rullande i backkröken på vägen från Gärdet och Djurgården — en väg som den gången utgjorde en inledning till den så kallade Drottning Kristinas väg. Det måste vara deras jägmästare, och han kom således ej från staden. Palm skyndade nedför verandatrappan och stod med klappande hjärta på sista steget, under det de båda fruntimren drogo sig ut i köket.

Det var en svart vagn med svarta hästar och bakpå var en stor svart koffert fastspänd. Kusken hade en svart napoleonshatt med sorgflor — det var icke utan att det verkade likvagn och begrafning. Men Palm hann ej

reflektera öfver huruvida det var hyrkusks-eller privatekipage, ty paret satte plötsligt fart och trafvade upp så att smutsen stänkte högt omkring och trappan fick en törn vid svängningen — det var ju ingen ordentlig gårdsplan, bara en gropig gräsrundel. Icke fick han heller tid att öppna vagnsdörren, ty innan åkdonet stannat stöttes den våldsamt upp och ut steg eller snarare föll en lång, ståtlig herre i svart kappa och med en rund svart mössa på hufvudet. — God dag, ropade han, du är väl Palm, spänn loss min koffert, men kvickt som tusan! — Och tack för skjutsen, fortfor han i samma höga tonfall, vänd till kusken, hälsa tillbaka, du vet till hvem. Här har du en slant till en sup på Blå Porten, om det finns kvar! — han räckte några silfver-mynt till mannen som skyldrade med piskan flera gånger. — Hur går det med remmarna, Palm?

Det var tydligt att han ville ha in betjänten, innan han själf gick in, och Palm ansträngde sig för att fortast möjligt få bukt med det stora åbäke till reskoffert som hängde

mellan bakhjulen. Nu kom mamsell Vinroth och Beda, bägge nigande som i en fransäs, och herr Stenstrand kommenderade genast:

— Det är Vinrothskan och det är Beda

— hvarför är du så blek om näbben ditt pyre? Seså, det finns ingenting inne i vagnen, hjälp i stället Palmen så att kusken får köra. Nå ändtligen...

Vagnen vände och körde samma väg den kommit, tjänarna släpade vidunderkofferten in i sängkammaren, herr Stenstrand drog af sina svarta handskar och slog ihop ett par hvita, men kraftiga händer så att det smällde och ekade i hela huset och så sade han:

— Välkommen, Otto Stenstrand!

Han tycktes vara fullkomligt hemmastadd. Han gick igenom alla rummen och sade »bra» till allting. Han var en högväxt man och det var lågt i rummen, han kunde ledigt nå taket med handen. Men det föreföll att roa honom, det var också bra, sade han, och att det var varmt var bra, och att de gjort det så hem-trefligt var likaledes bra — allt var bara bra! Hushållerskan och betjänten skeno i kapp af

allt mer stigande belåtenhet och Beda smilade som en Nurnbergerdocka från Leja. Det var utseende på deras husbonde, sedan han tagit af kappan och mössan såg han ut som en officer. Han var klädd i en mörk kavajkostym af engelskt snitt, och tyget var nog också engelskt, dét var tjockt och luddigt och finrutadt. Han hade en

klockkedja af guld, och den var så lång, att han bar den om halsen och sedan trädd genom flera knapphål i västen innan den försvann i en ficka. Och i halsduken satt en grön sten med guldram. Den var skuren som ett porträtt i profil, och nålen bröt igenom knuten så att man såg att den också var af guld. — Men han bar inga ringar.

Hufvudet var dock det som omedelbart fängslade — väl till märkandes: icke alltid. Det fingo de alla senare erfara, det var ingen som kunde se så olika ut som herr Stenstrand. När det tunga humöret, det sjuka sinnet, kom, då sjönk han ihop, då blef det stora hufvudet litet och de stolta dragen slätades ut — det var som om man torkade ut ett ansikte på

krittaflan i skolan, sade Beda. Och de mörka stunderna förvandlade äfven gestalten, när blicken släcktes, slocknade spänstigheten.

Men i detta ögonblick, vid ankomsten, var han idel eld och låga. Hans hudfärg var utan tvifvel mycket blek, men den syntes tillfälligt brynt af en sydligare sol och af ett stort hafs vindar. Han hade örnnäsa — hushållerskan kallade den romersk — och ett par märkvärdigt kloka och vänliga, nästan sorgsna ögon, bruna, men skiftande i grått ibland. De liknade salig kungens, Karl XV, påstod mamsellen, som en gång fått hälsa på majestätet, då hon var hos landtmarskalken. Han kunde vara mellan femtio och sextio, men var rak och slank, det kortklippta, järngrå håret, som vid tinningarna var silfverhvitt och tyvärr förtunnats till måne högst uppe på hjässan, förökade det militäriska i apparitionen. Det stämde för resten icke riktigt med masken i öfrigt: hade han burit tupé och en smula polkahår på ena sidan, hade frisyren gått bättre ihop med den lilla mustaschen, som kröktes nedåt öfver öfverläppen

som en tofs, och med de små tättklippta po-lisongerna. Nu förvirrade det onekligen, så att man förgäfves sökte efter en likhet. — Någon af de kungliga, menade kokerskan (det var hennes svaghet), någon af prinsarna, af hertigarna — och också landtmarskalken, kunde man säga...

Emellertid gick Otto Stenstrand små-gnolande fram och tillbaka, ur rum och i rum. Han öppnade sin koffert och Palm fick hänga upp kläder toch lägga in linne. Under tiden pratade han. '

— Kan du barbera? frågade han.

— Barbera — ja i—

— Ja> jal? menar raka.

— Joo då, jag rakade alltid brukspatron och han —

— Brukspatron, ja det -är ju sant, du var hos honom. Hm!

Herr Stenstrand promenerade vidare.

— Nu skall Vinroth (han kallade henne vid efternamn som om hon varit en karl) ge mig mat två gånger om dagen. Hvad som helst, men alltid en gång oxkött, ju blodigare

dess bättre, rostbiff förstår hon. Vi äta klockan två och klockan åtta. På morgonen klockan nio en stor kopp te — jag har själf te med, Palm, ge Vinroth den där röda lackerade burken med silfverpåsarna! — och två löskokta ägg. Lösa, sa jag. Förstår hon?

Hushållerskan neg.

— Det skall väl vara lite smörgåsbord till — till klockan två? föreslog hon.

— Smörgåsbord? Smör — gås — bord.

Det lät som om han smakade på det.

— Nej, sade han, nej. Icke smörgåsbord.

Herr Stenstrand vankade rundt.

. — Å, Palm, får jag det där fodralet — tack. Hm. Det är en revolver och den är laddad. Den låser jag in här i högra skrif-bordslådan.

Han var inne i skrifrummet och pratade vidare genom de öppna dörrarna.

— Gud vet hvem som suttit i den här stolen före mig! undrade han. — Och skrifvit och räknat och plitat. Försökt att få det

att gå ihop. Gjort sin gärning, fyllt sitt kall, som det heter. Fyllt sitt kall, var det ja!

De hörde honom skratta.

Palm plockade upp och ordnade, kofferten tycktes bottenlös. Otto Stenstrand stuf-vade in några lådor cigarrer i bokskåpet, de voro smala, underliga tingestar, vridna om hvarandra i spiral, han stack ett dussin ned i en liten vas som stod på skrifbordet. Hushållerskan rumsterade i köket — hon skulle i alla fall öfverraska med svampomletten, det var en bra ugn med jämn värme. Beda började duka i salen.

— Häh! utbrast betjänten och höll upp en rock mot ljuset.

Herr Stenstrand kom in.

— Hvad är det? sade han.

Palm blef förlägen.

— Patron — jag menar herrn, får ursäkta mig. Men när jag fick se den här rocken så — så —

— Så hvad?

Husbondens stämma hade fått en så mörk, nästan hotande klang, att tjänaren för-

skräckt och villrådig började en stapplande förklaring, som Stenstrand tyst lyssnade till. Den gick ut på att han icke vetat hvad han skulle kalla sin nya herre för. Han var ju van till någon titel — brukspatron eller grefven eller presidenten eller hofrättsrådet eller åtminstone patron. Så hade han, men förstås bara på skämt och för sig själf, kallat herr Stenstrand för jägmästarn eftersom det här var det gamla jägmästarbostället — lustigt nog hette jägmästarn som nu bodde uppe i skogsvillan också Otto. När han nu fick se den här rocken — det var ju en riktig jaktrock — fast en fin en — så —

Otto Stenstrand brast i skratt, nu var han ljus igen, hans ögon blefvo så goda och vänliga. Han tog plagget och bytte rock, knäppte jackan, spände skärpets slejfer och stack händerna i fickorna.

— Jaså, myste han, ser jag ut som en jägmästare nu? Oärna det, gärna det. Kalla mig jägmästarn, det är mycket bra. Bara Inte den riktiga jägmästar Otto får höra det, då kanske han tror jag vill stjäla ämbetet.

Han gick ånyo rundt och småpratade för sig själf — det var något han ofta gjorde, märkte de snart. Vinroth sade att folk som varit mycket ensamma få den vanan.

— Men ser han, Palmen, det här är nu min rökrock — apropå det, så tag den här cigarren, den är inte så krokryggig som den ser ut, det är för resten tre som äro flätade i hvarandra. Ja, jag trifs bäst i den här, jag har alltid den på, när jag larfvar omkring för mig själf. Men som sagdt, säg gärna jägmästarn. — Det är bättre, förstår han, att vara jägmästare-än villebråd!

Och så skrattade han.

Betjänten var färdig och stod afvaktande.

— Kofferten får bli här nere, sade Stenstrand. Det kan alltid vara något man vill slänga ned i den. Skjut in den i vrån där vid sängen och flytta i stället rakbordet midt framför fönstret. Så där ja.

Palm beundrade kavajen. Den klädde .hans herre, satt som gjuten, som skräddarna säga. Det var en dubbelknäppt rock i grå-pappsfärg med gröna uppslag och kant-

skoning af fint läder, både kring den stora kragen och ärmarna. Knapparna voro svarf-,vade af vildsvinsbetar — äfven de fyra fick-locken gingo att knäppa. Nu borde han ha haft en jägarhatt äf samma slags filt, och med grön fjäder, och så en bössa i rem öfver axeln. Som förra kungen. Han var fotograferad i den kostymen, hans hatt satt på sned och han såg så bra ut. — Palm ryckte till vid en gäll hvissling.

Stenstrand stod i dörren till korridoren och log. Han höll en lång hvisselpipa af silfver i handen.

— Ser du den här, sade han, den hittade jag i en af fickorna. Den kommer utmärkt till pass. Vi har ju ingen ringledning. Nu få ni vänja er vid att jag hvisslar och — och inte ta illa upp! En gång, det är du Palm. Två gånger betyder Vinrothen och tre Bedan.

Han svängde på klacken och gick ned genom gången ut på verandan. Strax efter hvisslade han.

Palm skyndade ut.

Herr Stenstrand stod nere på gräsplanen och kikade upp mot flaggstången. Hans ansikte uttryckte ett växelspel af löje och något annat, som hvad det nu än var, dock icke var oblandad munterhet. Palm hörde honom mumla:

— Narrstreck! Jag menade det ju icke bokstafligt. Fast något kan det ju vara i det.

Betjänten kände ett omedelbart styng — han hade glömt att ta ned vimplarna, som herr Swartz befallt honom. Men det hade ju blifvit ett sånt sabla rutsch med kofferten...

— Stryk dem! sade herr Stenstrand.

— Ja, jägmästarn!

Titeln kom burdust utan hans eftertanke.

Stenstrand skrattade. Med händerna i jaktrocksfickorna stod han bredbent och rak och stirrade öfver ängsmoraset mot stadsgränsen. Det hade mulnat och tätnat och mörknat på nytt, några droppar föllo. Inne i salen tändes lamporna och rullades ned gardiner.

Palm gick in genom grinden, löste vind-

ningen kring klykan och började fira. Han tänkte:

— Det är en karl. Ja, det är en karl, ta mej tusan. Det är då väl att det var en riktig karl som kom i huset!

Det var nästan som om han städslat husbonden i stället för tvärtom och nu var nöjd med utfallet.

Han rullade ihop de halffuktiga tyg-tungorna och lade in dem i lusthuset. I detsamma erinrade han sig tydligt den obehagliga scenen om morgonen. Ovillkorligt såg han bort mot staketet. Men ingen syntes.

— Borde han berätta episoden för herr Stenstrand ?

Nej, kanske icke. Där nere stod jägmästaren som förut, lång och ståtlig. Det skulle min själ inte vara klokt för hvem som helst att tackla honom. Och Palm log bredt och belåtet. — Stackars knöl om han kom igen, tänkte han.

Då såg han husbonden oväntadt ändra ställning. Han måtte ha glömt att betjänten var däruppe.

Otto Stenstrand höjde bägge händerna mot den mörka himlen, ur hvars blyiga moln regnet nu. började falla stridt. Därpå förde han dem häftigt, som i förtviflan, mot pannan och lät hufvudet sjunka. Så blef han stående.

Palm smög försiktigt bakom huset till köksingången. Han var i hög grad förvirrad. Det gjorde honom också ondt att hans jägmästare hade sorger. — Kanske ett dödsfall...

Verandadörren knarrade och Stenstrand rätade med ens upp sig. Där stod Beda i nystärkt förkläde och med den stora hotten-tottrosetten flaxande som vingar och neg:

— Var så god, bordet är serveradt.

IV.

Oktoberdagarna gingo en efter en, med regn och rusk, med kall blåst och någon sällsynt och blek stråle sol. Antingen stodo molnen kompakta som en vägg och det var mulet och kulet, eller också jagade skyarna hvarandra under en mimosagul himmel. Allt kortare blef dagen och kvällen så lång. Den första snön hade fallit och gått, men hvar morgon satt frostens isspindlar på trädgårds-trädens svarta och knotiga grenar.

Det var märkvärdigt med trädgården. Den var liten och obetydlig, en aflång fyrkant, omgärdad af ett plank, hvars starka rödfärg minde om blod, under det den svarta jorden och rabattkullarna förde tanken på

kyrkogård och uppkastade och tillstoppade grafvar. Den hvita flaggstången hade blifvit smutsig, det åttkantiga lusthusets kulörta rutor på nytt knäckta och de gamla fruktträdens grenar bräckta och brutna i sista stormen.

Hur som helst, det var i denna trädgård Otto Stenstrand tog sin hufvudsakliga motion utomhus. Han marscherade i den som en soldat, följande en smal stig längs planket och därefter en bredare korsgång från hörn till hörn. Sedan stod han stilla en stund på den lilla lusthuskullen — i napoleonsställning, med händerna på ryggeji af den långa regnkappan. Palm iakttog honom förstulet från brygghusknuten.

Det var mycket Palm iakttog och han hade sina anledningar. Det fanns ögonblick, då han trots den goda lönen och det lätta arbetet var hågad säga upp sig. Detsamma gällde hushållerskan och flickan. Dels blef med dagarna, som gingo, deras herres humör allt dystrare och svårare, men det gjorde mindre, ty det gick aldrig hvarken direkt eller indirekt ut öfver dem. Dels blef det enfor-

migt därute i gränskanten som ju icke ens var en förstad. Ty hvad förmåner än tjänsten hade — den medgaf icke tillräcklig frihet. Det var, utan att ett ord sagts därom, en öfverenskommelse, ett tyst samförstånd, att ingen borde lämna villan eller boställsom-rådet. Deras jägmästare gick sällan längre än en bit på vägen, ned till tobaksladan eller upp till backkröken, han var alltid i synhåll och hade själf huset i synhåll. Och staden låg nu så märkvärdigt nära aflägsen, den upphörde helt enkelt, och i höstdiset såg den ut som en synvilla, en skogsrand på andra sidan en slätt, eller en bergkam med en öken framför. Det som skulle ha blifvit en esplanad med trottoarer, rid- och körvägar låg ännu outstakadt med en och annan landtmätarpinne nedstucken här och där i stället för planteringar. Inga sprängskott ljödo, ett par verk-tygshus och några lass gråsten, en hög bjälkar och tre fyra ställningar med röda lyktor var det tröstlösa sceneriets dekorationer, resten en flytande makadamvälling som ömsom frös, ömsom tinade upp, men som aldrig tuktats

af ångvälten. Saken var den, att utom den olämpliga årstiden hade stadens många olika fäder på nytt ändrat tankar, och det som kanske skulle ha hvilat i många decennier, påstods nu skulle iverksättas redan till våren. Man

sade att staden skulle få växa några kvarter norrut, ytterligare några gator, ja, förbi hela den eleganta villastaden. Då var det gamla jägmästarbostället öde beseglad, och till den framtidsvyn skådade herr Sten-strands tjänarskap förhoppningsfullt.

För öfrigt fanns inga grannar och följaktligen intet skvaller och ingen nyfikenhet. Det var som om högre order hade gifvits: inga rykten och inga besök nådde den lilla gårdens koloni. Det var nästan som på en ö.

Men det hufvudsakliga skälet till åtminstone Palms ängslan och iakttagelser var hans jägmästares tungsinthet. Den smittade. Betjänten, som annars hade det mest flegmatiska och jovialiska humör i världen, blef orolig och kolerisk, nedstämd och melankolisk. Han hade aningar om förestående olyckor, han drömde om mord och dödsfall och han blef

spök- och mörkrädd. Jägmästarens dystra perioder blefvo allt längre, han kunde stänga in sig för flera dagar med ett par buteljer vin och konjak och de hörde honom då tala högt med sig själf så att det lät som om det varit ett helt sällskap hos honom. Han kunde skratta, snyfta, gråta, prata och deklamera och plötsligt ryta till och slå i bord och dörrar så att de voro fullt öfvertygade om att han var både drucken och galen. Men i nästa minut öppnades någon af dörrarna och jägmästaren kom ut, blek, lugn, småleende, rak och spik riykter. Vänligt frågade han om vädret, stack en af de besynnerliga cigarrerna i mun på Palm, nöp Beda i kinden och berättade för mamsell Vinroth om ett recept på saltgurkor, hvilket varit hans släkts stora delikatesshemlighet i hundra år.

De enda omväxlingarna bestodo i leverantörernas besök. Allt togs från staden och sändes ut med vagn. De kommo från alla stadsdelar, Söder och Norr och Kungsholmen, allt efter olika specialiteter. Därnäst var det posten. Jägmästaren höll ingen tidning och

fick nästan aldrig bref. Däremot kommo alla slags illustrerade veckojournaler och tidskrifter från både Tyskland, England och Frankrike samt en massa böcker, mest resebeskrif-ningar, häftesverk, subskriptionslitteratur, porträtter och memoarer. Och allt detta hade också personalen tillgång till.

De voro alla mycket fästade vid sin herre. Han hade engagerat dem för ett år med två års betalning, hvilken utföll äfven om han skulle dö, eller bryta upp, resa, nödsakas afskeda dem inom dag och månad. Allt var i så god och behörig ordning som tänkas kunde, det hade det gamla fina bankirhuset nere i staden mellan broarna sörjt för. Herr Swartz — Palm beundrade honom därför han var gammaldags sirlig och hade en vackert blommig sidenväst — kunde vara belåten, liksom hans två principaler med de gamla fina namnen voro belåtna med honom. Och jägmästaren borde också kunna känna sig tillfredsställd, då han fick ha det som han tydligen helst önskade — det vill säga ensamt och ensligt, oberördt och utan kontakt.

Som på en ö.

V.

Den tionde november hade varit en kall och klar dag, den vackraste sedan inflyttningen. Solen hade lyst oförhindrad af minsta molnfläck, det hade varit något af kornblått i luften midt på dagen. Jägmästaren hade också ikládt sig ett underbart godt lynne. Och det påverkade genast de andra. Beda gnolade hela dagen på Det står ett ljus i österland utan att kunna lyckas få en enda ren ton i den.

Till middagens svartsoppa, gås och äppelkaka hade Stenstrand druckit hälften af en flaska god bourgogne och sagt till att resten skulle tömmas i köket. Mot vanan hade han tagit en middagslur och vaknat ur den i om möjligt ännu bättre humör. Likaledes mot

vanan hade han sen spatserat på vägen nära en timme under en gnistrande stjärnhimmel och kommit in så

strålande och upprymd att de kände det som fest i hela huset. Slutligen hade han, också mot vanan, gifvit sig till att på gammalt maner brygga en punschbål af sjudande arrack, citron och socker och inbjudit Palmen, Bedan och Vinrothen att dela den med honom liksom de förut delat vinet.

Det blef en hemtreflig afton. Alla ytterdörrar voro väl stängda och alla fönstergardiner omsorgsfullt nedsläppta och fördragna. Men alla innerdörrar skulle stå öppna och i alla rum, samt i köket och gången, brunno lampor och ljus. I förmaket hade lampan på divansbordet en stor rosenkupa och kronans ljus lyste vaxgula. I salen gaf hänglampans stora mjölkhvita glaskupol klart ljus öfver den ostindiska bålen, och sängkammarens vägglampetter hade små gula skärmar med svarta silhuettklipp. Korridoren hade en vägglampa med reflexskifva och den sken som en strålkastare. Också i trappan hängde en sådan lampa och dessutom spra-

kade en brasa i salen — för att Beda skulle kunna steka äpplen och kastanjer, sade jägmästaren. Men inne i hans eget rum lyste helt stilla arbetslampans gröna kupa och på det lilla konsolbordet framför empirtrymån två smala ljus i höga mässingsstakar på ömse sidor af pendylen, hvars öfverstycke af guldbrons föreställde Diana med pilkogret och och hinden.

I detta på en gång rika och varma ljusflöde kändes trefnaden af ett hem. Hvad Otto Stenstrand än haft för skuggor från forna dar att kämpa med i sitt sinne, så tycktes de denna afton förflyktigas inför den stämning som spreds i jägmästarbostället. Och långt ifrån att de enkla människor, som voro hans gäster, skulle verka förstämmande, befolkade de, så att säga, tvärtom rummen med ytterligare gäster, framkallade genom deras okonstlade berättelser. Den doftande ar-racken hade löst tungbanden och uppmuntrade af husbonden, hvilken i verkligheten sade minst, gled samtalet in på det mystiskas och öfvematurligas område. Det var som om med

flit jägmästaren fört dem in på gebitet, den ena historien gaf den andra, han kunde sitta tyst och lyssna, endast då och då inflickande ett ord för att få nytt lif i erinringarna. De hade alla tjänat vid herrgårdar och på gods och kommo ur bondesläkt, hade hört från barndomen sägner och sagor, visste allt om tomtar och troll, nissar, sjöjungfrur och rån, vättar, älfvor och skogsfrun. Herrskapen hade också haft släkthistorier, de gamla husen sina spöken, prästgårdarna andar och gengångare, där fanns skepnader, vålnader och syner i massa. Det blef riktiga spökhistorier och Beda måste flytta sig närmare hushållerskan

— det kunde kanske titta någon in från gången. — Palm berättade från Hedenlunda:

— Si han var dubbelgångare. Man hörde alltid en halftimma förut hans steg och hur vagnen kom rullande och nere vid bryggan såg både jag och grefvinnan så tydligt, så tydligt, hur han gick där, fast han var i Stockholm. Ja då, många, många gånger...

Jägmästaren fyllde de små grepglasen.

— Det finns gengångare, sade han, jag känner en.

Det blef ett ögonblicks tystnad. Alla sågo på honom. De väntade en historia. Men herr Stenstrand satt och såg ned i sitt glas.

Pendylen i arbetsrummet slog elfva silfverklingande slag.

— Icke mera, sade han och ryckte till. Skål, tilläde han, få vi nu höra vidare, Palm har minsann hört och sett mycket, han.

— Inte sett, protesterade betjänten, men hört har jag. Hos Rammama på Borg visade sig —

— Hos hvem? afbröt jägmästaren.

— Hos baronerna på Borg, sade Palm. Där visade sig hvar julnatt en herre som kom resande i en stor gammal

kalesch med fyra hästar för. Han körde så det gnistrade om ekrarna — det har många, många sett. Och precis klockan tolf så slog det tre slag på porten och utan att di öppnade så hörde man någon gå in och smälla igen dörren och gå uppför trappan —di har stentrappa i gamla huset. Och så såg di inne ifrån salen, där172

di alltid satt på julnatten, hur en herre i grå kappa och kragstöflar och med en piska i handen kom in i blåa salongen. Och där gick han midt in i väggen och var borta. Hvareviga julnatt!

— Kunde ingen ta fatt i honom? sade Beda. Hennes ögon stodo stela och mörka som jetknappar.

— Det kanske var en lönndörr i tapeten, sade mamsell Vinroth.

— Hm, sade jägmästaren.

— Hvem var han då? frågade flickan.

— Tja, di sa att han var en Ramm, han också, som för länge sen blifvit mördad. Och det lär ha varit brodermord och skett självfva julnatten. På självfva tolfslaget för resten.

— Hvarför, började Beda, men Stenstrand utbrast:

— Snicksnack! Det var väl något om pengar eller om en kvinna — hvad skulle det annars ha varit om? Eller hur, Palmen? Han dricker ju ingenting — var så god.

Jägmästaren puffade till glasslefven så att skaftet åkte rundt bålkanten.JÄGMÄSTAREN

— Tackar. Joo — det var visst för en tös' skull och för pengar också. Det vill säga, den ena hade allt och den andra ingenting. Borg var fideikommiss.

Den nyfikna Beda stack fram hufvudet:

— Hade den ena både pengarna och flickan, då?

— Nej, den fattiga var den som hon tyckte om och därför skulle det ha skett, förstås ...

Nu blandade sig hushållerskan i samtalet.

— Jag har hört en likadan historia men det var om en annan släkt. Jag kan nu inte minnas namnet. Det var när jag var hos de Marés. Hennes nåd brukade berätta —

— Asch! sade jägmästaren och reste sig gäspande, det blir för mycket af samma sort. Nej, nu tror jag vi tala om något annat annars blir Bedan så rädd att hon inte kan sofva i natt. Törs du, fortsatte han vänd till flickan, gå upp i lusthuset och hämta vimplarna?

Beda blef röd.

— Inte ensam! sade hon.174

Hvad? Inte ensam? Jo naturligtvis! Alldeles ensam och utan lykta och med köksdörren stängd, det är stjärnklart och du vet vägen rakt fram genom trädgården så att du kunde hitta den i sömnen eller om du var blind. Nåå, ditt lilla sjåp?

— Det är inte allvar, snälla jägmästaren! .ropade flickan halft utom sig och Stenstrand skrattade sitt ekande bullerskratt Nej, nej, sade han, var du lugn. Det vore synd. Vi ha det för bra härinne.

Pendylen slog ett klingande, förtonande

slag.

— Half tolf, sade de alla på en gång som gripna af samma tanke.

— Det blir visst sent, mumlade hushållerskan och såg frågande på herr Stenstrand.

Beda reste sig och sköt spjället. Brasans rester hade för länge sen kolnat, en liten pust aska blåstes ut. Hon sopade bort den med eldställsvippan och stängde plåtluckorna. Kakelugnens blänkande mässings-JÄGMÄSTAREN

175

dörrar reflekterade den gröna kupans ljus och vägglampetterna.

Mamsell Vinroth hviskade något till betjänten och han såg tvekande på sin herre.

— Hvad är det, sade Stenstrand, sjung ut bara! Sent är det ju inte och vi ha en duktig bottensats kvar.

— Törs vi inte be jägmästaren att själf berätta något — något som jägmästaren upp-left eller — eller sett —

— O, ja! bad Beda, något riktigt hemskt och underligt...

— Något riktigt hemskt och underligt, eftersade herr Stenstrand långsamt. Hemskt och uriderligt!

Han gick in i sitt rum.

— O, om han ville! hviskade flickan och de andra nickade.

Palm vred hufvudet så han kunde se genom dörrspringan. Jägmästaren stod i sin napoleonsställning med händerna på ryggen och hakan på bröstet. I den dunkla belysningen därinne var hans hår svart. — Hvem, hvem, hvem är det han nu liknar? tänkte176

UR LARMET

betjänten och vankade förgäfves tillbaka i hågkomster och herrgårdsminnen. — Nej, det blef han inte klok på.

Stenstrand gick rundt den lilla våningen och kom åter in genom tamburdörren. — Jag skall berätta något för Beda att drömma om, sade han.

— Det var här i staden och i ett stort hus på Drottninggatan, ett fint och förnämt hus där ägaren bodde ensam med sin familj. Inpå gården hade han stall och vagnshus och där fanns också ett rum åt kusken, som var ogift och hette Eriksson — om vi ska vara riktigt noggranna. Och i porten bodde portvakten, det var en gammal gumma.

För öfrigt stod nedra botten tom och tredje våningen var gästrum. En och två trappor upp var familjens residens och de båda våningarna stodo utom farstuuppgången i förbindelse med hvarandra äfven genom en spiraltrappa. — Palm spärrar upp ögonen, har han kanske varit i det huset?

Betjänten ryckte till och blinkade för-JÄGMASTAREN

177

virradt. — Nej, sade han, inte i det huset, det var ett annat hus, det låg på Hamngatan.

— Jaså. Då fortsätta vi.

Jägmästaren makade sin stol närmare

bordet och drack ett glas. Därpå fyllde han det och talade vidare:

— En gång väntades gäster och som vanligt under sådana förhållanden gjordes en extra rengöring, vädrades, piskades och vändes upp och ned på hela huset, men isynnerhet tre trappor upp. Eriksson fick hjälpa till med att flytta möbler — skåp och sängar, lägga på mattor, och så vidare. Därvid föll det tjänstefolket in att rubba ett stort skåp som aldrig i deras tid varit flyttadt. Men det lät sig icke makas. Det var som fast-grodt vid väggen och ändå kunde det icke vara väggfast, ty man såg panelen försvinna bakom ryggen. Hur de nu bände och bråkade upptäckte de att bakom denna skåprygg var en dörr, det var till den panelen ledde. Men hvad var det för en dörr ? De gingo igenom alla rummen och kunde icke finna en motsvarande dörröppning, icke heller en lönn-

12. — Ur larmet.178

dörr eller en igentäckt och öfvertapetserad dörr — det måste helt enkelt finnas ett rum som de icke kände till. Men det kunde de heller icke få reda på och så beslöto de i sin nyfikenhet att fråga herrskapet. — Har Palm kanske hört den här historien förut?

— Aldrig herr — herr jägmästare! sade Palm osäkert.

— Nå, då gå vi vidare. Joo, som sagdt, de ville fråga någon af husbondfolket men det blef icke af. Ett par af gästerna kommo nämligen tidigare än väntadt, det var på den tiden då herrgårdsfolk sprängde i väg i egen rack och med utsökta hästar, och de som nu kommo voro ett par unga herrar, de voro för resten bröder. De fingo sina rum, två kammare bredvid hvarandra och inåt gården. De andra julgästerna — jag tror att det var jul, eller om det var något annat, i alla fall var det redan vinter det året, snö och mycket kallt. Nå — den har också blifvit kall, punschen, men duger ändå. Skål, Palm!

Palm drack. Han såg så besynnerligt

altererad ut att Beda måste bita sig i underläppen för att icke säga något.

— Det blir för långt att ta med allting, fortsatte jägmästaren likgiltigt, nog af: den första natten kom den äldsta brodern — han som var fideikommissarie — in i sin brors rum och berättade att han nyss sett en hvit figur komma rakt ur väggen och fram till hans säng. Han hade somnat från ljuset och vaknade plötsligt och då såg han synen. Men i detsamma var den försvunnen och nu undrade han hvad det skulle betyda.

Den yngre brodern sade att han hört att det spökade i huset och att det var släktspöken — de funnos både i staden och på det stora godset, ja, äfven på herrgårdar, som tidigare tillhört familjen. Men det var naturligtvis bara bosch, det hela, och nu ville han sofva. Nästa dag bytte de rum.

Och då hände det att den yngre brodern kom in till den äldre, blek och darrande. Precis på tolfslaget — den tiden gick man tidigt i säng — såg han en man komma midt ur väggen (han låg med tändt ljus och väntade)

och den mannen hade en stor bila i handen. Han gick rakt pi sängen och höjde det fruktansvärda vapnet, som annars endast bödeln begagnar, och mittade ett förfärligt slag mot gästens hufvud. Utom sig af skräck hade denne sprungit upp och di var allt borta. Men ännu darrade hans ben och hjärtat klappade och tänderna skallrade i munnen under det hans hir var våtklibbigt af ingestsvett. Han ville ha sitt rum igen. Och de tvi bröderna bytte igen.

Jägmästaren tystnade.

Hans åhörare väntade. Men han teg.

Ändtligen sade hushillerskan:

— Försökte de inte att fi förklaring —

— Jo, sade herr Stenstrand tankspridt och med ett tvunget leende under den mjuka tofsmustaschen, jo naturligtvis. Hur var det nu? Lit mig se... Inte kan Palm hjälpa mig heller! Tja, det var nigot om en tråkig, för att inte säga hemsk och underlig, som Bedabarnet helst vill ha det, släktkrönika. Där fanns mycket riktigt ett igenmuradt rum och i det rummet hade en bror mördat sin

bror — för pengar var det den gången... Han hade smugit sig uppför spiraltrappan, som då gick ända upp i tredje våningen, och med en yxa, eller något liknande, slagit brodern i sömnen. Sen dess —

— Sen dess? hviskade flickan, som iakttog hur färgen svann från jägmästarens ansikte.

— Sen dess — det var besynnerligt, jag tyckte jag hörde steg? — sen dess visade sig den mördade, men endast för någon i samma släkt hvilken hade — hade ondt i tankarna, onda planer, elaka uppsåt... Ja, så sade man. Och då kom han med rackarens bila — högt Iyftad — det var som ett varsel, en varning. Man kunde ju tro att han kom både till den tilltänkta förbrytaren och det tilltänkta offret — om — om, förstår sig, icke två, icke bägge hyste brottsliga afsikter. Det underligaste med denna historia är, att knappt ett år efter —

— Slog den ena brodern ihjäl den andra! utbrast betjänten och reste sig. Ursäkta, jägmästaren, men jag kunde inte hålla orden182

tillbaka, jag har hört historien på ett ställe, där jag —

— Tyst! befallde herr Stenstrand. Hans panna var rynkad, men stämman vänlig. Sitt ned igen, Palm! Det är som han säger. Det vill säga: så sade man. Ingen visste riktigt hur det hängde ihop. Men efter en del prat hit och dit talade man om annat. Jag minns att det fanns folk som sade att den yngsta brodern skjutit den äldre ute på landet någonstans och sen begraft honom i en skog eller en trädgård. Andra menade att bara en tvist ägt rum — det var något om en vacker flicka — och så ett häftigt uppträde, ett slagsmål, rent ut sagdt, som kanske slutade med blodsutgjutelse, möjligen dråp. Intet blef klart. Men en af dem, en af bröderna måste resa. En sorts landsflykt, frivillig eller ej, det visste ingen.

— Det har jag också hört, sade mamsell Vinroth, herre gud, det är länge sen, det. Jag var som Beda den gången, bara stumpan. Men nu är det glömdt — man sade till och med att släkten ändrade namn alldeles somJÄGMÄSTAREN

hans, Ankarströms, som sköt Gustaf III. Men jag minns att det sas att brodern bjudit ut den äldre till sig på middag — det var någon festdag, födelse- eller namnsdag, eller dylikt. Och de hade druckit mycket vin.

— Nu minns jag, sade betjänten, det var Mårtens gås! Och — och —

Jägmästaren hade stigit upp. Han höll glaset med sista bålskvätten i handen. Han var mycket blek, men ögonen voro mildare än vanligt. De voro nästan pilknoppsgrå.

— Kära Palm och Vinroth och Beda, sade han vekt, nu lägga vi alla gamla lögnhistorier på hyllan. Sanningen vet endast en, sade man förr i tiden, numera kan man undvara också denna ende. Men jag vet att själf har jag fått plikta hårdt för hvad möjligt orätt jag bedrifvit här i lifvet. Ingen dom —

Han sökte efter ord och såg ned i glaset. De hade alla rest sig och fattat glasen som om det varit ett skåltal. Nu stödo de med återhållen andedräkt och i denna spända tystnad slog pendylen tolf silfverklara slag.

Hvar och en lyssnade, omedvetet räk-184

nande invärtes: ett — två------------fem — tio

— elfva — tolf!

Det sista slagets bortdöende ton, som en vibration af stämgaffeln. Så ljudlös stillhet. Då —

Hvad skedde?

Betjänten Palm skulle alltid senare få svårt att återgifva det förlamande intrycket.

— Det var som om någon osynlig huggit dem i hjärtat.

Ty då skakades stillheten af tre starka slag i natten utifrån på den låsta och igentapetserade smala dörren, framför hvilken bokskåpet stod i skrifrummet, och som förr ledt ut i trädgården, strax bredvid köksknuten. Jägmästaren tappade sitt glas och raglade baklänges med utsträckta händer ända tills han slog hufvudet i dörrkarmen till

sängkammaren. Beda skrek till som för en knifstöt och hushållerskan sjönk ned i sin stol. Det var endast Palm som satte sitt glas på bordet och fick tag i herr Stenstrand.

— Hvad är det — hvad var det? ljödo utropen. Flickan började storgråta.JAGMASTAREN

Men nu var det lika dödstyst och lugnt som strax förut och alla ljus och lampor tycktes brinna ännu klarare eller än mer för* sonande och andäktigt dämpadt — man hörde lågorna sakta susa som syrsor i vekarna. Inga fotsteg, ingen skrapning, icke minsta tass-ning, där ute var det säkert kallt, klart och ensamt under novemberstjärnorna. Icke en gren knackade mot någon ruta och nattvinden sjöng ej i skorstenen, den lilla pendylens tie* kande var ej högre än ett fickurs gömda hjärtslag.

— Det är bra, tack... mumlade jägmästaren, det var någon af strykama från skogen som skulle skrämma oss. Han har gått förbi, full förstås, och sett att det lyste. Kanske erinrade han sig jägmästarens kraftiga näfvar från ett nappatag vid någon razzia, han lär inte ha varit så blödig mot uteliggarna, min namne Otto. Så steg spriten i hjärnan och han sparkade på — han trodde nog det var köksdörren. Det är alltsammans och nu gå vi till kojs. Sof godt! Och släck alla lamporna.186

Herr Stenstrand såg sig godmodigt leende omkring på de beigefärgade rullgardinerna och nickade. — Se på stora Bedan, sade han, håller mamma i kjolen! Ood natt Vinrothen,

god natt Palmen-------------

De nego och betjänten började släcka. Men allt efter som han båste ut och skruf-vade ned tyckte han det blifva kusligare. Han stängde alla dörrar och hörde fruntimrens steg uppe i öfre våningen. Han skakade på hufvudet och muttrade för sig själf. Det var en stark punsch, det där, fast den var så söt, på själfva Mårtensdan.

Det var en sak. Ja, det var e n sak...

— Hur ville jägmästaren förklara att den där nattmänniskan (om det var en människa!) tog fel på blinddörren och köksingången? Trädgårdsplanket låg emellan.

Nej, nej. Palm sneglade inåt arbetsrummet. Nu var allting släckt. Endast den gröna lampan brann därinne och belyste hur husbonden drog ut högra skrifbordslådan och tog fram revolvern som han sedan stack i den stora jaktrocksfickan. — Nu kom BedaJÄGMÄSTAREN

på strumplästerna i trappan och med ett ljus i handen, skuggorna flaxade upp och ned som stora läderlappsvingar. Palm smög bort i tamburgången.

Hon skulle stänga efter honom.

Men han valde hastigt och tyst i käppstället det gröfsta röret, som till knapp hade ett öfverflätadt blyhufvud.

Det var verkligen smällkallt och gnistrande stjärnklart. Ingen syntes.

Han hörde nyckeln vridas om två gånger. Gruset knastrade hårdfruset under hans fötter, då han gick ned till brygghuset.

Hvad skulle det bli för en natt?

Men inte för allt i världen ginge han in i trädgården.

Palm stod en kort stund i brygghusporten med dörren på glänt bakom sig. Tobaksladan tycktes dubbelt stor i mörkret och flaggstången skymtade som en jättemast, hvilken nådde stjärnorna. Från staden hördes det döfva rullandet af en budningskärra.

— Hvad skall man med hundkoja utan hund! sade han.188

Nu började bålens verkning och han gick sömndrucken in i den sköna kammarvärmen.

— Qås, punsch och verkliga gengångare, det borde kunna blifva marridter så att det förslog!

Och om några minuter snarkade han så att det genljöd i bryggkaret som en förstämd sorgtrumma.

VI.

Följande morgon försof sig Palm för första gången. Beda måste ned och väcka

— jägmästaren hade hvisslat flera gånger, och allt gällare och längre för hvar gång.

— Hur har Palm sofvit? frågade hon.

Han hade sofvit som en stock och icke

drömt ett dugg, hans hufvud, förklarade han, kändes som en dunkudde.

— Det har nog inte jägmästarn, sade flickan, han är alldeles gul i ansiktet och i dag äro ögonen svarta. Men gud i himlen hvad det var hemskt i natt! Hon hade trott att hon skulle dö och gamla Vinroth hade läst i psalmboken bönen för dem som i svår nöd stadda äro.

Otto Stenstrand såg också ut som om han tillbringat en sömnlös natt. Då Palm rakade honom lade han märke till den sjukliga hyn och den mörka, liksom urgräfda, för att icke säga uppgräfda blicken. Men äfven nu var det något vagt i uttrycket. Hade ögat kvällen förut haft pilskottets fingrå skiftning, bar svärtan i dag sammetens mjuka kolorit.

Han observerade också sängens oordnade tillstånd med skrynklade lakan och kringkastade kuddar som om den sofvande vändt och rullat sig i en nattlång feberyrsel. Och då han till sist gaf det kortklippta hufvudet en lätt amykosdusch föreföll det betjänten som om tinningarna hvitnat mera och hjässan blifvit ännu skalligare.

För första gången var också tonen retlig ända till skärpa, ehuru tankarna icke tycktes ha direkt med detta att göra. Herr Stenstrand sade utan att besvara hälsning och ursäkt:

— När jag hvisslar skall du vara här! Hurdant är vädret? Nå, fort!

— Det är icke så vackert som igår, men solen skiner. Det blåser.

— Har du reda på tågtider?

Frågan kom så oväntad att Palm icke genast kom sig för att svara. Han råkade säga:

— Menar jägmästarn till utlandet?

Stenstrand brusade upp:

— Hvarför till utlandet? Tågen till Malmö och Qöteborg stanna väl på en massa platser inom landet, skulle jag tro. Men det gör detsamma.

Och då betjänten ville fortsätta afbröts han kort:

— Det gör detsamma, hör du. Strigla knifven, den är slö.

Det var icke sant. Palm hade, nu som alltid, af gammal vana profvat eggen mot tummen, som han först sugit på.

Rakningen fullbordades i stumhet. Därefter sade Stenstrand att han ville gå ut och de sågo honom försvinna

bortåt vägen till Gärdet.

Städningen började och Beda kom in med

balja, borstar och skyffel. Palm hörde henne raka under sängen. Han tog sin mössa för att gå. Fönstren stodo öppna i skrifrummet och skälfde på hakarna i den kalla blåsten. Följande en ingifvelse drog han ut skrifbords-lådan. Revolvern låg där icke, jägmästaren hade den med sig. Han hörde ett utrop från flickan och sköt hastigt in lådan. Hon stod redan i korridordörren med något i handen.

— Se hvad jag hittade under sängen! ropade hon ifrigt, röd om kinderna och med barnsligt strålande ögon.

Det var en svart medaljong i vanlig ovalform och med en liten korallkvist på locket. Inuti satt under glas en liten krans blondt hår, ett smalt och blekblått band höll den ihop. Den andra halfvan var tom och visade under sitt glas endast skifvans förgyllning.

— Hvar skall jag lägga den, tror Palm?

Betjänten tänkte efter. De hade båda

ställt sig tätt vid skrifbordet med ryggarna mot fönstret för att få ljuset att falla på medaljongen, som Palm höll i ansiktshöjd,

vändande den rundt och med locket uppslaget.

— Å, jag vet inte, jag har aldrig sett den förr, det kan ju vara en sak som jägmästarn inte gärna visar, ett minne, förstår Beda. Kanske är det bäst att inte alls låtsa om den

— ifall han inte frågar — och bara lägga den här på skrifbordet, men så han genast ser den...

Och Palm lade den midt på en fransk tidskrift i laxfärgadt omslag, där den genast skulle falla i ögonen, och där för resten den lilla korallkvisten kom att harmoniera med omslaget. — Lustigt, tänkte han, nu ser det svarta ut som en krans mot papperet...

Han hjälpte hushållerskan med en del bestyr — till hans sysslor hörde vattenhämtning, vedinbärning, piskning och så vidare. Då han var färdig iförde han sig hvad han kallade sitt civila livré, den svarta rocken och en hvit spännhalsduk. Herr Stenstrand hade varit borta i två timmar, hvilket aldrig händt förut, men det var ännu en dryg timme till frukosten.

Med en snugga i munnen och knappkäppen i hand gick Palm ut och slog nigra lofvar kring backens uthus. De voro honom bokstafligt en nagel i ögat — han blinkade och halfblundade föraktligt när han gick förbi. De hade intet med en riktig villa att göra och ännu mindre med en herrgård, tomma som de voro på all slags besättning. Ännu lyste de glada färgerna, grönt och ockergult och rödfärg; pump och vattentunnor, staket, plank och väggar lyste i det kyliga och valörlösa vädret, solen stod bakom en tunn, nästan brungrå skyväfnad, blåsten hven här uppe

— fy fan! hur ödsligt. Det var som de höga och nakna tallarna därborta, något grenlöst, afbarkadt. Och utan att förstå sammanlik-ningen fick Palm en känsla af att så var också lifvet, då man hunnit vissa år och fällt kvistar och gröna hugskott. Stämningen förde honom till reflexioner öfver framtiden — närmast till hands låg undran öfver våren som skulle följa vintern. Tänkte jägmästarn resa? Det där med tågtiderna? Nåja, det vore rama förtjänsten fördubblad. Dessutom skulle

säkert jägmästarbostället rifvas, senast i går hade brefbäraren talat därom, han hade hört det af byggmästar Nilsson.

Palms tankar hoppade som kråkan, hvilken tungt korsade vägen framför honom. Nu stannade de kraxande kring Stenstrands spökhistoria och hackade bitar ur den. Hvem var han? Hvarför berättade han sånt? Hvem liknade han? Hvarför gjorde han underliga frågor? Hvarför — hvarför — krax — krax!

Betjänten slog med käppen hit och dit, arracken satt ännu i hufvudet, han hade lust att gå ner i källaren och lätta på svagdricks-ankaret. Nää, det var andra tider hos brukspatronen. — Så föll det honom in att titta ett slag i trädgården.

Den låg där om möjligt ännu tristare och mera svartgrå i dag. Marken var frusen och såg ut som stora smutsfläckar och sårskorpor på något vidunder, något prehistoriskt djur, en mammut, eller dylikt. Vid en afloppsränna var det en miniatyrjökel, rämnan liknade ett djupt snitt i kallbrandskött. Här var dörren invid knuten och här hade någon stått

och bultat de tre midnattsslagen. Men inga fotspår kunde skönjas i den hårda grusbädden.

Pafan ryckte till som träffad af en pisksnärt. Genom de öppna fönstren från skrif-rummet strax ofvanför hans hufvud ljöd hvisselpipans genomträngande ljud, infernaliskt hårdt och ondt som en örhinnespräng-ning. Jägmästaren hade kommit hem.

Hvad var det nu — han blåste ju som en besatt. Dörrar slogo därinne och skodon klampade. Betjänten sprang så fort han kunde, snafvade på verandatrappan och fick en foderrispa af dörrvredet. I salen stod herr Stenstrand med hatt och öfverrock på, mamsell Vinroth och Beda höllo sig darrande och uppskrämda i ett hörn och den senare upprepade gång på gång samma ord:

— På bordet, på bordet.

Jägmästaren röt:

— Hvar på bordet? Hvar?

— Midt på bordet, på tidningen — på bor— där är Palm!

— Hvar har du medaljongen som Beda hittade?

Han pekade med silfverpipan ömsom init sängkammaren och bort pi skrifrumsdörren.

— Den lig —

— Den finns där icke.

Palm stirrade häpen pi sin husbonde. Jägmästaren teg. Han bet ihop tänderna si det knakade i käkarna.

— Får jag tala med Palm.

Han vinkade afvärjande it de andra. De bida kvinnorna gingo ut i köket och stängde dörren. Stenstrand tog af rocken och mössan och slängde dem i en vri. — Kom in hit, sade han och gick före. Stäng fönstren till-lade han. Därpi drog han ut högerlidan och lade ner revolvern. Palm upptäckte nu att den bakficka, han förr antagit vara afsedd för en större portmonnä, passade precis som ett fodral till vapnet. Det brukades väl så långt bort i främmande länder. Så blek jägmästaren var, han såg sjuk ut och ögonen flackade. — Lite konjak ? undslapp det honom.

— Konjak? He — ja, hvarför inte. Tag i skänken pi öfversta hyllan.

Han satt i skrifstolen och trummade med fingrarna pi bordets läderinläggning. Glaset tömde han i ett stort stjälpdrag med en hufvudsläng bakit. Si sig han pi betjänten.

— Sitt, Palm.

Med en rossling snarare än en harkling för att klara strupen började han:

— Nigon har tagit medaljongen genom fönstret. Det är nigon som vet hur här ser ut. Det är denna nigon som i natt knackade pi dörren där. Jag vet hvem det är. Det kan inte hjälpas. Men nu vill jag veta om Palm eller nigon af de andra sett en misstänkt figur stryka omkring. Har ni det?

Jägmästarens blick var lika kort och rak på sak som de abrupta meningarna. Palm berättade om mannen som tilltalat honom den söndagsmorgon, herr Stenstrand skulle komma. Och utan särskild uppmaning be-skref han honom i detalj — han sig honom si lifligt framför sig, stiende pi skräphögen

i den korta gula öfverrocken och svängande med det tjocka paraplyet. Den lilla löjliga hatten, det brutala, orakade ansiktet med stubblå förbrytarhaka, de genomborrande och fräcka ögonen. Hans engelska ord, den fula gesten di han till sist insåg att han var genotn-skidad. — Stenstrand lyssnade med hufvudet i handen och utan invändningar, det var som var han van vid beskrifningen och alla vidare kompletteringar onödiga.

— Ja>)a> ja! sade han slutligen med en suck. Du borde ha sagt mig det. Men du visste ju icke hvem jag var. Känner du inte igen —

Han hejdade sig. Pahn reste sig upp i gif aktställning:

— Jo, nej —

Det skimrade en svag ljustråd i dunklet, det var, det måste vara grefve — en af gref-varna — han som för tjugu år sedan —

Betjänten skälfde på målet, han ville säga namnet, det namn som då släpades af skvallret land och rike rundt. Men Otto Stenstrand

sträckte ut handen, den skälfde också. — Ånej, sade han, låt bli!

En stund var det alldeles tyst i rummet. Himlen hade molntäckts och det blef skumt i den låga våningen. Nu drogo skuggor förbi, ett långt tåg af minnen. Så ljusnade det som om hvitare skepnader följt i de mörkas spår. Det var reflexen af snön — där ute hade det börjat snöa. Och snöfallet tilltog. Stora mjuka bomullshvita tussar lagrade sig på fönsterblecken och emellan de fastare klickarna dansade flingor — nu blef det yrväder, det hvita skiftade i grått. Snart skulle drifvor hopas, marken ligga hvit. Och så kom kölden, och sen sol, och då skulle skogen, där tallarna kastade blå skuggor, genljuda af bjällror. Det var ändå något festligt med snö — månntro också jägmästaren tyckte det? Palm såg skyggt på honom.

Joo — han såg så envist ut genom rutorna, där det hvita sceneriet oupphörligt växlade i samma form. Det yrde som ejderdun och slog som svanvingar, det föll hvita stjär-

nor och regnade kristaller där ute. Hvad tänkte han på?

Det fick betjänten hastigt och lustigt veta. Otto Stenstrand slog plötsligt handen i skrifbordet så bläckhornets lock flög upp. Själf flög han också upp och började trafva genom rummen, pratande för sig själf. Palm stod och vände sig på samma fläck som en positivdocka, hvilken dansar rundt till vefvens drag. Ån var jägmästaren i sängkammaren, och då såg Palm dit, än var han i förmaket, och då gjorde betjänten halft om i den riktningen. Men han lyssnade samtidigt och urskilde ett och annat ord:

— Hvarför for jag hem ? Dumheter! Sentimentalitet! Hvad skulle jag här att göra? Lik är lik, dödt är dödt, det som är begrafvet är begrafvet. Aldrig gräfva upp, aldrig uppväcka. Jag är färdig. Och nu bort, bort, bort!

Här stannade han midt framför Palm, hvilken genast upphörde med sin marionettsvängning.

— Jag reser i morgon och vi packa efter

frukosten. Det kommer en vagn klockan åtta från — nå, det gör detsamma.

Palm kunde endast bockande stamma:

— Det ser ut att bli slädföre.

— Så får jag åka släde. Det är tjugu år sen sist. — Ställ in konjaken och säg till att jag vill äta.

I köket blef det en slags resignerad uppståndelse. Det var ingen af de tre tjänarna som ej tänkt sig en oväntad upplösning på hushållet, de voro städslade på den förutsättningen. Men före jul hade de dock icke beredt sig på en flyttning. Nu ville mamsell Vinroth besöka släktingar på landet, Beda hade en gift syster i Skåne och Palm en gammal klockarkärlek för Östergötland. Jägmästaren hade meddelat att allt bohag, et cetera, togs om hand af bankirfirman, herr Swartz utbetalade lönerna, och — egendomligt nog — kommissarien i Ladugårdslandet skötte resten, låste huset och såg till att allt var i aflämningstillstånd till vederbörande.

Hela eftermiddagen packades det och ordnades. En stor päls och en pälsmössa

hängdes i tamburen. Den stora svarta reskofferten, som hade ett visst tycke med en likkista, fylldes så småningom. Palm fick alla cigarrer, de uppdragna vinflaskorna och andra öppnade buteljer fördelades mellan tjänarna efter behag, Vinroth fick dessutom ett armband och Beda en brosch samt Palm ett cigarrfodral — saker som voro köpta i utlandet och tydligen varit afsedda till julklappar. Hushållerskan och flickan gräto då och då i hemlighet och äfven betjänten kände emellanåt en klump i halsen — det var något sorgligt och obegripligt, som smakade af lifvets orättvisa, öfver detta uppbrott. Och framför allt kände de att det var en mycket ensam man som drog bort mot sitt slutliga öde.

Det var en sak Palm icke kom sig för med. Han kunde icke förmå sig själf till att den dagen diskutera husbonden. Han trodde sig kunna gissa hvem han var — eller rättare varit. Och han visste att gamla Vinrothen anade detsamma, de hade på olika tidpunkter tjänat i ungefär samma hus eller

hos släkt till släkterna och hade reda på de hufvudsakliga skvallerhistorierna. Men det var ju länge sen och herrskapens intimare förhållanden förbehöllos de gamla trotjänarna hvilka på den tiden, underbart nog, voro både blinda och döfstumma inför utomstående och yngre. — Snärtan Beda kunde ju, förstås, ej alls komma i fråga, men någon gång efter afresan skulle han väl ha en pratstund med Vinroth. Men inte i dag, inte i dag!

Han sneglade bort till jägmästaren, som stod och plockade med några papper. Joo, det var en karl, i alla fall. Rak och militärisk. Svensk, på något vis. Den urgamla tjänarsatsen föresväfvade Palm: man skall inte tro att de höga ä’ lyckliga, nej, nej, nej. De ha det ibland värre. Ocih så måste de upprätthålla, på sitt sätt, det så kallade namnet. Brrr... Det visste han ooh hans gelikar hur pass mycket det var värdt numera. Och sämre blef det nog! För herrskapen...

— Palm, sade jägmästaren och kom in i sängkammaren. Jag har skrifvit ett bref, som du skall lämna till kommissarien i morgon

sen jag rest. Det ligger på skrifbordet. Alla tidningar, och dylikt, är bara att kasta bort. Hvad beträffar den där gynnaren, som hemsökt oss, får du ej vidare se honom. Tänk och tala hur du vill — det är likgiltigt. Men — Han

gjorde ett kort uppehåll.

— Men ju mindre, dess bättre. För dig själf, Palm!

Middagen serverades af betjänten i stället för af Beda, men den var öfver på tio minuter, herr Stenstrand rörde knappt vid rätterna. — Tack för mat! ropade han som vanligt och skrynklade servetten. Han sköt undan stolen och tände en cigarr. — Jag vill icke ha kaffe, förklarade han, nu gå vi hvar till sitt. Du, Palm, skall vara uppe här klockan sex. Qod natt allesamman!

Palm satt en stund i köket. Klockan var icke mer än half nio. De hörde jägmästaren gå därinne bakom låsta dörrar, fram och tillbaka, ut och in i rummen. Men han pratade icke för sig själf. Ej heller klingade något glas eller butelj. Endast lukten af stark tobak visade att han fortsatte att röka.

Då hushållerskan och flickan voro färdiga sade de god natt, den fåordiga betjänten var ett för melankoliskt sällskap i den allt annat än upplifvande situationen. Dessutom skulle man vara på benén tidigt, senast klockan fem, menade Vinroth. Palm funderade ett ögonblick — han ville fatta ett beslut. Kunde han inte sofva i kökskammaren i natt?

Där inne stod en soffa, han skulle bara hämta ett par filtar och en kudde. — Qå ni upp, sade han, jag stänger och går köksvägen.

Han låste verandadörren i dubbla slag, lät nyckeln sitta i, som Beda brukade, och smög tillbaka in i köket, hvars lampa han blåste ut. Så stod han orörlig bakom dörren

— och mycket riktigt: efter en minut hörde han jägmästaren, som väntadt, tassa ut i tofflor och ruska på dörren. Skulle han också komma ut i köket? Jo, sannerligen... Men han nöjdes med att stanna på tröskeln med ett ljus i handen och lysa för att se att nyckeln satt i inifrån. Därefter gick han på tå in i våningen, stängande alla dörrar.

Nu kunde Palm gå öfver till brygghuset. Han tviflade icke på att något var i görningen, att jägmästaren beredde sig på en ny sömnlös natt och att det brutala jockej-ansiktet ville göra ett fjärde besök. Förmodligen var han en penningafpressare, som visste något, och så pass mycket och af sådan natur att han var både farlig och oåtkomlig. Men Palm ville vara till hands om han skulle be-höfvas — man kunde ju aldrig veta. Han tyckte han var skyldig jägmästaren detta. Hur det än var skulle han aldrig få en sådan herre mer, strunt samma hvad som än lådde vid honom.

Det hade upphört att snöa och mellan molnen syntes stjärnor. Snön lyste i en blå-hvit glans, öfver den småbackiga terrängen bortåt Liljansskogen, på det stycke hage, som fanns kvar, i trädgården, på vägen, planen och nivelleringen mot staden, på tobaksladans branta tak och på träd, buskar och bergknallar låg snön som ett tjockt vaddtäcke. Betjänten höll sig tätt till husknutarna, när han kom ned till brygghuset såg han

hur hans fötter lämnat en kroklinje af spir i den tjocka snömattan. Ljuset föll ut ur jäg-mästarbostället fönster mot öster, pi gardinerna aftecknades Stenstrands rastlöst vandrande skugga.

— Nu är det snart slut, tänkte Palm, kanske redan nästa ir stir här en rad sidana där femviningshus vid en bred gata med ett schangtilt namn. Det blir minsann inte minga som skola minnas att härute bodde nigra veckor en underlig herre, som döptes till jägmästaren. Och sä godt som inga skola veta hans historia. Inte ens vi som tjänte hos honom.

Han hade kommit in i den alltid varma bryggkammaren. Men det var mörkt som i en säck och han miste tända ljuset. Sängen sig si inbjudande ut att han nästan ing-rade sitt beslut. Nigonstans knarkade en rostig väderhane, det lät obehagligt, och genom en springa vid pannmuren hvisslade vinden svagt. Palm kom ihig alla historierna

frin föregiende natt och sig pi den hvita väggens skugga af honom själf — ett stort

oformligt hufvud som nickade. Men han var ingen kruka och dessutom stod köksdörren olåst — han måste tillbaka.

Hur det nu var blef han emellertid sittande. Det var af lutter slöhet för tillfället, han skulle resa sig i nästa lilla momang. Flöjeln gnisslade, vinden pep, det ångade värme från ugnen. Nu skulle han ta filtarna och kudden och gå upp, nu genast. Han skulle inte sitta här längre i den dåsiga luften, det var en riktig länstol han hade, en sådan som prästerna på landet satt och lurade i med en långpipa och nattrock — den hade till och med skygglappar, som han brukade säga, att luta hufvudet emot. Och hvit och röd-randigt öfverdrag som pepparmyntskaramel-lerna.

Han spratt till och hörde sin egen snarkning. Min själ, hade han inte sofvit!

Palm gnuggade ögonen och såg på ljuset, långt hade det icke brunnit ned. Han rafsade till sig sängkläderna och stack byltet under armen, släckte och trefvade sig ut.

Det var icke minsta skifva måne, men

snön liksom själflyste, ett likblitt ljus öfver snölakanet. Villan tecknade sig konturskarp mot stjärnhimlen, på hvilken blott ett par ofantliga skybigar hvälfdes frin öst till väst, ej olika teckningen af kometsvansar. Betjäntens ögon vande sig genast vid öfvergången. Och han såg en rad fotspår som från tullsidan promenerat upp mot huset. Först till hörnfönstret och sen i en vändkurfva fram till verandatrappan och vidare uppför den. De svarta märkena, som tydligen satts af fötter i galoscher, liknade ett led af mullvadar i gåsmarsch. — Långt till höger såg han sina egna aftryck, och de nya kunde heller icke vara jägmästarens ty de ledde enbart upp till huset, voro icke dubbelspår, icke en återvändandes, men en kommandes.

Han hade så när släppt filtpacken.

— Hade jägmästaren märkt, att köksdörren var olåst? — Nej, ty spåren visade, att den nattliga besökaren — och hvem det var, var icke Palm osäker om — gått direkt upp till närmaste upplysta fönster och knackat på. I går natt badade hela våningen i ljus,

men i natt ville han säkerligen icke störa tjänstfolket, som han antagligen trodde sof på nedra bottnen. Och herr Stenstrand hade nog samma önskan. Han väntade äfventyraren, hade sändt dem alla i säng, ville ensam ta dusten med bofven. (För Palm var inkräktaren hvad som helst, tjuf, rånare, mördare.)

— Och nu hade han släppt in honom verandavägen för att minst väcka uppseende.

Palm betraktade fotspåren. Det var något hemskt med dessa svarta fläckar i den blåbleka ytan, som kommo i novembernatten från det okända upp till det ensamma huset. Och tätt bredvid låg denna trädgård, död och underlig, med en lönndörr och planket, som nu var svart i mörkret. Han tyckte han hörde mumlande stämmor.

Försiktigt smög han in. Köket var mörkt, dörren till korridoren stängd. Han tände en ljusbit inne i kökskammaren, tog af sig i skjortärmarna och drog af stöflarna. Med ett par halfslitna broderade tofflor på fotterna gick han ned gången ända till sals-dörren. Den stod på glänt. I den lilla tam-

burspegeln sken en ljuskil. Han stirrade länge på denna reflex och kunde till sist af-Itäsa återspeglingen. Det var nämligen en dubbelbild, i det att spegeln uppfångade en annan spegelytas återgifning — trymån i förmaket. Nästa rum till detta var skrifrummet och därinne voro de samtalande. Deras dämpade stämmor ljödo som ett

sammanhängande mummel, ett upprepande af ord, ej olikt framsägandet af en hebreisk bön.

Om Palm kunde ljudlöst komma in i salen, kunde han från ett visst hörn se in i trymån och möjligtvis i den följa händelserna i arbetsrummet. Till all lycka voro inga dörrar stängda. Då knackningen kom hade jägmästaren gått igenom alla rummen åt östra sidan och sedan glömt låsa, ja ens tillskjuta dörrarna.

Alla gångens dörrar knarrade mer eller mindre, betjänten sköt i sitt tycke en evighet på salsdörren. Till slut var den nästan half-öppen och han gled in som en skugga. Med handen följande skänkkanten gled han vidare ända fram till väggen och dörröppningen till

förmaket. Mycket riktigt, trymåns glas visade en grön interiör som i månsken, det var skrifrummet. Och på yttersta kanten af en stol satt mannen i gula rocken, han höll ena handen på knäet och i handen den lilla rund-kulliga och smalbrättade hatten. — Han såg mycket yngre ut utan hatt, hade knollrigt brunt hår och var i profil en ganska vacker karl. Säkert hade ett tämligen vildt lif åldradt honom i förtid, han kunde ej vara trettio år, kanske blott några och tjugu.

Palm böjde sig ännu mera fram — det var svårt att se hvad de hade för sig, man såg ju allt baklänges i spegeln, det han var van att ha till vänster i skrifrummet fanns till höger inom trymåns ram, och tvärtom. Likaså den bit förgrund af förmaket, som gafs i spegeln.

Jo, nu såg han. Jägmästaren satt vid bordet i en vanlig stol och läste ett papper, eller ett bref. Men ett stort bref i så fall. Och han satt så att främlingen höll med en hand i ett hörn af brefvet och följde med läsningen. De läste bägge två på en gång,

båda halfhögt, men jägmästaren litet högre. Däraf kom den besynnerliga recitationen, hvars ton liknade en frammumlad bön.

Palm lyssnade och gjorde en åtbörd af missräkning och förargelse. Det var engelska som lästes. Han förstod det på ljuden och enstaka ord. Nu var det slut. De sista orden upprepades tre gånger. Det var en fras som fastnade i hans öron: So help me Qod! läste de.

Jägmästaren vek ihop papperet och räckte det tigande till mannen. Skulle de tala engelska? Nej, nu kom det på svenska och det var herr Stenstrand som började:

— Det är icke så! sade han.

Den andra for upp, men jägmästaren lade en hand på hans axel och tryckte honom ned på stolsätet.

— Det är icke så! upprepade han i lugn och bestämdt öfvertygande ton. Det är icke så. Sitt still och var tyst. Du skall få bevis. Nu vill jag ha fred och ro.

Jägmästarens raka rygg vändes i spegeln och dolde bordet. Men det klack till

i iakttagaren ty vid denna rörelse blef ett hörn med tidskrifter starkt belyst af den gröna lampan. Och öfverst på tidningen med det laxröda omslaget låg åter den lilla svarta medaljongen, hvars korallkvist harmonierade i färg med underlaget. — Den hade sålunda kommit tillbaka!

Liksom läsande lyssnarens tankar vände sig Stenstrand om med medaljongen i handen. — Hvad tjänade det till? sade han föraktfullt.

— Å nej, svarade inkräktaren och lät hatten rulla mellan fingrarna, den var jag heller inte efter då jag kikade in genom fönstret sen den där betjäntidioten gått ut. Men då jag såg den ligga midt framför näsan på mig kunde jag inte låta bli att se efter om porträttet satt kvar. I detsamma hörde jag honom öppna grinden och det var bara att släppa taget i karmen och hasa öfver planket. Det var inte min mening att behålla den — den är ju värdelös utan

mors bild.

Palms öron förlängdes i hans inbillning till dubbel storlek. — Mors bild? Han ön-

skade att han vare nere i brygghuset, det här var saker som icke skulle höras.

— Mors bild, härmade jägmästaren med ett obeskrifligt tonfall. Hon var icke din mor mer än hon var min. Hon —

— Nej nu går det för långt.! utbrast mannen och knöt handen* som hvilade på bordet. Min mor är icke min mor, hva? Ens far har en svårt att bevisa så här utom lagen, men om ni tror att ni också ska kunna förvända synen angående mor så hugger du i sten så Stenstrand du kallar dig! Jag —‘

Jägmästaren vände sig på stolen och ehuru Palm icke kunde se hans blick i spegeln kände han den. Mannen tystnade i ett sorts undertryckt morrande likt en hund.

— Tig och hör på hvad jag säger, sade Stenstrand. Din far var min bror, han är död. Du har fått allt hvad du kan begära och mera till. Han var icke rik, men du fick en förmögenhet i din ställning. Hvar gick den? På bordeller och i spelhus i Frisco och Chicago. Du fick en ny af mig, litet då och då, undan för undan. Hvar är den? På krog-

diskar och i alla slags hålor från Stilla hafvet till Atlanten. Nu skall du få för sista gången en summa ett för allt. Sen ser du mig icke mer, hvart du än må resa. Ty dit jag tänker fara, törs du inte följa med. Och så, hvad din mor beträffar — henne var det icke, ehuru det kunde se så ut för dina ögon, genom de bref, du lyckades stjäla. Men det är oftast icke som det ser ut här i lifvet. Här får du läsa ett bref, som i morgon lämnas i rätta händer. Det är en kopia af originalet, hvilket också sändes dit det skall — till min kvarlefvande släkt. Där finner du alla bevis, bevittnade attester, dödsbäddsförklaringar, utdrag, och så vidare, hvilka äro ofelbara. Men det betyder ändå mindre —

— Ja, hväste plötsligt främlingen och ryckte undan sin arm, ja det betyder mindre. Ty hvem dödade min far, hvem gjorde det?

Till Palms oerhörda förvåning svarade Stenstrand utan minsta skälfning i rösten:

— Det gjorde jag. Men det var icke mord som alla trodde, icke ens dråp, som senare troddes, det var olycksfall, för att ej säga

sjätfmord. Det var i självförsvar — i alla händelser — di min bror vände vapen emot mig och jag vred det ur hans händer. Han föll själf öfver den knif han sökte stöta i mig. Nog härom! De som behöfva veta det, veta det. Jag är en fri man och en glömd man, jag kan godt säga en död man. Jag har lidit mitt straff och jag har själf — med två tomma händer, ty jag var fattigare än min bror, jag ägde intet, arbetat mig till hvad jag nu har. Jag lämnade mitt land med hat och jag kom öfvermodig tillbaka. Det var en dumhet, som alla chimärer, en dumhet och en svaghet, ty hvad hade jag väl att vänta? Jag drogs hit och jag kom i sista stunden, jag hade fått veta att huset skulle rifvas. Vet du, din stackare, att det var här, här i detta rum som din olyckliga far drabbades af sitt öde, och att det i går var årsdagen? Men det var icke sant, som endast djurisk illvilja kan hitta på, att mördaren, det vill säga jag, släpade liket ut genom den där dörren och begrof det i trädgården. Han dog vid full sans och berättade själf hur allt

tillgått. Men jag var ju dömd ändå, och därom är intet att säga.

— Och min mor?

— Din mor kände jag icke. Men hon var syster till henne hvarom vår strid och all vår oenighet gällde. De äro alla döda

— alla, alla. Jag löfvade din far vid hans sista andedrag att sörja för dig, om möjligt. Det har jag gjort. Du var en dålig afkomma, men något har du till försvar: du föll i ännu dåligare händer — min släkts fiender, som ville fullborda vår undergång och därför begagnade dig. Läs nu dessa papper!

Betjänten hörde hur ett kuvert slets upp och därpå rasslet af papper. Han tordes icke flytta en fot, ehuru hans ben sof, och det kröp som ettermyror inne i det. Han stödde handen mot salsskänken och blef stående som en fakir, hvilken är beredd att förstelna. Nu mindes han namnen, både släktens och fiendens — ack, de betydde icke mycket någondera nu för tiden, och snart vore väl grenarna utslocknade. Men han skulle icke säga220

något, det var en slags ära och botgörelse för att han lyssnat.

— Och hvad skall jag nu göra? hördes den buttra stämman, men den var ej fullt så trotsig som förut.

— Du skall resa liksom jag. Här hemma ha vi intet hem och du har i alla händelser ingen mer som hjälper dig, du kan tvärtom få allvarliga obehagligheter. Den sedel jäg gaf dig är stor, och på konsulatet i London ligger resten. Qå nu tillbaka till den där skogvaktaränkan, som du bott hos, och visa dig icke mera här.

Ett mummel blef svaret. Palm urskilde något om att mannen trott att Stenstrand gaf sig i väg för alltid då han reste hem till Sverige. Ännu några meningar växlades — han uppsnappade ord om medaljongen, om falskt bref, om att modern och hennes syster varit lågt och'fattigt folk annars hade det nog gått annorlunda — i alla fall-------------

Så skrapade Stenstrands stol och Palm makade sig med hårdt klappande hjärta bakom dörren. Han såg skuggorna af deJÄGMÄSTAREN 221

två männen passera, hörde nyckelns fall i låset och visste att jägmästaren kom ensam tillbaka. Därpå hörde han honom sucka tungt och slutligen snyfta inne i skrifrummet.

Det sista han såg i trymåns gröna glas, innan han smög ut, var en böjd rygg och ett par skakande skuldror i en grå jaktrock.

Men nästa dag sedan vagnen rullat bort med jägmästaren och äfven mamsell Vinroth och Beda gifvit sig af, stod Palm kvar och väntade på herr Swartz. Som han stod på verandan i Otto Stenstrands ställning med händerna på ryggen föll hans blick på flaggstången och det gick ett skimmer öfver hans runda betjäntfysionomi. Han gick in i trädgården uppför midtelgången och öppnade lusthuset. Där lågo de båda vimplarna.

— Jag vet inte om det brukas, sade Palm, men det ger jag attan...

Och han kastade den amerikanska i en vrå, fäste den blågula vid linan och lät den ensam gå på half stång.222

Han var en bra typ, Palmen, ocji lefde länge, och sades vara tät och ha egen kåk nånstans. Patriotiska sällskapets medalj hade han också.

Berätta kunde han, fast det var mest fragmenter, men hvad är lifvet annat än episoder och fragment er? För en pojkvask, som ej var bortskämd med 'nöjen, var d.et en högtid att ibland någon lördagskväll fi sitta i en vrå och höra pi när några gamla tjänare och vaktmästare, hvilka alla äro weg, togo sig en pratstund och en toddy på källaren Göta vapen — som för resten också är borta!OPUS 23Moderato.

Ballade Opus 2$.

cs^Tft

ialea —^

p dolce

I.

I den fattigare delen af en större stad bodde två familjer, som hvardera hade två ‘barn, en gosse och en flicka. .'Barnen voro ungefär jämnåriga, brodern något 4r äldre än systern. De voro mycket goda vänner, lekkamrater och skolkamrater. Pojkarna höllo ihop för sig och flickorna lekte tillsammans med ett par trasdockor, åt hvilka de voro mammor.

Men då skymningen föll och barnen skulle in från gårdar och portgångar lades också dockorna 'till sängs «och de små möd-rarna sjöngo vaggvisor för dem. Sängarna voro trälådor från specerihandlaren på i hörnet, och sängkläderna voro lappar och klutar.

Den ena flickan, som hette Minna Arnold, hade vacker röst, och det var hon som sjöng under det Klara endast nynnade. När de båda pojkarna syntes, arm i arm och med dröjande steg, låtsades flickorna att det var deras män som kommo hem från arbetet på fabriken. Och de tystade på dockbarnen, hvilka voro kvällssömniga och skrikiga, och sade att nu kom pappa — då var det bäst att vara snäll. Klara lekte att hon var gift med Minnas bror, Emil, och han var så stor och stark och skulle bli förman. Men Minna nickade åt den bleka och blonda Frans Björk och fortsatte att sjunga vaggvisan, sakta vickande docksängen. — Hon sjöng:

— Vyss, vyss, lilla barn,

sofva sött och länge — länge.

Det var några ord som hon själf hittade på och äfven någon fras hon hört om döden, att den är en sömn för evigheten. Men melodien smög sig full af vemod till dessa ord, beklämmande och klagande som en vilsegången människodocka i en stor skog. Frans,opus 23

som dröjde i bakgårdsdörren, lyssnade, underligt berörd. Han var musikalisk, men visste det icke. Han lyssnade och kunde ej göra reda för intrycket Det var så tungt och ensamt och förtvifladt. Han ville gråta. Skymningen blef tätare, gården svartnade, mot en brunröd himmel restes alla de fula fabriksskorstenarna. Och ur mörkret sjöng Minnas späda röst, vaggvisan var en suck, en tår, en bön, ett lifvets vanmäktiga, ångestunder-tryckta largo.

Det fanns i staden många vackra byggnader, parker och planteringar. Där stodo byster och statyer omgifna af praktfulla blomsterrundlar och där spelade militärorkestrar utanför dyrbara kaféer och restauranger. Vattenkonster och fontäner sprutade och sjöngo, om kvällarna stego raketer mot den mörkblå stjärnhimlen och läto de fallande skotten speglas tillsammans med kajernas lyktor och fartygens lanternor i svart och guldormande vatten. Där var terrasser och strandpromenader, torg och vackra teatrar,

•och (där fanns också ett museum med många Jconstskstter. — Men altt detta låg' långt iborta ifrån den tattigaie stadsdelen.

'Därför var det som en fest, då ite ;fyra unga en helgdag eller annan fridag fingo beröka dessa stadens mera privilegierade om--riden. Det var nästan som en resa till främmande städer. De kunde .fara med ångslup eller :åka; med .spårvagn, men det var ändå ro-ligaTe att gå. Färden gick genom långa, gator, hvilka sågo ut som ny tvättade till söndagsmorgonen, och öfver broar, där solen glänste -i strömhvirflama kring pelarna och under hvalfven. I alla kyrkor ringde klockor så

det dånade i luften, alla människor voro i

-bättre-klädda än på hvardagarna, och då det kom en vaktparad, hade den plymer i ;kaskarna och musiken spelade dubbelt starkt -en klingande rhögtidsmarsch. Den gick rakt tupp till det gamla slottet på hvars tak landets

flagga vajade, visande att Jcungen var hemma.

Sedan öppnades nationens museum <och det var det märkvärdigaste. Det kostade ingenting, inträdet var fritt .och där gingo deOPUS 23:

omkring i: salår och galleri enafi raarmcm och porfyr på* bonade golf: och emellan: underbara» konstverk. Det var som i ett slott' med: da sällsyntaste dyrbarheten möbler och fajanser; dräkter, rustningar, vapen och siden;, taflor: från;alla länder, och antika bildhuggararbeten;. De blefvo så trötta att de knappt kundestå.påi benen, men då.fanns det mjuka, soffor, af röd! sammet att sitta på; och. ljuset föll in genom; höga fönster och målade rutor som' sutto i? takel Det var många våningar adr. massiva;, skulpterade dörrar och: breda,, mattbelftgdap trappor. Emil drog dem från sal till.saij. de: voro färdiga att'digna, men han. var; stark-acht outtröttlig' — det var alla målningar och; taflor som intresserade honom: Han; fick: aldrig nog, blef aldrig mätt. Han: såg lika: länge på dfem allesamman&,äfven:pådfemsom icke voro roliga, eller föreställde någraLhisto* riskt: eller en annan: händelse, ja* som. inte ens voro färglagda utan. liknade, tryck: dier blyertsteckningar. — Om jag kunde: bli. målare, sade'han, om jag bara fick: lärai mig rita>!230

Men då muséet stängdes blef det Frans’ och Minnas tur. I parkerna spelade de stora kaféernas musikkapell och där blefvo de stående utanför spaljéhäckarna och lyssnade till nummer efter nummer. Emil och Klara spat-serade i gångarna bland de öfriga söndags-promenerande, men de två andra rörde sig ej från sina platser, rädda att de skulle upptagas af andra i massan. Äfven då det fanns plats på någon af sofforna i alléerna satte de sig icke. Och då en paus kom gick en af dem och köpte några kakor i ett bakelsestånd — annan hunger kände de icke. Vid en vattenkastare drucko de ur tennskopan. Och sedan hörde de ånyo på potpurrierna och uvertyrerna, marscherna och valserna från orkesterestraden.

— Jag ville kunna spela, sade Frans, och du, Minna, skulle sjunga.

Det ena paret knotade öfver det andra. Nu måste de hem. Det blef bannor öfver den försummade maten. Och till sist återvände de till sin stadsdel, dödströtta och med släpande steg. Det var en hel folkvandringopus 23

hemåt a! svarta, lutande gestalter och små gråtande barn. öfver proletärhusen, hvars fönster tycktes grå som spindelväf, döda och dammiga som den, stod den gula aftonhimlen med någon ensam och sorgsen stjärna. Nu var gatans granit åter solkad och hård, morgondagens slit väntade hotande och Frans förnam på nytt innerst i sin själ vaggvisans klagande och trötta tema.

*

Vid ett vackert torg i staden låg den gamla operan och att en gång få komma där var Frans’ och Minnas barndoms högsta önskan.

Till slut uppfylldes den.

Långt innan löftet infriades talade de om denna kvälL Emil och Klara skulle också med, men det var för dem mera synen än hörseln som skulle tillfredställas, ögats njutning före örats. Emil tänkte på dekorationerna, om hvilka han läst och hört, och flickan fråssade i tanken öfver de dräkter som bars232

afr sångare och sångerskor och af dem som: dansade i baletten. Frans tänkte på orkestern, hvilken var större, än alla parkernas tillsammans och som hade instrument som han aldrig sett, ja, inte ens anai Det stora underverket' att- hålla ihop alla dessa- stämmor* att få dem i- samklang och att uttrycka hvad kompositören menat» det skulle han, nu. bevittnai Minna föreställde sig den berömda tenoren; och den vackra sopranen — hon såg dem i månsken och hörde arior och duetter, men också applåderna, och hon neg för sig själf som primadonnan under

blomsterregnet Alla.de kände, som varit på operan; måste berätta om undren därborta. Det fanns både snickare och målare och skräddare, som når gon gång haft med teatern, att göra, och de visste skolkamrater, hvilka varit statister där en dier annan afton. I leksakshandlarnes fönster funnos dockteatrar och i boklådans stado -porträtt af alla skådespelare och. artister i deras-roller. — De studerade de hvita affischerna som. sutto klistrade på svarta taflor under trottoartaUet, och de gingo in> i för--opus 23

stugan; där. biljettluckan, var,.de kände vännen och gasoset, teaterns lukt,, från trappar, och korridorer. De: funno-en väg genom, skräpiga gärdar ordt smala passager oeh smällande fjädérdörrar,. ända ifrån porten vid: den. stora strömmen, där personalen gick in, och till en ingång midt emot' den stora kyrkan;, där. det var. en> trädgårdservering. Det var-: ett: riktigt äfventyr,, ooh de tyckte sig vara bakom kulisserna, d& de sågo smala brandstegar’ af! jim> klättra uppför sotiga murar, odrsmåirödg-gaa» bloss; brinna. innanför glober af: mässingstråd; Och en afton sågo de kungen- komma, han gick in från det vackra torget, och framför hans- vagn redi en förridare med flammande och; rykande fackla, som sprakade - gnistor i: den frostiga luften. Det var så grant som; det miste vara pi; teatern.

Och sii kom. di denna kvåll

De sutto däruppe på fjärde radens sida i. sina bästa> kläder och allt var så besynnerligt; Bara det att gå hemifrån med de stora gula; biljetterna* som voro-riktiga tjockapapp* kort med ett'stort nummer, och. ett lyrvapen.234

pi, hade varit en kittlande stämning af förväntan. Och så se torget där den historiska kungen till häst red högt upp i mörkret, hvilket kandelabrarna ej kunde skingra, och snön på marken, hvars spår, både efter slädar och fötter, ledde till den upplysta teatern. Människorna som trängdes under takskärmen, slogo med glasdörrarna och stodo i kö i vestibulen, programmen med den tragiska och den komiska masken, vandringen uppför de många trapporna, den smala krökande korridoren med alla de på glänt stående dörrarna som visade mystiska glimtar af salongen och släppte ut vilda och brutna ljud från orkestern som stämde instrumenten. Allt var en saga som berättades och blef verklighet. De smala bänkarna med de urblekta röda öfverdragen, trappstegen ner i logen, barriären, afbalk-ningarna — hur underligt! Och uppöfver ännu en rad, den femte, riktiga bås. Det svindlande djupet, där en massa ljus lyste under skärmar och alla de små, små musikanterna stämde och stämde, skrufvade, tutade, spelade till, drogo ett stråkdrag, klämde påopus 23

stämmor och profvade munstycken och ventiler, det var underbart! De fina herrskapen som småningom fyllde golf och rader, den tomma kungalogen med kronor på klädet, den oerhörda ridån som stupade ned som ett Niagarafall, och scenbågen högt upp i taket, där änglar med basuner sväfvade och höllo rokokokungens namnchiffer på vapnet i guld och blått — han som (tänk det!) fallit därinne för ett skott på en maskerad. Underligt, underbart! Och nu blef musiken starkare, flera och flera toner blandades, flera ljus tändes, det började mullra, starkare stämmor trängde igenom, nu kom löpningar, drillar, rullningar, det började liksom ordnas, melodier trängde fram och stego upp ur myllret i orkestergrafven, kaos ljusnade, reddes ut, trängseln blef större, men ljuden renare, alla dörrar smällde liksom i vestibulen, ett sorl af samtalande steg och föll, nu var det bara stråkinstrument, som strökos och hartsades, nu kom mässing och bleck och nickel, och så stråkar igen, stora, små, första och andra, å hvad de spelade om hyarandra! Och alla230

andra instrument, af; trä, flöjter, klarinetter och' stora: tinga* svarts med klaffar, raka som rörj krokiga som ormar — där var en guld-skimrande' harpa och dir borta, trummar adr pukor; Nu .gick den stora kronan. medmingä; hundra: ljus ända upp-i taket, hela. den tyg-omvitade: bärstången försvann i ett hil, dét mörknade: och blev dödstyst, en liten, insekt framför sufflörluckan lyfte en svart arm med» eir. Inrit hand. med en; svart pinne; Och: så-brusade uvertyren, fnun, det sade klack i. allai hjärtan, alla.öron vidgades och;ögonen slätos». Frans-satt- med

Minnas hand i. sin* där nere spelade de som ingen, människa nigonsin. i hela världen trott att någon människa kunde spela/— detta, var mer än lifvet, kände, gus» sen. Hör Minna! hviskade det i hans. bröst, i; hans' hjärta» genom hvilket musiken, ström» made sonr en flod. Och: hör Frans! hvi*-skadé det- tillbaka ur - flickans innersta där tanema: fläktade som vinden i en eolsharpa. Emil och. Klara sutto. med öppna, munnar* alldeles bakom dem, men de. väntade på. att' den. stora väggen skulle höjas liksom kronanopus 23

— då först började sagan riktigt. — För Frans kunde musiken ha 'fått fortsätta >i •evighat

'Och så gled .aftonen från akt till .akt ochde såg» rödt ljus och-blått .ljus,-.grönt oeh gult, odet var månsken och silfver,-det1 var;sol och guld, där var ^städer och landskap, him-imel och i helvete, en .röd man -.var 'djäfvulen oeh en hvit kvinna en ängel. Det .var en 'saga, en -af de största, som diktats, dar var .tårar och .pärlor .i musiken, rösterna klungo öfv erna turliga, hälften af • hvad de sågo och hörde förstodo barnen ej, men allt var lika underbart hela tiden — hela tiden. Det är ‘blott en gång i lifvet så. »Hela tiden» kommer aldrig tillbaka, så snart, så obegripligt snart styftkas den ut i olika -valörer och .värden, det är icke blått > eller rödt eller guld och silfver hela 'tiden, -utan det :är -stona stycken af grått och svart och jämmer och elände. Men nu var allt lika, musiken och stämmorna sjöngo i samklang ofch vare sig att det betydde gråt eller jubel var det lika bedårande och 'berusande. Sågo238

de icke allt däruppe, så hörde de desto bättre, utan att v.eta det sutto de på bästa plats. Och när allt till sist var öfver, när ridån obevekligt sänkts och människorna strömmade ut, tyckte Frans och Minna att det slocknat alltsammans som stjärnskott i natten, som ett eko i en väldig och susande skog.

De stodo på gatan, i snön, mellan spåren af medar och skor och sågo häpna på hvarandra. I deras hjärnor tumlade det som en karusell och ännu voro blickarna bländade, öronens hinnor i dallring. Hvad natten var kall och tyst, hur öde voro gatorna, hur mörkt var det icke under vintermolnen! Något sådant skulle aldrig mer hända. Icke på samma sätt.

Då Frans låg i sin säng och ,ej kunde sofva hörde han musiken. Men det var icke samma melodier som på operan, det var hela orkestern, ja, en ännu större, det var en orkester öfver hela staden — gud vet för resten hvar sådana tankar kommo ifrån ? Och denna stora orkester spelade, men fastän det lät lika vackert, om ej rent af vackrare än påopus 23

teatern, så innehöllo melodierna något så hopplöst, ett förtviflans utbrott, en suck så djup, som endast kan komma ur ett människohjärta hvilket känner lifvet genom toner.

Och ehuru han icke kunde fatta innebörden visste han nu att med musiken följde lifvets lycka och kval.

*

Operakvällen stod för dem alla fyra som det upplefda äfventyret, men af olika skäl. Om hos Frans den slumrande musikbegåfningen väckts, hade hos Emil ytterligare stegrats en önskan att handgripligt omsätta anlagen för färg och form. Han snickrade ihop en liten dockteater, tecknade, målade och klippte ut alla figurer, kulisser, fonder och andra dekorationer. Det var papp och papper, lim, tändstickor, askar och de billigaste vattenfärger, men det kunde icke nekas att det var duktigt gjordt alltsammans. Det visade både öga och minne. Och Minna sjöng dag ut och dag in repriser och brottstycken, stumpar och240

öfveTgångar ur verket Hon gjorde mer §n tdet, .hon agerade .i hemlighet den olyckliga

- sångerskan, hvars blonda flätor och oskyldiga .ögon uppväckte afgrundens begär. För Klara •var det däremot själfva teaterbesöket som diclhet, hvilket utfyllde hennes dagliga tankar efter den minnesvärda aftonen.

—:Han;kunde icke tänka sig högre framtida lycka än många kvällar få sitta så, men med Emil och som hans fru.

Egentligen var det sålunda Frans som ipå sätt och vis fått både mest och minst' i 'behållning. Ideellt varhan måhända den. rikaste af kvartetten — han visste han tillhörde musikens utvalda .broderskap. Men i realiteten >fann i han intet uttryck .för hvad som sjöng inom honom. Han kände icke noterna och ännu mindre hade han tillgång till ett instrument. 'Och -han kunde hvarken sjunga .eller eirehvissla. Hvad den saken beträffade kunde ;han .godt ha .varit dof och :blind och stum, melodierna spelade inifrån. Att låta dem.gå vidare, det kunde han icke.

'Som^minnenafrånieatevkvällen efterhandopus 23

ordnade sig, liksom de förvirrade stämmorna ordnats i orkestern, trädde en och annan detaljerinring fram. Det var ansikten och individer, mest från pauserna. I en mellanakt hade han bland annat iakttagit en blek och dåligt klädd man med rufsigt svart hår, i hvilket en och annan grå lock stack af. Hans kläder skeno som blanksvärta, hans kängor hade sprickor i lädret. Och skjortan var solkig, kragen grå, manschetterna fran-sade. Då stod han och drack öl i den lilla serveringen för de öfversta radernas publik. Sedan upptäckte han honom i salongen. Då satt han med hufvudet i handen, strax bredvid dem, men ännu närmare scenväggen. Han stirrade ned i orkestern som förtrollad, hans ögon lyste likt kol. Det var något förryckt i apparitionen. Men Frans glömde honom hastigt för allt som hördes och skedde där nere. 1 nästa uppehåll såg han på honom och nu var ansiktet uppsvälldt och rödt och alldeles vått af tårar. Ja, han grät, man kunde höra snyftningarna komma stötvis. Sedan lade han ej mer märke till honom.

Men en dag gick han förbi porten till huset ute pi arbetarmalmen. Han hade samma slitna och sjaskiga kostym och därtill raglads hatt litet. Han tecknade med ena handen i luften* eller kanske slog takt. Några gatpojkar rusade upp ur en rännsten och skreko fula ord. efter honom. Han försvann i en port. några hus längre upp.

Hvem var han? Och han hade också, liksom de, varit i äfventyrslandet den kvällen! Han bodde liksom de härute och var fattig som de. Hän var full — det var icke så ovanligt i kvarteret Men han vaT icke arbetare, Frans mindes nu att hans händer varit hvifta och med smala fingrar, fast kanske icke riktigt rena. Ha» var något som borde' ha varit annorlunda. Det var en melodi också öfver honom, men en beklämmande.

En afton i skymningen såg Frans genom köksfönstret hur den lurfviga figuren kom ut ur mjölkmagasinet tvärs öfver gatan med en liten papperspåse i handen. — Hvem är det? frågade han sin mor och pekade.

— Det är en afstgkommes musikant, svarade modern med outsägligt förakt i rösten.

Också skynaaingen spelade för gossen. Denna gång något så sorgligt- att haa måste snyfta mecb

Begreppet konsttur var sväfvands. Irrans kände strängt taget endast en typ — den aom satt och kopierade uppe på muséets tafvel-afdelning om hvardagarna och som han sett blott en gång. Emil blef stående orörlig, iakttagande allt,, färgskimcet, penselbunten» tuberna,, flaskorna, linnetrasorna, paletten och staffliet. Det kunde vara en ung man^ som målade, men också en gammal fru med pin-cené och löslockar. Man blef stående, mä” tande, värderande. Det var konstnären.

Oeh en sådan vitte Emil vara;

Teaterfolket var också konstnärer. De som sjöngo och uppträdide; Om författare kade ham hört. och läst, de voro diktare, skalder, konstnärer. Naturligtvis också bildhuggarna. Men dessa tvi senaxe kategorier hade han aldrig sett i lefvaad* lifvet —- endast

deras verk, böckerna i boklådan, statyerna på torgen. — Var också folket i orkestern konstnärer? Den afsigkomna musikern?

Och var det en sådan han ville blifva?

Men det behöfdes intet grubbel. Nu voro de alla stora — de hade för länge sen konfirmerats och därmed voro de, som andra arbetarbarn, färdiga att träda ut, att börja, att förtjäna och bidraga. Flickorna hade att välja på verkstaden och butiken, möjligtvis också sömmerske- eller skrädderiyrket, tjänarinnorna kommo från landet. Pojkarna väntade fabriken på. Ville de ett yrke skulle det dock icke hindras, men i lära måste de.

— Jag vill bli målare, var Emils stående refräng, så kan jag komma på teknisk aftonskola, jag kan få hum om dekorationer och kanske komma ut till utlandet. I värsta fall tapetserare, som dekoratör kan jag också få tillfälle till undervisning...

Minna var i målbrottet, hon kunde vänta ett år eller par, hon drömde om friplats vid akademin. N^- Ville hon till börja med lära något lätt, det var en konditor som ville haopus 23

henne, både i bageriet och bakom disken.

— Men lilla Klara skulle sy västar.

Frans undrade om han icke kunde få någon hjälpplats i en musikhandel eller ett pianomagasin. Vore det icke en början? De gingo om söndagarna utåt landet, där den stora kyrkogården och det gamla lustslottet lågo, och dryftade framtiden. Det var tyst därute, snön låg mellan höga stammar och i ett litet krypin serverades glögg, kaffe och våfflor. Men äfven då de någon gång sutto kring ett lågt fönsterbord och sågo ångan från de varma kopparna imma rutorna, hvilka svagt gåfvo återsken från en tidigt röd vinterhimmel, stod spörsmålet som ett osynligt frågetecken emellan dem. De läste det i hvarandras ögon när blickarna möttes öfver ett glas eller en brödbit, och hörde, sågo, tänkte det i hvarandras ängsliga miner. — Nu var barndomen slut, och Frans tyckte han kunde göra den känslan i en melodi. När den spelades skulle man ha samma hisnande förnimmelse som i en stor slänggunga, då den går än upp, än ned. *346

Det blef emellertid en lösning som de äcke väntat sig. Arnolds emigrerade.

Familjen Björk tog det -som något ofattligt. Massor reste till Amerika, flera och flera ‘drogo bort Men det var mest ungdom. Orsaken här var fru Arnolds död. Hon bade Jänge tärts af nigot inre lidande och en dag kom det - så plötsligt Hon kördes tifl sjuk-fatsét, kom på operationsbordet -och -dog. Kräfta, antogo vännerna, ehuru doktorn Icallat det något annat.

Arnold hade en bror där ute i västern som det gått bra för. Han var bas vid .ett stort faktori. Nu skref han att han gärna tog både Emil orfi Minrra, själf hade han inga barn. Och ville brodern komma med, så fanns det utkomst för honom också.

— Ensam blir jag inte kvar liär, förklarade Arnold för Björk. Det var inte som det skulle vara. - Ända sen den nya verkmästaren kom hade han icke trifts. Det hade varit tal om att han själf kunnat tänka päopus 23

verkmästarplats — han kände maskinerna lika bra som ingenjörerna. Nej, nu reste han.

Det var något främmande öfver Arnold, trots hansi svenska börd. Han var mörk och häftig. Också inbunden, och själfva namnet lät ju tyskt. — Han kanske stammar "från de där vallonerna, menade Björk.

Hemligt gaf Frans sin far rätt Nu sig han det själf. Det var oro öfver den gamle, hur lugn än Emil var. Hos honom fanns i stället något obeskrifligt starkt och stadigt, brutalt måhända. Men Minna var flyktig, tänkte ynglingen med

bitterhet Hon sjöng och trallade dubbelt gladare, hennes ögon lyste vid tanken på resan. Nu först såg han hur vacker hon var — eller skulle blifva. Och -Iton hade mörkbrunt hår och det skiftade af både svart och blått i blicken. Systern var blond och blek som han själf, men Minnas hy hade en annan blekhet som var finare än Klaras och de vanliga storstadsbarnens, joo

— något främmande var det hos dem!

Så kom dagen då de skulle resa — den kom så hastigt som allt annat kommit den248

sista tiden. Det var som om den hoppade öfver veckans närmast föregående dagar, lördagen förrann, den sista söndagen gick och måndag och tisdag märktes ej. Tidigt onsdag morgon följde hela familjen Arnolds till stadens centralstation.

Det var kallt, mörkt, ruskigt. Här och där brunno ännu gaslyktorna.

Planen framför den gråsmutsiga och nedrökta järnbanegården låg i ett dis, gråsmut-sigt och sotigt som byggnaden och modden på stenläggningen. Lokomotiv hvisslade gällt och ångestfullt.

1 vestibul och väntsalar lyste det gult. Kärror slamrade.

— Finns det något hemskare än en järnvägsstation? undrade Frans, huttrande i det kalla korsdraget.

Och på perrongen var det ännu ohyggligare. De knuffades hit och dit, kommenderades af en agent fram och tillbaka. Deras repombundna utvandrarkistor behandlades ej sämre.

Det var det tidiga, billigare tåget söder-OPUS 23

ut till en stor hamnstad. De skulle resa hela dagen genom sitt långsträckta land.

Längs räckan af de fula bruna tredjeklass* vagnarna stod hopen af gråtande släktingar och vänner som lämnades kvar. OenQm kupéfönstren sträcktes grofva och magra, starka, unga, svaga, darrande händer till farväl. Klara grät konvulsiviskt, men ingen tystade på henne.

Emil hviskade till Frans:

— Ni komma efter om vi få det bra!

Öfverallt hördes förvirrade rop, frågor

och svar, uppmaningar:

— Ha ni matsäcken? Qlöm inte skrifva!

Sänd adressen! Måtte det allt gå bra... Skrif

— glöm oss ej — skrifva--------------

En kväljande rök och ånga sam i moln under det svartnade glastaket Nu ringde en klocka, dörrar smällde, koppel och buffertar darrade. En hvissling som besvaras från maskinen med ett vrål.

Och för sista gången knytas händer i hvarandra, alla näsdukar vifta, det stiger ett mummel af sorg och förtviflan, hjulen börja250

ratta, ttet dunkar pustande som af jättelungors suckar, nigon hurraT och en annan -skriker högt — .de resa, de fara bart, tiget glider ut i det gri, nu ser man icke längre ögonen, endast hvita och svarta fläckar, altt försvinner och endast tomhet och sorg är tillbaka.

Klara gråter som förut, fm Björk torkar ögonen, Frans känner en hand krama sitt hjärta som om det vore en

svamp. Hur skärande äro icke tonerna, det gnisslar som på brustna strängar, ljus och ljnd äro lika obarmhärtiga och nu gör allt detsamma, för nu är allting slut Han hade icke ens fått kyssa Minna ett sista farvälopus 23

II.

Det gick månader innan Björks hörde från de utvandrade Arnolds.

Under denna tid hade f rans börjat på titt stort hvitvarulager i den gamla affirsdelea xf staden, tian stod fyra trappor upp i ett moderniserad* gammalt hus vid en smal och krokig gata, hvars alla hus voro batiker v.Ut batiker, affärslokaler, kontor och upplag. Gasen bratra hela dagen och lyste öfver «tt systematiskt virrvarr af lår ax, kartonger och askar, ur hvilka packades upp och packades ned, mättes, skrefs upp, numrerades, jämfördes, kontrollerades och verifierades med kontofairanter, fakturor, fraktlistor och be-Rtäiiiringssediar. En varahiss gick upp och252

ned genom alla våningarna, på smala spår löpte små lastvagnar, staplar af domestik reste sig som pelare och luktade en blandning af olja och spannmål. Det var nästan som på godsafdelningen af en järnvägsstation, och hammarslagen från packafdelningen nere på gården, hvilka ekade mot murarna, kunde vara bullret af skenor och hjuL

Klara sydde herrvästar i ett etablissemang strax bredvid, och de följdes åt hem om kvällarna.

En söndagsmorgon, då den första vårsolen stack i ögonen och Frans fått på sig rena underkläder och nystärkt skjorta, druckit kaffet med färskt bröd och tändt en amerikansk cigarrett, hörde han musiktoner. Det var riktig musik, som kom utifrån, de inre melodierna hade så godt som upphört att kvälla. — Han hörde tyst på. Någon spelade piano och ljuden vällde in genom det öppna köksfönstret, där en fikus lyssnade i fladdret från en bit randig gardin.

Det var icke de vanliga slagdängorna och instrumentet var jämförelsevis välstämdtopus 23

Den hand som slog an hade åtminstone en gång kunnat spela, hans instinkt och gehör sade honom det. Det var icke skrällarna från klumpiga och orytmiska fingrar, icke klam-pandet i basen, feltagningar och öfverhopp-ningar, och icke det grofva pedalmissbruket

— hela den gemensamma misshandlingen som kännetecknade prestationerna i kvarterets kaféer och föreningslokaler. Men framför allt var det självfva stycket, hvad nu det än kunde vara.

Frans tog hatten, knäppte kavajen och gick ui

Nere på gatan lekte barnen den första vårleken. I den smältande sörjan på de icke stenlagda trottoarerna, mellan planstenen och takdroppets isskorpa, hade klackarna borrat gropar i sanden och här rullade de brända och olikfärgade lerkulor, som de spelade om. Deras gälla skrin skuro i luften.

Men annars var det söndagsaktigt tyst. Från den stora hufvudgatan hördes de enformiga spårvagnsklockorna och långt nedåt i sydost ringde ett par kyrkklockor, tungt254

och ojämnt. Deras malm akorrade, han lör* sant kläppslagen efter att ljudvågorna redan burit föregående klangvibrationer till örai — Men alla fabriker tego, inga hjul rullade, inga städ ekade och ingen ånga fräste.

Inifrån de öppna gårdsportarna kommo emellertid röster, gäUa och grofva» slitna och diskanhmga om hvartannat Det var nisiga röster och det var bedjande,, det var en som lallade en oanständig visa och det var en annan som till gitarrknäpp prisade gud med en frälsningssång. Hennes halleluja kom om* växlande med utbrotten från ett par somtritte och ett annat par hvilka skreko på sina ungar från harar sitt fönster.

Detta hade Frans hört i åratal, så långt han kunde minnas, och han hade höet det si* att han icke hörde det om-han ej viUe. Denna, morgon hörde han (fet helt oväntadt Det kom sig af musiken från pianoi Och nu hörde han allt aom kon inifrån- gårdarna — kaffepannors puttrande, grytlocks smäUandev porslinsskramntet och vattenledningars rinnande. Dibarn sorasltreko^opus 23

kattor som jamade och huiid&läfs, dufkuitcr och sparfpip. Allt surr, som siäp och slit medför äfven i hvila, brummade mat örhinnorna. Och ölver och igenom ljöd den främmande musiken.

Frans gick fram: till. nästa: gathörn, men där upphörde tonerna, liksom blåsta bort af tvärgatans korsvincL Han vände och- gick långsamt, tillbaka och då fångades de igen.

Blicken flög sökande uppåt väggarna och mellan dem.. Den träffade tvärs öfver gatan de simpla skyltarna, skomakarens stöfvel, struken som i tjära på självfva portmuren, skrothandlarens källarfönster mod mässings* kranar och. bleckkärl och så magasinet hvars skylt var en rostfrätt plåtbit på hvilken; målats en kromgul kringla och de skummjolksblä orden: Orädde. Bröd.

Frans ryckte till. Blixtsnabbt såg han i vision den sjaskiga gestalten af mannen från opeirakvällen, den. afsigkomna musikanten som modern uttryckt sig, han såg honom som en suddig kolteckning' midt i söndagssot skenet,, såg honom komma, ut från. mjölk-256

magasinet med den lilla brödpåsen i hand och försvinna i en af de ständigt sopfyllda uppgångarna. — Han var det som spelade!

De bodde i sjuttiofyran, tre portar längre upp tyckte han sig minnas att figuren gått in

— alltså i åttio. Han gick fram till huset, dörrhalfvan stod öppen och visade den vanliga smaklösa interiören med gången som förbi källartrappan ledde till asfaltgården. Han gick in, pianot hördes tydligt, den spelande måtte ha ett gårdsrum. Han gick ut på gården.

Två trappor upp stod ett fönster öppet, och därifrån ljöd musiken. Det var ett fönster som alla de andra med dammsolkiga gardiner och något skräp vårdslöst stufvadt undan i karmen. Innanför låg rummet svart, intet syntes, icke ens ett stycke tapet, solen låg snedt nedför brandmuren och fönstret satt i skuggvinkeln, hörnet blef en resonans-tratt. Underligt att ur dénna skuggvrå strömmade sådana toner, tänkte ynglingen, toner som ingen lyssnade till. Nu var det som om något gick sönder, det kved i jämmer, ochopus 23

så slutade plötsligt musiken med en skräll som om pianisten i vredesmod slagit båda knytnäfvarna i klaviaturen. — Därpå blef allt tyst.

Frans stod kvar och stirrade uppåt fönsterrektangeln, som liknade en graf ställd på tvärkant. Ingen stol skrapade, intet buller af ett lock som slogs igen, ingen hand som räcktes ut för att lossa fönsterhaspen. Ingenting. Men han kunde inte gå, han måste stå kvar.

Och verkligen! Med ens syntes på den mörka bakgrunden ett blekpussigt och orakadt ansikte med rödsvullna ögonlock och förvriden mun. Det var musikern, hans rufsiga lockar stodo ut åt allä håll, en föll ned i pannan hvars tinningar hvälfde utåt. Han var i skjortärmarna och utan krage, västen var oknäppt och visade den solkiga skjortan ända ned till byxlinningen. Med ena handen stödde han sig mot fönsterposten, den andra trefvade efter det öppna fönstret.

I det samma upptäckte han Frans och mötte hans stirrande blick. Han blinkade

ett par gånger som för att försöka erinra sig om det var en bekant, någon i huset, han såg. Därpå böjde han sig ut.

— Är klockan elfva ännu? ropade han ned med hes röst.

Frans kände en underlig glädje vid tilltalet. Han kom sig knappt för med svaret.

— Nej, inte ännu! fick han ändtligen fram.

Musikern såg på honom som om han betänkte sig och ynglingen gissade snabbt att han kanske fann honom för stor och välklädd — det var naturligtvis något ärende han ville bedja om.

— Är det något, sade han leende, så vill jag gärna uträtta det för herrn. Jag har god tid i dag.

— Tack, kom det halft öfverraskadt, det

— det var hyggligt och jag säger inte nej. Saken är den — jag är inte riktigt klädd och jag skulle behöfva ett par halfva öl från magasinet midt öfver. Inte vill —

— Men det är stängdt, sade Frans. Hanopus 23

visste det förut, men hade dessutom just sett att träluckorna voro förskjutna.

— Nej, nej, vidblef mannen ifrigt, gå in bakvägen och hälsa från mig, innan gudstjänsten får ni dem. Tombuteljerna lämnar jag i morgon. Se här!

Han tog upp en liten silfverslant ur västfickan och kastade ned. Den studsade och rullade framför ynglingens fötter.

— Jag vet inte namnet? sade han frågande och förväntansfullt.

— Fågel! uppfattade han det nedslängda namnet som.

Frans nickade och skyndade bort. Han fick ölet och kom tillbaka med flaskorna under kavajen. Två trappor upp såg han en dörr midt för trappan fullsatt med visitkort, gulnade och flugsmutsade. Ett förkunnade något om inackordering, andra buro vanliga namn med de kända ändelsérna och på ett, som var fäst med häftstift, lästes: Ludvig Vogel, musiklärare. Under var skrifvet med bläck: Ring tre gånger! och därefter: träffas säkrast 9—10 f. m. Men klockslaget var260

öfverstruket med blyerts och någon hade i stället skrifvit ordet aldrig.

Han såg på namnet och mumlade:

— Ja, naturligtvis stafvas det så...

Ofrivilligt kom han att tänka på Arnolds

— detta var också ett främmande namn, tyskt förmodligen. Han kände ett litet styng af smärta, längtan och öfvergifvenhet. — Att vara bortglömd, tänkte han, är visst det värsta, det tyngsta, det bittraste som. finns. Hvarken Emil eller Minna skref någonsin... Qud vet hvad som blifvit af dem. Amerika var något stort, något oerhördt, öfver alla begrepp stort, man sjönk i djupet som ett sandkorn bland andra sandkorn eller man höjdes till tinnarna af templet som det stod i bibliskan. Och här stod han — hämtade öl åt en afsig—

Hastigt ringde han tre gånger.

Musikern måtte ha stått och väntat i tamburen, ty dörren öppnades genast och herr Vogel stack ut hufvudet

— Förbannade pojkrackare, sade han, pekande på visitkortet, hela detta bushus är fullt med ohängda lymlar, riktiga anarkist-opus 23

frön — tack, unge vän, för er stora och ädla uppoffring, men kvicka på litet, annars kommer satkäringen — så, saaat —

Frans hörde med häpnad denna mustiga ordström, som så föga hade med musik att skaffa. Men han fick icke tid att säga något. En stor rödbrusig kvinna, hvilken tydligen i sin tur stått vakt i köket, slog plötsligt upp en dörr och skrek:

— Hvad är det du smusslar med vid dörren, ditt ärkekräk, ska styfrarna gå till brännvin igen —

Hon bröt tvärt af, teg och gick baklänges in. Vogel hade stött upp tamburdörren på vid gafvel så att Frans blef synlig. Han bockade och pratade'i ett:

— Lektioner? Javisst — Var så god och stig in — till höger, till höger — jag ber om ursäkt att jag är så oklädd, på söndan väntar man ju inget besök — den här vägen, var så god!

Den förvirrade Frans fann sig utan vidare skjutsad ned i en mörk gång, hvars flottos förmodligen harmonierade med tapeternas262

fläckar och brister. Han stötte emot en dörr, famlade med de utsträckta händerna och stod i nästa ögonblick inne i herr Vogels rum.

— Så ja, sade musikläraren och reglade dörren, nu ä' vi i säkerhet. Den där me-gäran skall föreställa min värdinna och jag ä' gubevars skyldig henne ett par dars hyra. Här ser jäkligt ut, ty det städas ju inte, men jag går ut till mina elever, i den här stadsdelen finns inga som ta lektioner. Var så god och sitt ett ögonblick — hur var namnet? Björk — det låter så grönt och vårligt, men jag menar inge' illa med det, förstås... Tack, tack, herr Björk!

Han tog buteljerna och satte dem på en kommod, där det redan stod en hvit literbutelj bredvid ett brännvinsglas och ett papper, ur hvars skrynkliga hölje stack fram en bit korf, hvitt bröd och ett par krossade äggskaL Rummet såg förfärligt ut — Frans tänkte att hans eget enkla hem tedde sig som en praktvåning vid jämförelsen. En ouppbäddad utdragssoffa, en gungstol med sönderbrutna medar, ett par andra stolar, ett bord utan duk och somopus 23

skärande kontrast en valnötsflygel öfver hvilken hängde två porträtt. Några buntar noter lågo på en rankig hylla och ytterligare not-trafvar på golfvet. Allt var dammigt, svart-nadt eller gulnadt, och en lampa som balanserade öfverst på hyllan hade spräckt kupa och en trekantsbit borta ur glaset Med undantag af de två porträtten fanns intet på väggarna, hvars ohyggliga färg och tapetmönster gick i brunt och grått med en massa små och stora prickar som löss och kacker-lackor på vandring.

— Usch! sade herr Vogel, gissande Frans' tankar. Och dock, min unga herre, har jag haft ett hem med fina möbler, fina gardiner och mattor, allt var så blankt och propert, och jag hade också en ung, vacker hustru som älskade mig — mig Ludvig Vogel, suputen och fyllrackan, för det är ju inte värdt att försöka mässa bort det! — och ett litet barn, ett litet barn! Hå hå. Alles ist weg. Tjo.

Han drog upp den ena flaskan och satte den för munnen.

Frans hade satt sig. Trots misären om-264

kring honom brände en önskan att fi höra musik. Han låtsades icke se hur Vogel vant tömde buteljen som en sjåare, utan betraktade i stället porträtten öfver instrumentet Det var två herrar som sutto vid gammaldags klaver, men den till vänster var sia rf-vigt klädd, han satt med ena benet korsadt öfver det andra, ett finger tryckte ned en tangent, den högra handen höll en gåspenna. Han hade nedkippade tofflor på fotterna, en lång rock och smala

byxor med knappar vid benändan. Det såg ut som satt han i nattskjorta med stor krage utan halsduk. Hans ansikte var allvarligt och högtidligt, nästan strängt. Han hade en underbart sorgsen och likväl fast mun, hans ögon sågo på Frans och dock ut i rymden. Det var ett märkvärdigt ansikte med en panna som ett hvalf och en mäktig, rufsig man öfver. Ynglingen blef ej klok på uttrycket, det imponerade öfver all beskrifning, det var en guds utseende och samtidigt så mycken stelnad smärta som endast en människa kan känna.

Han flyttade blicken.

Mannen till höger satt i profil. Han spelade med bägge händer och såg halft upp i taket. Han var mycket finare än den andra, han hade pudradt hår och rosett i piskan, man kunde se att hans kläder voro af siden, rocken hade broderier, han bar knäbyxor och hvita strumpor, hals- och bröstkrås och spetsmanschetter. Också hans ansikte uttryckte finhet och själ, men det var ej så fåradt och luttradt som den andras. — Frans ryckte till vid ölbuteljens duns mot kommodlocket och Vogels stämma. Han hade glömt hvar han var i det intensiva åskådandet.

— Det är Beethoven och Mozart, sade musikern, det var ett par gossar det! Jo jo mänsan!

Han kom fram till Björk.

— Jag såg herr Vogel på operan en gång, sade Frans.

Vogel ryckte till.

— På operan?

— Ja, det var i vintras, på fjärde radens sida till vänster.

Och han berättade utförligt alla sina in-

tryck, hela den sagolika aftonens förlopp från början till slut. Musikern lyssnade uppmärksamt, i början en smula förvånad, sedan allt mer intresserad, det var som om de på en gång naiva och brinnande skildringarna hade föryngrat honom, gjort det härjade anletet klarare och renare, hans blick blef mindre grumlig, det kom litet färg i den vissna hyn.

— Älskar ni musik? sade han slutligen, förstår ni musik, kan ni något, har ni aldrig fått lära...

— Jag kan intet, svarade Frans och rodnade.

Vogel satt tyst, då och då kastande en blick på Björk.

— Jag kunde heller intet, mumlade han, och sen kunde jag mycket, och hvad ledde det till? Jag har varit i hofkapellet, tilläde han i en annan ton.

— Nej, tänk!

— Haha, ja tänk! det kan man verkligen säga. Men inte var det det ändå som jag ursprungligen drömde om. Nej, fy fan. Det var min själ annat, lilla herrn!

Frans visste intet att säga och bara såg på Vogel.

— Ibland, sade denne afledande, får jag då en biljett af någon för detta kamrat, och så går jag upp på den gamla hyllan. Och sitter och glor. Både baklänges och framlänges. Men mest bak. Det är inte roligt, det. Tjo.

— Hvad var det herr Vogel spelade, då jag kom in på gården?

— Hvad det var! Kors i herrans namn, gosse. Det var G-mollballaden — den första, den djäfligaste, lifvets egen ballad. Jo jo mänsan. Den är af en jycke som hette Cho-pin och han gick icke heller af för hackor, må du tro. Ska vi spela’n, hva?

Hjärtat hoppade i Björk. Han tyckte nästet blef fullt af solsken.

— Nu ska du inte tro att jag kan spela den som jag har kunnat, sade Vogel och gick tillbaka till kommoden. Ånej. Den är bland det svåraste som finns och maskineriet är slut här uppe, förstår du, för att ej tala om fingrarna. Men med en dragnagel går268

det — last det är rama svineriet mot hvad det skulle vara. — Annars var det en tid då en enda droppe sprit förstörde allt för mig. Endast med klar hjärna kunde jag spela. Det var då det, och skål på dig, Ludvig 1

Han tog en sup ur den hvita buteljen.

— Så, sade han och harsklade sig, det var hyfvens. Nu blommar magsåret!

Hur gärna än Frans ville höra honom spela fylldes han af tyst motvilja, kvarterets råa ord som dagligen haglade i luften hade icke gjort honom kräsen, men här svuro de emot den konst som musikern utöfvat. Han reste sig och ville gå.

— Nej, nej, bad Vogel förskräckt, icke gå,- icke gå. Nu skall jag till och med förklara balladen för er, som jag uppfattat den, och som min gamla professor också lärde. Vänta nu, sitt i gungstolen, den håller, fast den ser besynnerlig ut — drag den hit till flygeln.

Han öppnade dubbellocken och slog upp skifvan, höjde den på staken så man såg harpan och stämstockarna, letade bland no-opus 23

terna och fick fatt i Leipzigerupplagan, ställde upp de lösa bladen och satte sig. Det låg ett par böcker som underlag på pianostolen.

— Nu, sade han, och slog an largot, skall du höra.

Han spelade ut de sju takternas.

— En suck, hviskade han, en suck — men den kommer ur djupets djup, må du tro!

Han fortsatte en två, tre sidor ända till det stigande kärleksmotivet öfvergår i lugnare tempo och utlöses i vaggsångens meno mosso. Där fantiserade han fram och tillbaka letande i minnen, och till sist upphörde han och vände sig på stolen som bilden på väggen med ett finger på c-tangenten i ett-strukna oktaven. — Så här tänkte vi oss det, sade han.

Och med blicken långt borta började han:

— Det är två — två gamla vänner, som mötas efter många och långa år. De sitta i ett stort rum, å, jag tänker mig en sal som jag sett en gång på en stor tafla i utlandet, en sal med marmorkolonner och tunga röda draperier. Där står en flygel och ett bord270

med grön duk, de väldiga fönstren äro öppna och vetta ut mot en terrass, man ser parkens popplar, en damm med svanor, hvita statyer ... Solen går ned, himlen rodnar och skenet faller in öfver flygeln, öfver de två vännerna som mötts — man kunde tänka sig att den ena uppsökt den andra i hans slott, han är rik och lycklig, denna andra. Och nu sitta de där vid bordet med den gröna duken, i en slipad karaff glöder vinet som solnedgången ger ökad reflex åt Och han som kommit dragande utifrån berättar sitt lif, berättar om hvad som händt honom, hur han njutit lyckans goda och smakat dess kval — allt berättar han. Det är sitt lif han återger i förtviflade och passionerade ord.

Han talar om den kvinna, han älskade, och allt hvad han led och hoppades för denna kärlek. Ån tror han, än tviflar han, det är blandadt i hvartannat, men hela tiden står hennes bild där och hans längtan och älskog. Hur han

åtrår henne, hur han ber och dyrkar henne och hur hon slutligt bönhör. Ack, gosse, det är otroligt hvad som står här påopus 23

dessa blad — och du förstår mig nog icke ? Det kunde äldrig skrifvas eller målas, endast diktas i toner —

Vogel afbröt och såg på Frans.

Björk nickade och nickade. Det var sant att han icke förstod och i alla fall förstod han. Han tänkte på Minna och med Minna följde musik. Men han var också slagen af musiklärarens ord och stämma, han var ju som en omvänd hand, nyss var det den råa öfverhuden med knogar och naglar och hår och nu den fina, mjuka innersidan med känsliga fingertoppar och slingrande lifs- och ödeslinjer. Han visste ej hvad han skulle säga, de stora namnen på väggen spelade och lyssnade och han ville själf lyssna och spela. Vogel strök tangenterna sakta, en och annan spröd ton gaf ljud, och så gick han vidare med ögonen seende och sökande ett fjärran.

— Nu blir det vildt jubel, ser du, hvilken stigning! Och så är det där som jag kallar vaggsången — ack så vemodig. Det är barnet, menar jag, de äro gifta, de ha ett barn, de äro treenigheten, gåtans lösning i272

lifvet — underbart, underbart... Och så brister det löst, nu är jublet utan gränser — en gigantisk stigning, men icke länge! Här, här hör du: nu faller det och det blir ett mellanstadium. Så kommer denna förtjusande, fina lätta dans, en minnesdans. Ja, de dansa. Temat vänder tillbaka, hör vaggsången! Hvad har händt, tror du? Hon finnes icke mer, barnet finnes icke heller, det är blott minnen. Hvar äro de? År det döden eller något annat som stulit lyckan ? Kanske kom det en annan, en bättre, en starkare, en skönare. Nu är det spillror och han är ensam — presto con fuoco, står det här, det menas starkt hastigt, mycket hastigt, rasande... Det är hans egen stämning och den innefattar det oundvikliga som säges i orden: ingenting mer!

Hör, hör — och så slutet, vanvett, vanvett, förstår du, kan du höra hans vilda skrin

— nu smäller ett skott — det är ett fall

— slut för evigt, död och förbannelse, all jämmer och allt elände som inte ens kan spelas bort. Om du tänker dig — ja hvad?opus 23

Ett fall från en alptopp i svart natt — intet förbannande...

Musikern skrattade, han var hvit i ansiktet och ögonen glimmade. Han vände sig och kastade sig öfver klaviaturen med krampaktigt spärrade fingrar, han gick lös på de svarta och hvita benbitarna i en urladdning af raseri, och under det han spelade sjöng han halfhögt för att hjälpa hjärnan hålla ihop balladen och täcka alla felslag och brister. Notbladen föllo ned och fladdrade bort, men han spelade vidare, tog om och tog om, ville nå upp till höjden för att kunna själf känna hur han kastade sig utför i de svindlande svårigheterna som afsluta verket. Och rummet fylldes med dessa intensivt kända toner, det vibrerade rundt omkring, självfva flygeln sjöng ur de brinnande strängarna och Frans satt på sin stol lika hvit som Vogel, om det också kunde utföras hundrafaldt bättre och säkrare, så betydde det intet denna gång, ty nu visste han ånyo, att han var inne i den förborgade värld, hvars skönhet når öfver gränserna för lifvets och dödens fasor.

Musikläraren slutade abrupt och sträckte upp händerna mot taket, de sista takternas accelerando med satsens betecknande tre / kunde han icke mera, han grimaserade konvulsiviskt och ynglingen reste sig rädd. — Sitt, sitt, stötte Vogel hest fram.

— Jag måste gå, tror jag... stammade Frans.

— Ja, ja, gå, gå.

Då han var vid dörren rusade Vogel upp.

— Om du vill skall jag lära dig litet — litet början, förstår du. Kom när du vill om kvällarna.

— Pengar —

-Tig.

Han drog undan regeln och sköt ut Björk genom dörren.

III.

Hela våren och sommaren spelade Frans för Ludvig Vogel. Han lärde snabbt, det som skulle utvecklas fanns fröet till från födseln, och musikern var ingen dålig ped-agog — han hade både fantasi och känsla. Men det blef naturligtvis en ömsesidig begränsning i hvad som kunde meddelas och mottagas. De rent tekniska uttrycksmedlen voro svåra för Björk, det själsliga ägde han, men kunde icke jnekaniskt omsätta det i anslag och pedalbehandling. Och en gång hade det nog varit ungefär motsatsen med musikern, ehuru han utan tvifvel också varit konstnär i sitt inre.

Det var en sak Frans alltid kom till-

baka till — berättelsen eller liknelsen om de två vännerna i Chopins ballad Han såg dem sitta i den rodnande kvällsstunden inne i den stora salen; i en illustrerad veckotidning hade han för resten sett ett träsnitt som föreställde något dylikt. De fingo då gestalter och anletsdrag som porträtten af kompositörerna på Vogels vägg, och där sutto de i den stilla skymningen, den ena skildrande sitt lif och den andra lyssnande.

Han ville veta mera detaljer:

— Men h v a d berättade han ? Hur hade det egentligen gått till? Hade hustrun varit otrogen, hade hon en älskare, Vogel, jag vet alltsammans, jag har läst om det i romaner.

Vogel svarade vänligt eller irriteradt, allt efter sinnesstämningen, som vanligtvis berodde på den hvita flaskans innehåll.

— Det är ju bara en bild, det kan lika gärna betyda allt möjligt annat, i musiken finns intet exakt, allt får stå för hvar och ens uppfattning eller förmåga att uppfatta. Jag vet inte —

Eller också kunde han säga:

— Naturligtvis hade hon flytt från honom och där satt han ensam. Då spelade han — spelade och drack. Och då såg han dem: kvinnan och den andra som hon älskade. Och då spelade han vildare och drack mycket, mycket. Då ville han själf komponera, göra något som aldrig förr var gjordt — han ville bli som en af dem där på väggen. Men han kunde inte. Och då ville han dö, men inte heller det kunde han! Fy fan...

Nyfiken som ett barn fortsatte Frans med sina frågor. Nu ville han veta om forte for-tissimot i slutet var liktydigt med ett själf-mord. — Sköt han sig?

— Han borde ha skjutit sig, svarade Vogel, han borde ha skjutit alla och sen sig själf.

— Men det sägs ingenting om hur han skildes från vännen, envisades Frans, fick han ingen tröst, intet hopp, kunde, ville inte vän-nen, som ju var rik och hade ett slott, göra någonting för honom?

Den stackars musikläraren såg på sin fattiga elev.

— Hvad menar du? Hvar får du det ifrån? Rik — slott? Det har jag inte sagt. Förbannadt prat...

Och han började förvirrad fantisera på flygeln, oroligt, nyckfullt. Men så småningom kommo brottstycken ur balladen, en bit af vaggvisan, en spetstrasa ur minnesdansen.

— Tror du jag någonsin kan lära spela den? frågade Frans sakta.

Vogel smålog:

— Om tio år kanske. Kanske om tjugu. Kanske aldrig. Vet du att det finns verkliga virtuoser som spela helt olika samma sak? Och den här har jag hört spelas en gång

— en gång — af en kvinna. Ingen spelade den som hon. Flygeln behöver stämmas, till-lade han och slog hit och dit, plockande toner på måfå.

Han såg upp på Frans och pekade på den rankiga hyllan, där en stämnyckel och den lilla kilen lågo på en notbunt:

— Pianostämmare har jag också varit — det finns öfver hufvud taget ingenting som jag ej försökt inom området, kan du lita på.

Det är ingen skam, begriper du! Kan man ej bli herre, får man bli tjänare, alla duga inte till det heller! Det är också konst om man så vill. Du kunde bli pianostämmare — som yrke är det icke det sämsta. Jag har stämt till de finaste konserter, både för sångerskor och berömda virtuoser. Fast jag också en gång spelade med — ackompanjerade, ja, till och med utfyllde ett program med mellan-nummer. Jo jo mänsan, lilla Frans Björk, blif tjänare du, det är kanske det lyckligaste. Och det hindrar inte att du inombords spelar vackrare än de största uppe på tribunerna!

— Jag vore nöjd om jag bara kunde spela litet för mig själf, ensam i skymningen, svarade ynglingen.

Vogel föll öfver klaveret som ur ett bakhåll och rusade upp och ned med skalor och löpningar, ömsom stönande, ömsom sjungande främmande melodier utan ord.

1 augusti kommo bref från Arnolds — icke mindre än tre stycken. Ett från den

gamle till Frans' far, ett till honom själf från Emil och ett till Klara från Minna.

Arnold skref kort och knaggligt, det var ett både bittert och öfvermodigt bref, fullt med utfall mot fäderneslandet. Han skröt med hur bra de hade det och hur praktiskt allting var. Själf var han icke vanlig arbetare längre, han var »vaktman» och »tidkipare» — hvad det var, visste icke Björk, men antog att det var ett mellanting mellan arbetsbas och vaktmästare. Dessutom hade barnen fått det så ställdt att de säkert skulle göra sin lycka. Emil gick på en målarskola, det var en af fabriksherrarna som intresserade sig för honom. Och Minna hade en fin plats hos själfva ägaren af den stora fabriken, hon var en slags kammarjungfru, men frun hade hört henne sjunga och nu fick hon ta lektioner tillsammans med döttrarna — det var annat än hemma det!

För öfrigt var brefvet så besynnerligt staf-vadt att gubben Björk hade svårt att läsa och förstå det.

Men Emil skref friskt och öppet och han

berättade en smula om landet och vanorna. Värst var det med värmen, man svettades som när man kramar på en citron, uttryckte han sig. Nu fick han ändtligen både teckna och måla, han gick i en akademisk aftonskola och ritade, och lördagar (fabrikerna stängde klockan tolf) och söndagar målade han efter modell på en privatateljé. Han hade redan gjort teckningar till en tidning och en stor affisch till fabriken. Här ute kunde man komma fram, skref han, om man var ung och stark och ihärdig. Men man måste veta sitt mål, hvad man menade och ville.

Trodde man bara riktigt på sig själf och var sig själf närmast, iså gick det. Annars inte.

Engelskan var lätt, skref han vidare, och Frans borde komma ut innan det var för sent. Svärmade han ännu för musiken? Minna, hon sjöng och spelade, hon hade också fått det bra förspändt. Plats fanns det för alla. De behöfde och ville ha konstnärer — de hade inte självfva hunnit följa med i branschen. Och så gjorde det ingenting att man jobbade med något annat bredvid.282

Nu hälsade han så hjärtligt, han skulle till med porträtter, hade han tänkt — porträtt och naket betalade sig bäst. Här lämnade han ett par raders plats till Minna.

Och Minna hade skrifvit några ord med en stor, likformad piktur som hon måste ha lagt sig till med därute. Det stod:

»Många goda önskningar till Frans från Minna.»

Det var allt.

I Klaras bref låg ett ovalt fotografi af Minna. Frans kände knappt igen henne. Det såg ut som om hon var klädd i idel hvita spetsar och hon hade blifvit mager och hade uppsatt hår med band i. Han stirrade på bilden, vackert var det och vacker var hon, hennes ögon sågo så stora ut. — Hon skref om sin sång och alla lektionerna och hur ifriga alla vore att hon skulle komma fram. Hon berättade också om några teatrar och operor, det var utländingar som uppträdde — de berömdaste i världen. Och hon hade blifvit presenterad af familjen för en italiensk pro-opus

fessor och en polsk och en tysk sångare — de berömdaste i världen. Hon slutade:

— »Nu hoppas jag min lilla Klara blir stor och duktig och lyckligt gift med en som håller mycket af henne.»

Under namnet kom ett post scriptum:

»Min stora målarkladd till bror hälsar många gånger.»

Det var allt.

Den kvällen gingo de båda syskonen icke hvar för sig. Frans uteblef från sin lektion hos Vogel och Klara stannade ej hemma. De gingo som efter tyst öfverenskommelse ut tillsammans och upp på den gamla kyrkogården, hvilken låg högt öfver den stora insjön. Det var månsken och de sågo en strimma vatten försilfras mellan sjukhusparkens träd. De sutto på en bänk under en stor lind framför några grafhällar. Ingen sade något, men de tänkte båda på samma sak.

Strimman blef bredare och glänste starkare.

Frans kände en melodi. Han mindes284

hur Minna sjungit vaggvisor för trasdockorna. Nu spelade det inom honom — bredt, mycket långsamt, ett largo. Han blundade.

Klara grät ljudlöst. Hon kom ihåg hur Emil kommit hem i skymningen och hon låtsats att det var hennes man, under det hon vyssjade det lilla dockbarnet. Hon försökte hålla tårarna tillbaka så att det värkte i bröstet.

Strimman blef smalare, blef borta.

De reste sig och gingo hem utan att

tala.

Det gick dåligt med Frans’ spelning, han stod och stampade på samma fläck. Han kunde nog allt det elementära

och mycket mer, men sen upphörde tekniken. Det kunde ju ej heller talas om skola eller system med Vogel som lärare, och icke utvecklades klaver-tekniskt händer och fingrar på ett stort affärslager. Värst var att ingen tid gafs och först och sist att han icke hade ett instrument själf att öfva sig på.

Ifall han haft ett piano, om än aldrigopus 23

285

så dåligt, att spela öfver på, hade han fått läxor eller åtminstone själf gifvit sig uppgifter. Men allt hvad fingeröfningar och skalor hette kunde han icke sitta och hamra hos musikern, icke heller taga ut stycken. En gång hade de mött en kantor, som Vogel kände, och denne hade gifvit Björk en bok, det var en öfversättning, hvilken lärde allt om musik i katekesform. Han läste den gång på gång, kunde den till sist utantill från pärm till pärm med de många hundra frågorna och svaren, visst ett halft tusen, med förklaringar, noter och register. — Och då förstod han att kampen var hopplös.

En annan sak var också den att sen hösten kommit drack den olyckliga musikläraren mycket mera. Sommaren var hans ljusa period, det kunde gå veckor utan att Frans såg brännvin i gårdsrummet. Egendomligt nog förtjänade han mera på sommaren än under vintern — förklaringen var den att han af gamla kamrater, som lågo på landet eller spelade vid brunnsorter, fick öfvertaga en och annan nybörjarelev.286

UR LARMET

I ruset, eller halfruset, förvandlades den lilla beskedliga pianoläraren till en fantast, som fråssade i egna olyckor. Frans kunde icke förneka att på sätt och vis blefvo hans ord, och äfven åthäfvor, pompösare och öfver hvardagsnivån, men samtidigt såg han, numera, teatermasken. — Då gafs det, återigen, andra stunder, hvilka uppvägde similidiaman-terna, men de hörde, så att säga, till ett högre plan, som Björk icke, rent mekaniskt, nått. Det var, då de, sedan säsongen åter börjat, fingo biljetter till musikälskarnas rad. Publiken var tunnsådd, och de gingo tämligen ofta, så att Frans fick höra olika verk. — Men, sade Vogel, du skulle höra Wagner, då först får du känna hur det vänder sig ut och in i hjärnan, och när allt är öfver skulle du helst vilja gå och göra slut på alltsammans!

Under mellanakterna förklarade han för Björk hela orkesterns sammansättning och utpekade alla instrumenten, sträng-, blås- och slaginstrument, de af trä och de af bleck. Nu fick han veta namnen på dessa hemlighets-opus 23

287

fulla arter, och han kunde skilja mellan hak-harpa och pedalharpa, visste att altviolen kunde kallas så vackert som violon, kände violoncell och kontrabas. Det fanns många flöjter — piccola och den stora, och tersflöjt, Essflöjt och flera ändå. C-, B- och A-klarinett, fagott och kontrafagott, det var otroligt hvad som gömdes från hörn till hörn i den stora grafven framför rampen, men han tog med allt, från vänster till höger och tillbaka igen under de många lampskärmarna, där bleka ansikten sågo upp från notställarna på den lilla mannen med taktpinnen, midt framför sufflörluckan. Oboe och engelskt horn, bas-sett och bas, de gammalmodiga ofikleid och serpent, den moderna tuban, de nio hornen, de fem trumpeterna, de tre basunerna. Och där var mycket mer — kornetter och tenorhorn och den märkvärdiga och förfärliga bom-bardon. — En gång fingo de stå nere i högerhörnet i en vrå, och där ljöd det som om åskan gått och jorden bäfvat, men också ibland klingade det som sunnanvind i björk-löf och fågeldrillar, och där funnos pukor,288

UR LARMET

hvilka understundom fingo täcken på som dämpare, och si förstis trummor och triangel, bäcken, klockspel och till och med harmonika.

— Till sist kunde han trollvärlden. Och han tänkte att det underbaraste af allt mitte vara att sti högst upp, midt i, och dirigera det hela.

Vogel log:

— Det finns inte en där nere, och i alla orkestrar i hela världen, som icke drömt en ging att komponera musikens musik, att blifva virtuosernas virtuos och att som dirigenternas anförare leda det hela!

En ging sade han:

— Det gör mig ondt om dig, Frans. Du har icke den bittra äregirigheten, den som fräter som ett kräftsår. Därför borde du ha kommit på en annan plats i lifvet och fått det lilla du begär. Du kunde ha blifvit lycklig af att få sitta kväll efter kväll som ett litet kugghjul i maskineriet. Eller nigot annat liknande. Jag menar det hade varit bättre om du alls icke kunnat försti musik.

Frans svarade med griten i halsen:

— Jag ville inte vara utan den känslan för någonting i världen!

— Nej, nej, det säga vi alla...

En annan gång beklagade han att han sålt eller pantsatt — utan att kunna utlösa — så mycket som borde ha gagnat Frans. Och han berättade om sitt musikbibliotek, med de bästa inbundna editioner, om instrument, han ägt, och en hel samling bibliografika och porträtt. — Men, slutade han som vanligt,* det hade kanske bara gjort dig otillfredsställd... Han rådde Björk att slå döförat till för musiken. — Jag önskar att någon rådt mig till det! utropade han och slog hit och dit vilda ackord på klaveret.

— Jag har fått påökt, sade Frans med sin stilla och undergifna stämma, och blifvit flyttad till en annan afdelning. Nu skall jag föra två stora lagerböcker och inte alls ha med packning och sånt att göra. Det behöfs — pappa är sjuklig och kan falla ifrån.

En dag nämnde han Amerika. Det kom öfver honom ett oemotståndligt behof att tala om Arnoldska familjen.

UR LARMET

Det hade gått veckor och månader innan brefven blifvit besvarade. Oubben Björks styfva fingrar kunde knappast hålla en penna och han visste icke hvad han skulle skrifva. Det senare gällde också barnen — hvad skulle de skrifva? Inte fanns det något att berätta för dem som lefde därute i den gigantiska världen. Klara skref i både faderns och eget namn till Minna, men det var ett litet hjälplöst och intetsägande bref som slutade med en försagd hälsning till Emil. Och Frans dröjde och uppsköt ännu längre. Nu om någonsin törstade han efter uttrycksmedel, hade han kunnat skrifva till Minna skulle han bestämdt tillgripit notskrift. Hur det var totade han till en frimodig epistel, talade om Vogels bekantskap, om de täta operabesöken samt om den relativa framgång han haft i sin plats. Han öfvervägde länge om han skulle våga framkasta en antydan om att resa öfver till dem. Bara ett råd? Men det kunde missförstås och dessutom var han rädd för en ännu värre sak: att frågan icke skulle besvaras. Och

den grämelsen ville han bespara sig. Han nämnde intet.

— Skall jag hälsa Emil? vände han sig till systern.

Klara satt i soffan och sydde. — Ja, naturligtvis, sade hon.

— Kanske du vill skrifva ett par rader själf, här är plats på sista sidan?

— Nej, jag har ingenting att säga utom det vanliga, och det ser så fånigt ut. Jag kan ändå inte få det skrifvet i ord som jag tänker, tilläde hon.

Frans stödde hufvudet i händerna och blundade — en vana han hade, han såg och hörde bättre då. — Nej, det är just det, tänkte han, hvarken Klara eller jag kunna uttrycka oss. Minna sjunger och Emil målar — hvad det är

olika med människor. — Han älskade systern, hon var god, undergifven, öm som en mor. Hvem vet, tänkte han vidare, om icke Klara skulle kunna ha gifvit mycket mer i toner än andra, ifall hon fått röst? Från hjärtat skulle de ha kommit! Och det är möjligt att jag —292

Men där afbröt han. Han sköt numera alltid bort tankarna om sig själf som något misstag. I stället lät han dem följa en melodi som vilset irrade i hans hufvud och afslutade brefvet med hälsningar »från dem alla till alla».

Sedan hade han gått upp till Vogel. — 1 hemmet hade man blifvit van vid dessa besök, hvilka alltid oroat fru Björk ända tills en gång Frans tagit musikern med sig. Han hade varit spik nykter, haft ren krage och talat om teater och utländska städer. Hon hade icke hört något så underhållande i hela sitt lif. — Men tryggast hade nog varit om Frans alldeles hade släppt musikgrillerna. I herr Vogel såg man hvart det ledde, äfven-om människan hade en smula hufvud.

— Amerika ? sade Vogel, du och Amerika! Nej, Björk. Dina vänner känner jag inte, men det är säkert ett annat gry i den där målaren. Det måste för resten vara härligt att vara målare och gå ut i naturen och sätta Upp ett staffli och bara måla! Det tar inte så mycket som att måla i musik.opus 23

Frans beskref Minna och hennes röst.

— Röst, röst, sade Vogel, ja, det är pengar det! H a de röst och väl fått sin utbildning, så ligger vägen klar om det är något riktigt med rösten. Men du, kära Björk, har en inre röst som aldrig kommer att höras och därför är den ingenting värd — inte på det sättet. Hjärtats toner betalas icke. Du skall stanna hemma här och arbeta i den där affären och få litet bättre betalt för knoget, undan för undan. Så gifter du dig med en bra och enkel flicka och ni få ett litet barn som du skrifver en vaggvisa för. Du köper dig ett pianino — om harpan är horisontal eller upprättstående gör detsamma och så tar det mindre plats i en lägenhet på två rum och kök, där ju med åren hela våningen blir barnkammare och sängkammare. Där spelar du om kvällarna små danser och marscher, som barnen hört i vaktparaden, och hvem vet — kanske din hustru kan gnola en liten sång? Du kan själf sitta och ta ut små bitar, du minnes kantorns bok, som du ännu bitvis kan stycken ur, liksom man erinrar sig »hvad är294

det?» ur katekesen. Här blef ju1 aldrig fråga om läsande eller spelande af partitur (ehuru du vet hvad ett partitur är), eller andra svåra och högre saker, nej, den harmonilära, du nu måste kunna, tillhör hemmet och där gäller det, att de två stämmor, som tala, stå i så utmärkt förhållande till hvarandra att de kunna byta plats med hvarandra, när det behöfs — omvändas, som vi säga — så, förstår du, att den öfre blir understämma och den lägre öfverstämma, precis som i dubbel kontrapunkt. Och det tviflar jag inte på att du passar till.

— Ja, fortsatte Vogel och såg med underliga ögon på klaveret och porträtten, det är lifvet i det stilla och tysta. Naturligtvis känner du ibland som ett litet stick i bröstet, och det kan hända att du vill vara ensam och gå ut och gå — långt, långt bort, och när du kommit långt bort gråta en skvätt. Eller sitta vid pianinot, när familjen en söndagseftermiddag är ute, och bara fantisera, menlöst och meningslöst, dikta i all enkelhet, känna töväder och vårsol, hur det smälter, tinar, börjaropus 23

porla som i ungdomen. Det blir ingenting, men du känner dig barnsligt glad och from och du märker icke att heta tårar rinna utför kinderna som äro ganska skrynkliga. Du blir förskräckt då tamburklockan skramlar och du ser din bleka hustru och barnen, som borde ha nya kläder, du hade nästan glömt dem — och tänk att det är vinter, de äro ju blåa af köld! Du var nyss i en grön skog, din ungdoms skog, och du gick i det vackra ljuset med någon helt annan vid din sida, en ung flicka i hvitt och som sjöng så klingande friskt och ungt. Tänk — hvar är hon nu?

— Naturligtvis, sade musikern i en resonerande ton, naturligtvis har du då och då hört om dessa vänner, som du i

afton talat om. Märk väl jag säger: hört om, icke hört ifrån. Jag tror att de där Arnolds — jag får den uppfattningen — passa i Amerika, att det var lyckligt för dem att de kommo dit. Det är icke absolut säkert att de här hemma blifvit tagna vara på. Du hör ibland som ett rykte, som ett eko, en svag genklang i obyg-296

den, hur berömd målaren blifvit. Han har stora utställningar, han målar furstar och fläskmillionärers och sköna kvinnors porträtt. Han är stark som en björn och han njuter lifvet, det gör ingenting, han kan storma på sin hälsa, ty han är bottensund, kommer från de undre lagren liksom du. Nu har han villor och hus

— både här och där, litet hvarstans, i nordens granskogar, vid Medelhafvets alper. Och systern är en firad sångerska, hennes konserter världsevenemang, hon sjunger i operor, i den opera som du och hon såg tillsammans från fjärde radens sida. Nu är det äkta juveler hon kan briljera med i arian, om hon vill. Och hon är vackrare än någonsin, du kan inte känna igen henne — du står på gatan och ser hennes porträtt i alla rollerna i bok-handelsfönstret. Ty hon gör turnéer och en gång kommer hon barmhärtigt upp till sin fädernestad. — Hade du blifvit pianostäm-mare kunde du kanske ha haft den äran att få stämma hennes konsertflygel, då hon skulle uppträda. — Sådana celebra sångerskor bli ofta gifta med höga adelsmän, det är ickeopus 23

godt att veta hvad lysande utländskt namn hon di bär.

— Men själf, pratade Vogel trött vidare, i det han tog en klunk ur en hvit butelj, har du det bästa. Du dör förmodligen före din hustru och di sti hon och barnen kring din dödsbädd och tillsluta dina ögon. Du går bort ifrin dem, det är visserligen sant, men du gir efter lyktad arbetsdag, du har gjort

det du kunde, utan att förhäfva dig eller

pocka pi något och det är nog möjligt att du i den minuten hör en musik som är skönare än någon jordisk. De himmelska härskarorna sjunga och det spelar på harpor långt bort och du når förklaringen på allt som var gåta,

mörker och försakelse. Kanske minns du

några takter af ett motiv i opus 23 — eller något annat opus — och då förstår du med ens meningen och hur det borde spelas. Om det är G-mollballaden så blir allt det förtviflade i den, all sorg, saknad och längtan på en ging förbytt i jubel. — Ja, sade Vogel, (och han började sluddra pi milet) tro mig du — du har intet att ingra och du har intet298

ondt gjort. Du tog ingenting från någon annan, du fick aldrig anledning att hata eller vara svartsjuk, afundsjuk eller grälsjuk. Du blir till mull och stoft som de andra, hvilka tro att de gifvit något. Och därför — därför, lilla Frans Björk, skall du stanna här, med Amerika har du ingenting gemensamt.

Året därpå dog Ludvig Vogel. — Han fick den död, han förtjänade, sade alla grannarna, döden i fyllan och villan. Man fann honom en morgon i stentrappan med< spräckt hufvud-skål, han hade kommit full hem om natten, klifvit miste, snafvat och fallit.

Valnötsflygeln bars bort, porträtten och notbuntarna skingrades. Af den vänliga kantorn, som köpte några noter, fick Frans de lösa och gulnade bladen af balladen. Han gömde dem väl. De lågo begrafna med hans barndoms drömmar.opus 23

IV.

Det kom aldrig något svar på brefven till Amerika.

Åren gingo och utplånade de längst bort liggande hågkomsterna. Nya växte fram som gräs på kullarna, det som försvann i medvetandet ersattes af andra händelser och ansikten. Också staden ändrade fysionomi och man

inbillade sig till och med att temperaturen var annorlunda — det var varmare förr i tiden, eller tvärtom.

Klara gifte sig med en skräddare och nu kunde hon sy västar i egen verkstad. Hon fick ett barn, en gosse, och han döptes till Karl Emil — Karl efter fadern och Emil emedan det var ett vackert namn.300

När morbror Frans, som ännu var ogift, kom på besök om söndagarna satt han stilla som vanligt och såg på den lilla. — Nu har du ett riktigt barn, Klara, sade han, att sjunga vaggvisor för.

— Jag kan ju inte sjunga, sade hon och ångrade i detsamma att hon svarade så, hvarför visste hon icke. — Jag har alltid bara gnolat... Men, tilläde hon och log emot brodern, du kunde verkligen dikta en vaggvisa åt lilla Karl Emil, nu sen du fått pianino.

Björk hade köpt efter en annons ett obetydligt användt pianino och fått det för billigt pris. Sedan faderns död hade han flyttat till den nya stadsdelen, där också systern bodde som gift. Modern hushållade för honom och då Klara drog ur hemmet fanns det god plats. Där hennes ärfda mormors-byrå stått, stod nu det länge eftersträfvade instrumentet. — Frans hade det bra, han var andra lagerbokhållare.

— Dikta, svarade han och log tillbaka mot systern, dikta kan jag lika litet som du sjunga. Minns du Ludvig Vogel, som enopus 23

gång var hemma hos oss och som jag så ofta talade om? Han som lärde mig klinka litet? Han var diktare på sätt och vis, äfven om han tog hjälp ur flaskan. Och han lärde mig att inte tro, att jag var märkvärdigare än andra därför att det fanns musik i mig och ett öra som uppfattade. Jag kommer ihåg en af de sista gångerna där ute i västra stadsdelen. Han sade — hvar han tog sina bilder ifrån, vet jag inte — en kväll, då vi sutto i hans ruskiga kammare och han som vanligt omväxlande klunkat ur buteljen och spelat på flygeln:

— Man kan ha en åder gömd, en både rik och frisk vattenåder, och det är en sak. Men en annan är om den någonsin flödar fram i ljuset i ett kristallklart och kylande källsprång? Förstår du det?

Systern skakade på hufvudet och såg med en moders blick på sitt barn, hvilket kröp omkring på mattan med en boll och en gummiskallra i händerna, under fåfänga försök att äta dessa ting.

— Du talar så allvarligt och den där302

Vogel var en stackare i alla fall... Tror du inte Karl Emil kanske kan bli något riktigt märkvärdigt? Jo du, sade hon lycklig och grep fatt i barnet som i en stor docka, hissade det i luften, tryckte det till sitt bröst och kysste det tunna håret, den varma nacken, den mjuka halsen. Jo, det kan jag visst, fula, stygga, rara morbror Frans! jollrade hon vidare och kittlade den lilla dubbelhakan med gropar i, jag skall bli sångare och målare, och spela positiv också, och bli skräddare som min pappa! Och bli min mammas —

Plötsligt brast hon i gråt och kramade den lilla så hårdt, att han också började gråta.

— Tänk om han skulle dö, snyftade hon, dö ifrån mig, då fanns det ingen rättvisa i världen. Om jag bara har honom, då är allt bra och då är lifvet lyckligt och jag önskar ingenting, ingenting annat!

Hon bar in gossen i sängkammaren.

Frans satt ensam och såg stelt framför sig. Hon var lycklig, Klara, och det gjorde honom godt. Var han själf lycklig? EllerOPUS 23

kunde han blifva lyckligare? Modern dog en gång och då var han en gammal ensam ungkarl. Borde han icke gifta sig och få ett litet barn, han också. Han tänkte på Vogels underliga, hånande skildring af ett sådant lif. Det

hade dock varit en äkta ton bakom de gäckande orden — kanske han menat allvar? Och var det icke lifvets mening? Ett barn och döden. Och för barnet i sin tur — ett barn och döden. Vaggvisa och dödspsalm. En af landets största skalder hade en gång för länge, länge sedan skrifvit en vaggvisa till en liten kronprins som hette Carl. Den kunde Klara — och alla andra mödrar — sjunga för sina små. Han hade ofta gnolat på en liten melodi åt den. Orden kommo honom så lätt på tungan, ibland midt på dagen, uppe på lagret. I tankarna läste han dem upprepade gånger och hade han en liten kronprins så skulle han verkligen, som Vogel förespeglade, spela den på sitt pianino.

Och mycket tyst läste han första strofen:

Lille Carl, sof sött i frid,

ty du får tids nog vaka,

tids nog se vår onda tid och dess galla smaka: världen är en sorge-ö: bäst man andas skall man dö och bli mull tillbaka.

— Nu kommer det vackraste, tänkte han, jag vet hur melodien här skulle flyta porlande mellan små stickor och strån, det skulle vara sol och svalka på en gång, den blekgula rågen, den ljusblå himlen... Och man hör hur i sista raden det faller en skugga — en skugga med en rysning i — öfver vattnet, öfver fältet, som när ett moln glider mellan solen:

En gång, där en källa flöt förbi en skyl i rågen, stod en liten gosse söt och spegla’ sig i vågen: bäst sin bild han såg så skön uti böljan, klar och grön, strax han inte såg’en.

Frans slutade mumla. Han hörde svågerns steg i trappan.

Inom honom fortsatte det tysta ackompanjemanget con tenerezza:

Så är med vår lifstid fatt och så försvinna åren: bäst man andas godt och gladt, så ligger man på båren.

Lille Carl skall tänka så,

när han ser de blommor små, som bepryda våren.

Klara kom in på tå.

— Nu sofver han, sade hon, han är nästan sötast då han sofver. Vill du se honom ?

Men du måste gå tyst! Nu kommer Karl och så ska vi äta. Kom!

Söndagssolskenet föll in i det lilla hemmet i varma strimmor. På sängen låg en liten knubbig pilt, varm, rödmosig, i sund och oberörd sömn. Systerns ögon lyste lyckligt varma.

— Jag behåller vaggvisan för mig själf, tänkte Frans.

Björk förblef ungkarl. Ett par gånger då han fyllde tiotal skimrade i hågen bilden af hem, kvinna, barn. Ett par gånger var det nära att han tagit steget. Men en obestämd känslä af att han icke var den rätte återhöll

honom. Och till sist tyckte han, att han var gift med något förflutet — att han redan upplefvat ett äktenskap, att han ägt en hustru i högre betydelse och att hon fanns ännu, fast osynlig.

Den lilla Karl Emil växte och blef stor. Han kunde redan spela med ett finger små stycken. Men när det blef tal om två händer var nöjet sin kos.

— Det är väl, tänkte morbrodern.

Ju större gossen blef dess mer liknade han Emil Arnold. Det var som såg Frans den forna lekkamraten. Till Klara sade han intet och hon sade icke något. — Jag ser väl fel? undrade han.

Men det var icke fel. Klara såg det själf och någon gång vidgades hennes blick och såg långt bort. Emil och Minna! Om de kommo på gatan skulle hon ej känna igen dem. Hon såg sig i spegeln — hur såg hon själf ut? En liten kvinna, hvars axlar böjdes allt mer framåt och hvars panna hade nålfina rynkor, tätt, tätt. Men ögonen voro som Frans' ögon, lika klara som i barndomen. Ochopus 23

då hon såg på sin stora pojke och log, låg leendet kvar och föryngrade.

Arnolds. Deras namn voro på allas läppar. Björk läste om dem dagligen i tidningarna. Det blef som musikern förutsagt och det var ju att vänta. Han var den stora målaren, hon den stora sångerskan — Minna hette för resten nu Minnie Arnold-Véczinsky, hon var gift med den stora klavervirtuosen, men de reste hvar för sig emedan det inbringade dubbelt. Man sade för resten alltid endast Arnold — har du hört Arnold? har du sett Arnold i den eller den operan? Liksom man om Emils taflor uttryckte sig: en Arnold, han äger en Arnold, det och det muséet har förvärfvat en Arnold.

Nu voro de båda i hemstaden. Emil hade en stor utställning och Minna skulle sjunga sex partier på den nya operan. En rad af festligheter förbereddes, från hofvet och ned. De båda syskonens lif liknades vid en saga. För en gångs skull utpekades det som en ära att de kommit nerifrån.

— Har du lust, frågade Frans en kväll308

sin syster, att gå med på utställningen och sen på operan? Jag bjuder er på alltsammans, jag har fått en liten löneförhöjning och så skulle vi väl också festa litet för oss, till ära för våra gamla lekkamrater. Vi ska till och med äta middag ute.

Klara betänkte sig. Hon blef blek och såg ned på golfvet.

— Nej, sade hon till sist, nej, Frans, jag går icke. Jag förstår ingenting af allt jag skulle få se. Jag minns ännu som om det var den da'n i går hur vi alla fyra gingo på muséet och sågo på alla taflorna. Och jag minns den kvällen på gamla operan, den skall jag minnas till min död. Jag förstod ingenting den gången heller, men något så lyckligt och märkvärdigt upplefver man aldrig mera. Det var mycket mera en saga för oss alla än den saga de skrifva om nu, om Arnolds. — Men, tilläde hon, naturligtvis skall du gå och höra Minna sjunga. Och du förstår ju dessutom musik.

Frans blef med ens lika blek som systern. För enda gången i sitt lif — det hade aldrigopus 23

händt förr och hände icke igen — kände han en våldsam smärta och bitterhet. Det kom så plötsligt och varade endast ett ögonblick, men i denna bråkdel af tid såg han sig själf och systern den aftonen för många år sedan, då Amerikabrefven kommit. De sutto på den gamla kyrkogården, tysta, stumma. Det darrade månljus ute på sjön. Lilla Klara grät, hjältemodigt ljudlöst. Ingen sade något.

Och lika hastigt såg han Vogels rum med flygeln, de två porträtten och den hvita buteljen. Han hörde honom utlägga sin fantasi om G-mollballaden. De två vännerna. Den ena berättar om lifvets allt och intet, om den stora lidelsen och fasorna och döden. Nu kände han med sticket i hjärtat, som kommit så obegripligt oväntadt genom systerns egna omedvetna grämelseord, hur han egentligen var en sådan af lifvets förorättade, som kunde ha gått till en vän och klagat. Men liksom en djup suck befriande försvinner ur det hjärta den födts i, kände han åter den gamla harmonin inom sig, var åter den tjänande brodern i samfundet, önskade intet och hade intet310

att pockande fordra. — Lugnet kom tillbaka och han såg som nyss leende på Klara.

— Jag kan förstå dig, sade han, ja, ja, så går jag väl ensam kanske.

Men hon hade lika snabbt följt de sekunder som sårat brodern i hans innersta, och om hon också icke till djupet fattade hvad som rörts inom honom, var hon kvinna, mor och syster. Hon slog armarna om hans hals, kysste hans kind, kände heta hjärtetårar stiga, och de voro hvarandra utan minsta ord så innerligt nära som den gången på kyrkogården.

Qenom en månglare hade Frans Björk lyckats få en biljett till den tredje föreställningen, då Minnie Arnold-Véczinsky skulle sjunga det stora sopranpartiet i den opera, de en gång sett tillsammans som barn.

Han beslöt att göra dagen till en högtid, det var ju en minnesfest, och för första gången på tjugu år tog han fritt från affären.

Klädd i sina bästa kläder gick han hemifrån tidigt om morgonen. Först promeneradeopus 23

han i det vackra höstvädret långt utom staden, han följde en strandpromenad och kom öfver en bro längs en stilla kanal. Ovan vid att en hvardagsmorgon på detta sätt' njuta tiden i en folktom omgifning, stämdes hans sinne till andakt. Det sena höstlandskapet, där träden stodo nakna med alla de skrumpna bladen kring stammarnas fot, talade förgängelsens språk. Men det var icke något afskräckande i denna predikan. Solen sken och den pastellblå himlen med små kritiga moln var högre än sommarens djupfärgade. Det var renare och klarare, lättare att andas, det var en stor och stark orkester i sceneriet, men den förenades som biåsinstrumenten i ett instrument — en mäktig orgel, hvars alla pipor stämde i, långt borta och högt upp, som hade alla manualerna kunnat spelas på på en gång. Och där ljöd också registret vox humana, men icke som en klangefterlikning af människorösten utan något annat. Något som hörde höjderna till och måste uppfattas inifrån. — Björk hörde det.

Och hans sinne blef blidt som ett barns.312

Han befann sig i jämvikt, han tyckte han aldrig saknat något, aldrig varit fattig utan tvärtom rik. Han fick en slags öfverbevisning, en trosvisshet, om att det han älskat och känt i musik, men ej kunnat själf uttrycka, icke dog med honom. Det hörde det öfversinn-liga till.

Det var i denna sinnesstämning han vänd^ åter mot staden. — Han hade indelat sin dag sålunda:

Först skulle han gå upp på Arnolds utställning. Så tidigt voro nog icke många människor där. Han skulle se alla taflorna och försöka igenkänna drag af Emil. Nog fanns hans styrka där, om inte annat. Tekniskt begrep han ju intet, men det gjorde ju heller ingenting, Emil hade världsborgen för sin konst. Och det som låg bakom och den stora hopen kanske icke såg, eller ens brydde sig om, det kunde hända att en oförstående fattade.

Sedan hade han tänkt sig att hélt djärft göra Arnold ett besök. Både han och systern bodde på det stora hotellet med alla balkon-opus 23

gerna, som vette mot den brusande strömmen och det gamla kungliga slottet. Han skulle icke behöfva träffa Minna, det visste han, de hade skilda våningar — allt fanns be-skrifvet i tidningarna från dag till dag — och hon var dessutom på teatern. Han tviflade icke på att han skulle blifva mottagen, den öppenhet, han mindes från ungdomen, var säkert kvar, den hörde samman med Emils robusta väsen. Och den hade också framhållits i intervjuerna.

Och sedan — ja, sedan han fått språka med vännen från fordom (han ville bara skaka hand och lyckönska, själf hade han intet att berätta) skulle han äta middag ute och så kom då ändtligen operakvällen. Det var icke utan att han smått fruktade den, en naiv bäfvan att den skulle taga slut för hastigt.

När han kom till utställningshuset vid en park midt inne i staden och såg flaggan och affischerna med namnet Arnold i stora, svarta typer, stannade han. På en gång försvann lusten och en ängslan grep honom. Hvad

hade han där att göra? Han blef så underligt liten och främmande. Och han gick.

Sedan han ätit frukost var det tid att gå till hotellet. Med allt mer dröjande steg närmade han sig den stora ingången. Och nu kom samma ängslan tillbaka, men i ännu högre grad. Hvad ville han Arnold, hur kunde det falla honom in att tro —

Han stirrade på fasaden med de många blänkande fönstren, kände sig ohjälpligt bortkommen som om han varit i en stor utländsk stad där ingen förstått honom och språket varit honom okändt. Och långsamt vände han om.

Och då till sist aftonen kommit och alla lyktor brunno och vagnarna körde i en lång rad fram till den ljus- och marmorglänsande vestibulen i det nya operahuset, stod också Frans Björk där med sin biljett i handen. Men han var så underligt ensam midt i den böljande och iskrattande massan, han blef rädd för dem allesamman, han kände hur det var en missräkning och hur han själf var utomstående. Detta var icke hans hus, hans plats,

och den som sjöng därinne, sjönge hon ock som en näktergal, var icke Minna och kunde ej gifva honom mera än han redan fått i lifvet.

Han trefvade sig ut ur trängseln.

Utanför i människohopen, som stod och såg på de anländande, upptäckte han ett hvitt ansikte, som liknade Vogels. Det var en torftigt klädd individ, han hade tunn sommarrock och dåliga skor. Det var slående så han minde om den döda musikern.

Frans gick fram till mannen.

— Vill ni ha min biljett, det är andra radens sida, sade han brådskande, den kostar ingenting, jag har blifvit illamående...

Han stoppade lappen i hans hand.

Mannen såg mållös på honom.

— Ni är musiker, icke sant, fortsatte Björk i samma hastiga ton, det ges inga fribiljetter, de här dagarna, det vet jag nog!

Och han skyndade bort så fort han kunde.

V.

En biåsvart vinterkväll gick Frans Björk hemåt genom de öde gatorna i den nya stadsdelen, som ej längre var ny. Hans systerson hade konfirmerats, han hade gifvit honom en vacker klocka, ätit middag hos svågern, suttit och pratat, halfsofvit i gungstolen, vaknat upp och pratat igen vid lampljus och en toddy. Så hade han gått efter den enkla smörgåsen — han kände sig så trött och i morgon var det ju arbetsdag igen för dem alla.

Det var ovanligt mörkt, tyckte han, det var ju förstås söndagsafton och inga butiker öppna, men det lyste heller inte några stjärnor. Gatan gick in i ett dunkel som i

ett biåsvart moln, lyktornas prickar upphörde, det var vinternatt. — Som han gick började det snöa.

Flingorna som satte sig på högra armen, hvilken höll käppen, liknade stjärnor. De föllo först sparsamt, en och annan, så han kunde tydligt se dem mot det mörka rocktyget. Några halkade undan, andra smälte, men nya

kommo till och så småningom bildades som en liten drifva, hvilken höll sig fast i armledsvecken. Och denna lilla hvita drifva gaf hans tankar en trist och egendomlig riktning.

Han började tänka på att nu var han alldeles ensam, att han gick hem till något som icke var ett hem och att alla voro döda — äfven de som ännu lekamligen lefde.

Karl Emil var icke längre ett vaggvise-barn och systern och svågern hade med åren funnit hvarandra — Klara var icke mera lilla Klara och hon var, helt naturligt, mest maka och mor, icke syster. Modern sof under en hvit drifva, en del vänner, och andra, voro också hädangångna och ehuru han ju alls

inte kunde sägas vara gammal kände han sig så, både gammal och trött. Han hade ingen att tala till och var rädd, försynt som åren gör den ensamme, att blottställa och torgföra. Nu gick han längre tillbaka och fann allt flera kors på den tillryggalagda vägen. Där var fadern och där var Vogel, där voro Arnolds, ack, de lefde nog fortfarande i glans och prakt och ära, men, å, så längesen döda! Ju mer han fördjupade sig i dessa reflexioner, dess tydligare såg han dem alla som aflidna för lång, lång tid tillbaka.

Snön föll och dansade för hans fötter. Han hade gått förbi sin port utan att genast märka det. När han nu vände, såg han en rad ensamma fotspår i det tunna snölagret öfver trottoaren. De kommo långt bort ur mörkret och fortsatte in i ett dunkel.

Han tog upp portnyckeln och låste upp porten. Det var mörkt och kallt i farstun och trapporna. Han räknade afsatserna och förstugorna för att ej gå för högt upp. Tre trappor upp var hans dörr.

Då han kommit in och tagit af rocken,

tände han lampan i sitt lilla förmak. Där stod pianinot på ena långväggen, midt emot soffan och divansbordet.

Han var mycket trött, men tankarna från gatan hade följt med in i rummet och de lämnade honom rolös. Han fällde gardinen för att slippa se mörkret, det fanns inga stjärnor, de ensammas sällskap, i afton.

Frans satte sig i moderns stora länstol, den var så skön att sitta i, gumman hade i det längsta hållit sig uppe i den, ända till dess sängen icke släppte henne förrän allt var slut. Den hade en lös långkudde som ryggen och skuldrorna kunde hvila emot, det var nästan som att ligga på fjäderbolster, så mjuk var den. Om stolen icke varit en smula för låg hade han haft lust att sitta i den och spela litet, men det var nu också för sent, klockan var öfver tio.

Pianinots lock stod öppet för att icke tangenterna skulle gulna och notklaffen var nedfälld. Han fick lust att sätta dit några noter.

— Balladen, tänkte han, ja visst, balladen ...

Den låg i faderns gamla chiffonjé i lönnlådan tillsammans med sparbanksboken, som Karl Emil en gång skulle ha. Trots känslan af öfverväldigande trötthet reste han sig och tog fram notrullen.

Han knöt upp bandet, blåste dammet från kanterna och rullade bladen omvändt för att få dem att stå raka. — Ballade I. F. Chopin, Op. 23, läste han. — Largo.

Då knackade det sakta på dörren.

— Jag glömde visst låsa tamburdörren, föll det honom in, hvem kan det vara som kommer så sent?

— Stig in! sade han emellertid.

Dörren sköts upp och Frans såg en vördnadsbjudande gammal man med hvitt skägg och stora, klara ögon. Han hade äfven vackra hvita lockar strukna tillbaka från en ofårad och imposant panna. Han var klädd i en vid, svart

reskappa.

— Jag söker musikern Frans Björk, sade han med lugn och välljudande stämma.opus 23

— Bokhållare Björk... stammade Frans.

Främlingen nickade som om det visste

han nog, men nu var det musikern det gällde.

Och han tilläde i samma djupa och klang-fyllda ton:

— Ja, ja, och musikern, diktaren, konstnären, kompositören Frans Björk.

— Jag är ingen konstnär, ingen diktare

— jag är ingenting, hviskade bokhållaren.

— Jag ville gärna höra er spela, sade mannen, ni är väl icke rädd för mig?

— Inte alls, svarade Björk, som kände sitt sinne fyllas af en obeskriflig ro. Men jag kan inte spela, jag har aldrig kunnat det.

— Här står G-mollballaden, ser jag, den passar utmärkt, vill ni spela den?

— Jag har aldrig i mitt lif kunnat den, utbrast Frans, det är ett misstag, ni söker någon annan, någon med samma namn, som jag inte känner!

Den gamle log, det var ett så mildt och vackert leende, också de klara ögonen blefvo mildare och stämman ljöd ännu mer musikalisk i Frans’ öron.

— Nej, det är intet misstag, men jag skall gärna spela den först för dig, Frans Björk.

Frans satte sig i länstolen och såg hur den främmande började spela. Det var märkvärdigt, han lyfte knappt händerna, men öfver-och undertangenterna på alla oktaverna rörde sig under hans fingrar och en musik så fyllig och ren och rik strömmade ut ur det lilla instrumentet, det lät som hade det varit en stor orkester. Det var balladen, men i för-klaradt skick. Han hörde och kände hvar sats, jublet och gråten, vaggsången, minnes-dansen, det vilda och det klagande, barnet, temats återvändande och den hejdlösa finalen. Det blef så klart inom honom, så skulle det spelas, detta var musikens själ. Och det blef också ljust i rummet, det var som upplyst af gullvifvor.

Frans kände hur tårar tillrade utför kinderna, ty nu blef musiken sådan, att det var som spelade det också inne i hans hjärta som den gången då han var barn.

— Ni är en stor musiker, ni är en mä-opus 23

stare! sade Frans, jag tror icke det finns er like!

— Nu skall du spela, sade den gamle, han såg helt majestätisk ut där han stod upprätt i den vida, svarta reskappan och med det hvita skägget, som böljade ned på bröstet.

Frans blef förskräckt.

— Det är omöjligt, bad han, det är för sent, klockan är öfver tio. Jag kan ju inte heller, och jag är så trött, så trött.

— Det går genast öfver, sade mästaren, och det finns hvarken något sent eller något tidigt. Sitt kvar i länstolen, så skall du få se.

Han sköt med stark arm fram stolen till pianinot, det var som om Frans ifcke vägt mer än en fjäder. — Jag vet ju att den är för låg, tänkte han, och att jag inte kan. Men han lade i alla fall båda händerna på klaviaturen.

Och i detsamma genomströmmades han af en underbar kraft, all trötthet var borta, hans skrifkrampsfingrar blefvo smidiga, starka och unga, fingertopparna fasta som stål och ändå känsligt mjuka. Han kunde hela opuset324

utantill eller inifrån, om man så vill, han såg det som blinken från en stjärna, och nu spelade han brusande bredt och klingande klart, alldeles som mästaren. Tonerna fördubblades och stego i körer, det var en hel orkester och han var icke längre gammal eller bokhållare, han var en ung gosse, som satt i den stora teatern med Minna och Emil och Klara. Det var han själf som dirigerade hela kapellet med alla de många stämmorna och de märkvärdiga instrumenten, ja, det var hans egen musik de spelade, han hade själf skrifvit den och hans namn stod på det tjocka partituret.

Närmast honom till vänster satt Vogel — han var konsertmästaren och de nickade förstående åt hvarandra. Musikern var alls icke förfallen och försupen, han såg så strålande ut som en yngling och han spelade som en ung gud. Alla spelade som gudar, alla voro lyckliga och ödmjukt stolta, mest Frans själf. Och ljuset som af gullvifvor omsväfvade dem alla.

Till slut blef musiken så stark och mäk-opus 23

tig, att det svindlade i hans hjärna och han fruktade att hjärtat skulle brista.

I det ögonblicket vände han hufvudet och såg på mästaren, som stod vid hans sida och hade lagt handen på hans skuldra. Det var från honom ljuset utgick.

Med en mildhet utan gräns mötte den store mästarens blick Frans' sökande ögon.

— Det är källsprånget, talade han, det som aldrig fick uttryck i lifvet, men som du bär inom dig. Det är evigt.

Han böjde sig öfver Frans Björk, hvars hufvud hade sjunkit tillbaka mot länstolens kudde. Den ena armen, som stöddes af karmstycket, hade handen ännu hvilande på tangenterna.

— Stoftet finna de här i morgon, sade han, men själf följer du mig!

Det såg ut, som om Frans med ett lyckligt leende tackat Döden.